

MONARCHY
ofte geen
MONARCHY
in
ENGELANT.
Door
WILLEM LILLY
Student in d'Astrologia.
Getranslateert na d'Origineele Copy
TOT LONDON
Gedruckt by Humfrey Blunden.
Anno 1653.

Verklaringe op de Tytel-Plaet.

HAdd' de beleeftheydt der tegenwoordige tijden sulcks aen my verdient, ghy soud Leser, een verklaringe gesien hebben van de XVI. Conjecturale Typen, Formen, Figueren en Gedaenten, hier nevens op Koper op den Tytel afgebeelt, volkomentlijck voor ooghen stellen den toekomenden standt van de ENGELSCHE NATIE en REPUBLYCKE, voor eenighe hondert jaren toekomende. Ick heb soo veel tijdt van mijn morgen-slaep ontleent, als datse dese Concepten of Geboorten heeft voort-gebracht. Ghy die dese regulen leest moet weten dat ick niet nieuws by der handt en neme, hier in volge ick slechs de Oude na, welcke, soo dickmaels als sy gesint waren, haere meyningen te verbergen voor onheylige handen, verborgene Characteren, Figueren gebruyckten. De Ægyptische Priesters waeren hier in voortreffelijck, en haer oordeel prijslijck; onse Heylandt selve gebiedt *ne detur sacrum canibus*. Is het dat de voorsienigheydt my hier na een gherust leven sal toe-voeghen, ende mijne Iaeren verlenghen, het kan sijn dat ick dan misschien de Soonen van de konst na laete de besondre veranderingen van yeder Rijck en Republijcke in EUROPA, in diergelijcke Characteren als dese Tijtel-Plaet uyt wijst:

MONARCHY
ofte geen
MONARCHY
IN
ENGELANT.

GREBNERI PROPHECY
Aengaende Karel, soon van Koning Karel, sijn hoogen standt/ Victorien/ en Conquesten.

De Noordsche Leeuw, ofte de Leeuw van 't Noorden, en de Kuycken des Arents ontdeckt, wie sy zijn en van wat Natie.

Engelse, Latÿnse, Saxise, Schotse en Walsche Prophecyen van Engelant *in't particulier, en gantsch* Europa *in't generael.*

Eenighe Discoursen over het Leven en de Doodt van Koningh KAREL de I.

Typen en Figuren van de toekomende standt en conditie van *Engelands* voor eenige 100 jaren toekomende.

Door WILLEM LILLY *Student in d' Astrologia.*

Getranslateert na d'Origineele Copy tot LONDON,

Ghedruckt by HUMFREY BLUNDEN, 1653.

Aen den LESER.

'T Is nu meer als twee jaren geleden sedert dat ick eerst resolveerde by der hand te nemen 't ondersoeck van een swervende Prophecy doenmaels aen den dagh gekomen, uytgeroepen, en verkocht onder de naem van Paulus Grebnerus; 't was een verdervene en vervalschte Copy, verstrooyt in verscheyden gewesten van dit Lant, van seer subtyle Mannen, doch van geringe reputatie onder de luyden daer sy leefden, om met opset 't graeu op te bitsen tegen desen Staet; dit troetel-kindt wierd gekoestert, gelief koost, en hoogh geacht, ende men maeckte 't volck wijs dat de sake so Canonijck was als yets van dien aert konde zijn, ofte de Presbyterianen die konden maken; niette-min, het behaegde de humeuren doenmaels wel in Anno 1648. toen den Marquis Hamilton met sijn snoode Armee naer Engelandt marcheerde.

Anno 1650. wordt de navolgende Historij van Europa gedruckt: een Boeck van een diepsinnige stijl, 't voornaemste inhoudt des selfs streckende tot bewijs dat den Koning van Schotlandt worden sal victorieus, dat hy is den Leeuw van 't Noorden, moet zijn den tweeden Alexander, een vijfde Monarchy oprechten; alles, daer hy komt vermeesteren. Ick vertrouwe dat ghy lichtelijck sult gelooven dat soodanige prophecyen als dese seer minnelijck omarmt en vriendlijck onthaelt waren van de Schotse Heyligen; en voorwaer soo was 't ook; en dat te recht; want 't gevoelen van dese naemloos Autheur accordeerde op een hayr met 'et Presbyteriaensche verraed toen in 't broeyen en op de baen tegens onse tegenwoordigh Parlament. Ick weet wel, dat 't gene desen Anonymus ooyt schrijft of verdicht, en ons wijs maeckt dat hy 't uyt onbekende Handt-schriften, verholen in heymelijcke Bibliotheken, haelt, gecrediteert en voor Catholisch aengenomen wort, &c. En dit alles om de gemeene man een schrick aen te jagen van dit Parlement t' assisteeren.

Terwijl Anglicus vast vermoede dat d'eene kloecke Penn' of d'ander des Parlements eere hier in verdedigt, en desen Exter sijn veeren uytgeschud soude hebben, insonderheyt die meer tijdt en geleertheyt hebben; Sie daer, de luyden waren doorgaens met opinie ingenomen dat de versierde voorgedachte prophecyen waerachtigh waren, anders soudense al beantwoort geweest zijn. Hier over wort Anglicus verstoort; dat 't Parlament dus wort onteert, en niemant het Schild aentreckt tot haer defencie, 't welck in effect te kennen moght geven, dat de sake niet erkennens weert is; daer-en-boven, bejegent my een onbeschofte Presbyteriaenschen Priester, met dese woorden: Nu, Lilly, wat segt ghy? Mr. Merlinus aen Carel de soon van Carel de tegenwoordige Scotse Koning; Hy sal de Rebellen uyt Whitte-Hall by de ooren uythaelen; na dat hy so wat uytgebuldert hadde begost de man te bedaren, en ick beloofde sijn naem te sullen verswijgen, &c. 't Is vergeefs den Moerjaen gewassen; dese snoode Priesters zijn soo verbittert tegens dese Staet, al is 't dat ick noch soo soete melodye haer voor-pype, of dat 'et Parlement noch soo voorsichtig en wijslijck handele tot haer en onsen nut, so sullense nochtans tegens desen Staet rebelleeren, en my benyden.

Ick magh met recht seggen, Utilius fuerat nobis nescire futura: *'t Ware nutter voor ons dat wy toekomende dingen niet en wisten: want hadde mijn kennisse minder geweest, de nydigheyt soude my so niet op de hielen geseten hebben, noch de laster my so seer niet gequetst hebben; dat mijne daden en persoon de geruchten conform waren; ick ware een* Monster, *niet een* Mensch, *&c.*

De Presbyterianen mogen nu sien wat haer kribbig bulderen en lichtveerdig uyttarten by my hebben te wege gebracht viz een vrymoedige en openhertige ontdeckinge van alle prophetien die Authentijck zijn; welcke altemael onder de voet smijten haren Diana, viz. de Monarchye; en niet eenen prophecy is 'er die hare Presbyteriaenschap staende houdt.

Want al wat uyt Grebnerus *gestolen was, vondt ick te zijn valsch, en niet t' accordeeren. 't Gene onse Weder-partyen uyt andere Autheuren hadden by een geraept, was bastertlijck overgelevert; soo*

[redacted] Druckers deser valscheden te wederleggen, genootsaeckt wierde te decifferen dese voornaeme puncten en seer noodigh in de controversie. Te weten:

I. Of'er eenige Coningen hier na in Engelant meer souden regeeren,
II. Of dese Republijcke oock bestendigh sal zijn, wortel schieten, ofte continueren.

Dit wercknu volbracht hebbende uyt Scotse en Engelse Prophecyen, nam ick voor my te rusten; doch my wederom bedenckende, dat my hier na soo goede gelegentheyt van te drucken niet mochte voor komen als ick soude mogen wenschen, &c. en nu geniete. Eyndlijck heb ick mijn traegheyt overwonnen, en in Typen, Formen, Figuren, en gedaenten voor aen in de Tijtel-plaet seer duydelijck af-gebeeldt de verscheyden veranderingen van Engelant voor etlijcke hondert toekomende Iaren.

Ick segge honderden van Iaren: want d'aengenomene gemeyne opinie dat de Werelt maer 6000. *Iaren sal staen, en wort van my niet meer voor goet gekent als het spreuckjen van Bel en den Draeck. Om het navolgende discours sal ick op my laden de quaetwillige influentie van een grooten hoop; wiens quaetaerdigheyt my alrede bekent zijnde, ick te minder na vrage, ick en kan niet leger vallen als de aerde; en soo wie my af-stoot, eerder dan de Nature voor hadde, moet my volgen eerder dan hy soude willen, &c.*

Is't dat eenigh Criticus *voorwerpe, dat het buyten mijn beroep is te beschrijven het leven van den gewesenen Coningh; ick segge neen, alsoo hy het principale subject en d'occasie van't gantsche discours is, soo en kond' ick niet min doen, ick en hebb' hem geensins verongelijckt; ick en verhale niets van hem, dan't gene ick van sulcke geloofwaerdige Persoonen hebb' die de daden hebben sien doen, ofte d'uytgesproockene woorden met haere ooren hebben aengehoort. Ick hebb' veel eer caarigh dan liberael geweest, selfs als ick sijn slimste of vuylste daden op-haele, daer sijn honderden in't leven die affirmeeren sullen dat ick eer een Balsem als bytend' corrasief in het discoers gebruycke. 't Soude my moejen dat ick de doden soude beliegen gelijck ** Mr. Fuller Paracelsus *gedaen heeft, die hem by de nakomelingen af-maelt voor een Dronckaert, schoon dat hy die met hem verkeerde, sulcx niet bewust was, maer hem voor deughtsaem roemt: doch op dat* Mr. Fuller *mach weten dat hy sijn Oratie als een Boeve misbruyckt heeft, soo stel ick sijn eygen persoon voor toekomende eeuwen aldus op't Tonneel, viz: dat hy 't verbont van't Parlement tweemael heeft aengenomen, anderen daer toe aengeport; en nochtans is hy als een Apostaet binnen een korte tijdt naer* Oxford *geloopen, en gingh daer grijnsen by sijn Compangiens, protesterende dat de Gravinne R. hem daer toe verderde. En laet uwe boerteryen, als Mumia, van doode Menschen vleesch niet gemaeckt worden. En seght van d'afgestorvenen geen quaet, want haer goede naem te verkorten, is hare Geesten berooven van haer heemkleet. Dit spreeckt* Thom: Fuller *selfs in sijn boeck van de H. Staet Pag.* 156. *En nochtans moet desen Man* Paracelsus *voor een quack-salver, &c. schelden* Dr. Charlton *in sijn groote Cun der wonden Pag.* 30. *noemt* Paracelsus *het cieraet van Duytsch-landt &c.*

Laet de Werelt en sijn Schriften oordeelen van de waerheyt van Mr. Fullers *vileynige Tong.*

Ick en wil geen Apologie maken voor yets dat ick nu geschreven hebbe, als dit alleen: is 't dat ick in Anno 1644. *yet wat verschille van't gene ick nu schrijve aengaende den witten Koningh en Arent; ick kan tot mijnder verschooninge seggen; de laetste Concilien verbeteren altijdt de eerste; en dat 's ghenoegh geantwoordt; daer beneffens des witten Konings Tragædie is nu al gespeelt, sy was toen op het Tonneel.*

WILLEM LILLY.

* Bisschop van Salezburgh.

De

De
PROPHETIE
van
PAVLVS GREBNERVS
Aengaende dese Tijden.

PAULUS GREBNERUS hier in Enghelandt zijnde Anno 1582. by de Koninginne Elizabeth, presenteerde haer een schoon handt-schrift in 't Latijn/ daer in beschrijvende de toekomende Historie van Europa, hier en daer eenighe principaele passagien in waterverwe affettende. Dr. Nevill, Clerck des Kamers in des Koninginnes gratie staende / heeft dit Boeck van haer bekomen / ende aen de Bibliotheeck van de hooghe School te Cambridge vereert/ alwaer het yeder een ten toon gestelt wierd / tot dat het omtrent vijf a ses jaren geleden door slordigh handelen smoddigh en vuyl geworden was.

Sommige bladen zijn van des Koninghs party uytgesneden/ om dat het haer mishaeghde. Dese valsche Copy is gedrukt 1648. van woort tot woort/ als hier verhaelt wort: het Origineel en het oprechte volght.

In sijne Prognosticatien beschrijft hy de swarigheden van Russia, en de verkiesinge van een Sweedschen Koning, met namen Sigismundus, tot Koningh van Poolen, waer door hy sijn eygen erffenisse eeuwigh sal komen te verliesen.

Dat 'er een van de Sweedtsche stamme soude zijn met naemen Gustavus Adolphus, die uyt d'oneenigheden van Duytslandt moedt soude scheppen om het Rijck te bestormen/ geluckigh in veele batalien / doch eyndelijck te velde soude sneuvelen.

Dat omtrent die tijd regeeren soude *Rex Septentrionalis nomine* Carolus, *qui ducem Uxorem Papisticam, ex quo evadet Regum infelicissimus. Tunc Populus ipsius ditionis ediget sibi alium Imperatorem, Comitem, qui durabit in imperio tres annos aut circiter. Ac post eũ idem Populus eliget alium Imperatorem, Equitem, non ejusdem Familiæ nec dignitatis, qui detrudet omnia sub pedibus suis: durabit aliquanto longiore tempore: & post hunc eliget nullum.*

Post hunc apparebit quidam Carolus é Carolo *descendens, cum immensa Classe in littore ditionis Patris sui & cum Auxiliaris Danicis, Suedicis, Hollandicis, Francicis prosternet adversarios suos, & administrabit imperium perfelisissimè, longè lateque dominabitur, & erit* Carolo Magno *major.*

't Welck aldus verduytscht wordt:

Dat omtrent die tijdt een Noordtsche Koningh soude regeeren met name *Carolus*, die *Mariam* een Paepsche Vrouw sal trouwen, waer over hy een seer on-

dat ick trachtende de Druckers deser valscheden te wederleggen, genootsaeckt wierde te decifferen dese voornaeme puncten en seer noodigh in de controversie. Te weten:

I. Of er eenige Coningen hier na in Engelant meer souden regeeren,
II. Of dese Republijcke oock bestendigh sal zijn, wortel schieten, ofte continueren.

Dit werck nu volbracht hebbende uyt Scotse en Engelse Prophecijen, nam ick voor my te rusten; doch my wederom bedenckende, dat my hier na soo goede gelegentheyt van te drucken niet mochte voor komen als ick soude mogen wenschen, &c. en nu geniete. Eyndlijck heb ick mijn traegheyt overwonnen, en in Typen, Formen, Figuren, en gedaenten voor aen in de Tijtel-plaet seer duydelijck af-gebeeldt de verscheyden veranderingen van Engelant voor etlijcke hondert toekomende Iaren.

Ick segge honderden van Iaren: want d'aengenomene gemeyne opinie dat de Werelt maer 6000. *Iaren sal staen, en wort van my niet meer voor goet gekent als het spreuckjen van* Bel *en den* Draeck. *Om het navolgende discours sal ick op my laden de quaetwillige influentie van een grooten hoop; wiens quaetaerdigheyt my alrede bekent zijnde, ick te minder na vrage, ick en kan niet leger vallen als de aerde; en soo wie my af-stoot, eerder dan de* Nature *voor hadde, moet my volgen eerder dan hy soude willen, &c.*

Is't dat eenigh Criticus *voorwerpe, dat het buyten mijn beroep is te beschrijven het leven van den geweesenen Coningh; ick segge neen, alsoo hy het principale subject en d'occasie van't gantsche discours is, soo en kond' ick niet min doen, ick en hebb' hem geensins verongelijckt; ick en verhale niets van hem, dan't gene ick van sulcke geloofwaerdige Persoonen hebb' die de daden hebben sien doen, ofte d'uytgesproockene woorden met haere ooren hebben aengehoort. Ick hebb' veel eer caarigh dan liberael geweest, selfs als ick sijn slimste of vuylste daden op-haele, daer sijn honderden in't leven die affirmeeren sullen dat ick eer een Balsem als bytend' corrasief in het discoers gebruycke. 't Soude my moejen dat ick de doden soude beliegen gelijck* * Mr. Fuller Paracelsus *gedaen heeft, die hem by de nakomelingen af-maelt voor een Dronckaert, schoon dat hy die met hem verkeerde, sulcx niet bewust was, maer hem voor deughtsaem roemt: doch op dat* Mr. Fuller *mach weten dat hy sijn Oratie als een Boeve misbruyckt heeft, soo stel ick sijn eygen persoon voor toekomende eeuwen aldus op 't Tonneel, viz: dat hy 't verbont van 't Parlement tweemael heeft aengenomen, anderen daer toe aengeport; en nochtans is hy als een Apostaet binnen een korte tijdt naer* Oxford *geloopen, en gingh daer grijnsen by sijn Compangiens, protesterende dat de Gravinne R. hem daer toe verderde. En laet uwe boerteryen, als Mumia, van doode Menschen vleesch niet gemaeckt worden. En seght van d'afgestorvenen geen quaet, want haer goede naem te verkorten, is hare Geesten berooven van haer heemkleet. Dit spreeckt* Thom: Fuller *selfs in sijn boeck van de H. Staet Pag.* 156. *En nochtans moet desen Man* Paracelsus *voor een quack-salver, &c. schelden* Dr. Charlton *in sijn groote Cun der wonden Pag.* 30. *noemt* Paracellus *het cieraet van Duytsch-landt &c.*

Laet de Werelt en sijn Schriften oordeelen van de waerheyt van Mr. Fullers *vileynige Tong.*

Ick en wil geen Apologie maken voor yets dat ick nu geschreven hebbe, als dit alleen: is 't dat ick in Anno 1644. *yet wat verschille van 't gene ick nu schrijve aengaende den witten Koningh en Arent; ick kan tot mijnder verschooninge seggen; de laetste Concilien verbeteren altijdt de eerste; en dat 's ghenoegh geantwoordt; daer beneffens des witten Konings Tragædie is nu al gespeelt, sy was toen op het Tonneel.*

WILLEM LILLY.

* Bisschop van Salezburgh.

De

De

PROPHETIE

van

PAVLVS GREBNERVS

Aengaende dese Tijden.

AULUS GREBNERUS hier in Enghelandt zijnde Anno 1582. by de Koninginne Elizabeth, presenteerde haer een schoon handt-schrift in 't Latijn/ daer in beschrijvende de toekomende Historie van Europa, hier en daer eenighe principaele passagien in water-verwe assettende. Dr. Nevill, Clerck des Kamers in des Koninginnes gratie staende / heeft dit Boeck van haer bekomen / ende aen de Bibliotheeck van de hooghe School te Cambridge vereert/ alwaer het peder een ten toon gestelt wierd / tot dat het omtrent vijf a ses jaren geleden door slordigh handelen smoddigh en vuyl geworden was.

Sommige bladen zijn van des Koninghs party uytgesneden/ om dat het haer mishaeghde. Dese valsche Copy is gedrukt 1648. van woort tot woort/ als hier verhaelt wort: het Origineel en het oprechte volght.

In sijne Prognosticatien beschrijft hy de swarigheden van Russia, en de verkiesinge van een Sweedschen Koning, met namen Sigismundus, tot Koningh van Poolen, waer door hy sijn eygen erffenisse eeuwigh sal komen te verliesen.

Dat 'er een van de Sweedtsche stamme soude zijn met naemen Gustavus Adolphus, die uyt d'oneenigheden van Duytslandt moedt soude scheppen om het Rijck te bestormen/ geluckigh in veele batalien / doch eyndelijck te velde soude sneuvelen.

Dat omtrent die tijd regeeren soude *Rex Septentrionalis nomine* Carolus, *qui ducem Uxorem Papisticam, ex quo evadet Regum infelicissimus. Tunc Populus ipsius ditionis ediget sibi alium Imperatorem, Comitem, qui durabit in imperio tres annos aut circiter. Ac postea idem Populus eliget alium Imperatorem, Equitem, non ejusdem Familiæ nec dignitatis, qui detrudet omnia sub pedibus suis: durabit aliquanto longiore tempore: & post hunc eliget nullum.*

Post hunc apparebit quidam Carolus é Carolo *descendens, cum immensa Classe in littore ditionis Patris sui & cum Auxiliaris Danicis, Suedicis, Hollandicis, Francicis prosternet adversarios suos, & administrabit imperium perfelisissimè, longè lateque dominabitur, & erit* Carolo Magno *major.*

't Welck aldus verduytscht wordt:

Dat omtrent die tijdt een Noordtsche Koningh soude regeeren met name *Carolus*, die *Mariam* een Paepsche Vrouw sal trouwen, waer over hy een seer

on-

ongeluckigh Koningh sal worden. Dan sal het volck van sijne Dominie haer eenen ander Bevelhebber (een Graef) verkiesen, wiens regeeringe drie jaren lang, of daer omtrent, sal dueren. En daer nae sal het volck een ander Bevelhebber (een Ridder) kiesen, niet van de selfde Familie ofte digniteyt, dewelcke alles onder sijne voeten vertreden sal: dese sal 't wat langher harden: na hem en sullense geen altoos verkiesen.

Na hem sal verschijnen eenen *Karel*, gesproten uyt *Karel*, met een machtige vloot op de Custe van sijns Vaders Rijck, en sal met hulpe van Deenmarcken, Sweden, Hollandt, en Vranckrijck sijn vyanden nedervellen, en sal sijn Rijck seer geluckigh regeeren, en sal wijds en zijds heerschen: en sal grooter worden als *Carolus de Groote*.

Dese verbalschte Copy wierd voor Grebners rechte van veele publijckelijck aen-genomen / waer door veroorsaeckt wierd dit volgende discours / en het drucken van Grebners Origineele Copy / en veele andere noopt voor desen in 't licht uytgegaen.

Een Examinatie van 't voorgaende Schrift 't welck valschelijck voor GREBNERUS Prophecye wordt opgedrongen, ghedruckt te Lonnon 1648. en onder dese Natie in verscheyden Quartieren uytgestrooyt.

Grebnerus te kort gedaen in het voorighe Schrift,

HEt eerste deel van dese versierde Prophecye mickt en heeft alleen voor om ons bekent te maken ofte te doen gelooven / dat den Noordschen Koning daer gedacht gheweest is Karel Stuart, den onlanghs onthoofden Koning / en Maria een Papist sijn huysvrouw / welcke als noch in Vranckrijck leeft / om de Paepsche Vrouw die Grebnerus meynt: daer in der daedt sodanige naem als Karel, Noordsche Koning, Maria in d' Origineele Copy niet te vinden is; Derhalven hoe weynigh is de Dochter van Hendrick de IV. Koning van Vrankrijk verobligeert aen desen blinden Propheet / of den Drucker van dien; ter wijl dat hy int openbaer staende houdt dat desen un gewesene Koningh sonderlijck door het Houwelijck van de voornoemde Maria d' ongeluckighste was van alle Koningen. Dit is een hooge affront en groote onbeschaemtheyt soodanigh ghevoelen te hebben van eene van de Dochters uyt den Huyse van Bourbon, grootelijcx krenckende de eere van de noch levende Koninginne / ter wijl dat hy daer op uyt is om haer / ja haer alleen te beschuldigen als een Instrument en Autheur van all' onse voorige en tegenwoordige onheyl en swarigheyt / die dese drie Natien van Enghelandt, Schotlandt en Yerlandt, sonderlijck hebben uytgestaen; men magh sich versekert houden dat hier de vergiftige handt van een Presbyteriaensche Penne of Priester, in dese lasteringe besig is; want in de rechte Prophecye van Grebnerus en wordt haer naem niet eens gedacht / ghelijck ick in 't naevolghende discours sal doen blijcken; daer Grebnerus Prophecye van woort tot woort verhaelt wordt / ghelijck in het gedruckte Exemplaer in de Hooghe-School te Cambridge noch te sien is. Ick ben verwondert wie sijn Majesteyt belet heeft van de Propositien te consenteeren die hem nae 't eylandt Wight toegesonden waren / alwaer hy gheen advijs van haer kreegh.

De Koninginne belogen en gelastert in dese Prophecye.

In

In het tweede deel van dit ghecontersfept stuck wercks wil hy ons wijs maken/ Grebnerus prophetheerde dat onder de regeeringe van desen Noortsen Koning en sijn Paepse Vrouw Maria, de Engelsen tot haren Generael een Graef souden verkiesen/ en so dedense oock; te weten den Graef van Essex; ende dat hy drie jaren of wat langher soude blijven commandeeren; en soo was 't oock: en ick en twijfele niet of den Drucker van dese gepretendeerde Propheetye was sulcks seer wel bekent uyt eenighe smadelijcke woorden hem van de ghewesene Graefs Oversten ofte soldaten voor-ghe-worpen/ 't welck hem soo pertinentlijck de tijdt sijnder regeeringhe dede onthouden. Na des Graefs afstijvigheyt/ verhaelt dese goede Man/ en dat met oprechte waerheyt/ dat d'Engelse Natie tot haren Generael sullen verkiesen een Ridder, niet uyt de Familie en dignitevt van de voorgaende: en dese Ridder soude onder sijne voeten vertreden alle die hem souden derven tegenstaen. Dit was gemunt op S^r. Thomas Fairfax, welcke; 't is waer tot Generael van 't Parlement verkooren wierd/ ende was toen hy verkooren wierd slechts een Ridder, hoewel sedert Heer Viscount Cameron; dewelcke tot eeuwigh leetwesen van de weder-parthy soo veel uyt-ghrecht heeft/ als dat hy de propheeye vervult heeft.

Maer nu openbaert sich den Propheet Micha met sijn hoorns ende in sijn eygen levrey; te weten: na dat den Heer Fairfax sijn commissie sal neder-geleyt hebben/ sullen de Engelsen geen meer een Generael verkiesen. Dit moet ghy weten dat dit gedruckt wierd in 't jaer 1648. soo wanneer desen kostelijcken Schrijver geloofde 't gene hy schreef; wy weten altemael wel dat 'et laetste deel van dese Prophetie loutere logens zijn; want na dat den H. Fairfax sijn commissie verliet met al so groote eere als yemant oopt gedaen heeft/ siet daer/ so heeft het Parlement Olivier Cromwel Schildknaep tot haren Generael verkoren; de welcke met so groot geluck en dapperheyt den last/ dien sy hem opleyden/ heeft bedient in sijn besondere Chargien in Engelant, Yerlant en Schotlant, als men van yemant ter werelt soude mogen verwachten; en Godt zy gelooft (des noot zijnde) hebben wy sulcke straepe spruyten van kloecke soldaten in Schotlant en Yerlant, uyt wien wy noch meer Generalen soude konnen verkiesen; indien 't gelegen quam/ soud ick selfs wel 4 a 5 konnen noemen/ die valiant en tot dit werk bequaem zijn. Doch wy sullen onsen Propheet achterhalen/ welcke vast voor uyt loopt en ons kondt doen/ dat 'et nae dat de Engelsen met 'et verkiesen van meer Generalen sullen ophouden/ sich eenen Karel afkomstigh uyt Karel sal openbaren/ 't welck slaet op den teghenwoordighen Coninck van Schotlant/ ende dat hy met een machtige Vloot van Deenen, Sweden, Hollanders, Francen &c. het Parlement sal vermeesteren/ ende haer altemael vernielen; en dan sal hy sijns Vaders Rijck in voorspoet en vrede besitten. (Hy mochte hier tusschen gestelt ofte gheprophetteert hebben of hyse oock oyt sal bekomen.) Na dese destructie des Parlements/ sal hy wijdts en sijdts heerschen/ en grooter zijn als Carel de Groote. 't Kan zijn/ ick straff het niet/ dat hy van Persoon en dickte grooter sal zijn als Carel de Groote, doch in Oorlogh en conquesten soo geluckigh niet.

Dit is een antwoort op die beuselagtig schrift / 't welk dese tegenwoordigen Coninck van Schotlant voorspreeckt / dat Grebnerus sijn Prophecye desen aenwijst / 't welck ick tegenspreecke / en positivelijck affirmere / dat van hem daer niet eens gerept en wordt / noch isser yets daer in dat hem in 't minste aengaet.

Is 't dat de tweede Prophecy van onsen weder party so weynigh schijn van waerheyt hebbe om te bevestighen de toekomende verhooginghe des Schotsen Coninghs / als te vooren is verhaelt ; soo verseeckere ick haer / dat haer genoeghsaeme stoffe sal ontbreecken om een gantsche Collegie van Idioten sulcks te doen gelooven van den tegenwoordigen Coninck haer Meester / als dat hy grooter sal worden als Carel de Groote.

Antwoort op een tweede geconterfeyte Grebner, gedruckt 1650.

NAdemael dat de voorgaende dwalende Voorsegginge ofte Prophecye schuylende onder den naem van den rechten Grebnerus so geluckigen en aengenamen tractement niet en ontfingh onder de Engelse Cavaliers en anderen als sy wel waren vermoedende / die in Druck uytgaven in dien bedroefden tijdt van Anno 1648. om de Engelse Natie verbaest ende verschrickt te maecken van het tegenwoordighe Parlement t'assisteren / ofte hare Placaeten te gehoorsaemen : soo heeft eenen Anonymus, ofte sonder naem / in 't jaer 1650. eenighe andere Prophecyen ghedruckt / voorwendende dat dese waerachtiger en van gesonder Autheuren waeren ; seggende dat sommighe van dien de Prophecyen Pauli Grebneri waeren ; andere van eenen Baudensis de Neef van Grebner. 't Schijnt dat de Grebneristen den geest der Prophecye by successie hebben / ofte blijft in 't gebloet. Dese Man maeckt ons voor aen in sijn boeck groote saecken bekent / te weten : datse in haer begrijpt d'Historye van Europa van Anno 1650. tot 1710. Ende op dat hy doch sijn eyghen opinie mochte voorstaen / ende in 't gene hy druckt niet en mochte tegengesproken worden / soo seght hy van te vooren in sijn voor-reden dat hy vreemde Autheuren en boecken citeert / en dat sodanighe die niet te vinden sijn in een yeder Bibliotheeck. Voorwaer ick geloove dat hy de waerheyt spreeckt ; want sijn Autheuren giss' ick dat in Utopia leven / en hare boecken / ofte sulcke die hy meldet de hare te zijn / sijn nergens te sien of te vinden als in terrâ incognitâ. De gantsche drift van dat Boeck en is niet anders als een bedeckinge van de eere en daden des tegenwoordige Parlements / ende een loutere vondt om de Werelt te bedriegen / en insonderheyt de Engelse Republijcke, met te maintineren uyt sijn versierde Prophecyen / dat Carel den tegenwoordigen Schotsen Coningh den Leeuw van 't Noorden is / daer soo menighmael van geprophetereert is / ende dat hy en hy alleen de vijfde generale Monarchye sal oprechten / dat Engelandt onder een Monarchye sal blijven tot den dagh des oordeels / ende dat den tegenwoordigen Carel wonderlijcke dingen sal uytrechten.

Ick en benijde Stuarts familie niet / noch d'afkomste van den verstorve-

nen

nen Coninck / ofte eenige van sijn kinderen nu noch in 't leven / ick beklaeghe seer haer droevige conditie; ick spreecke uyt den grondt mijns herten / ende verklare mijn opinie vrymoedigh/sonder gal of bitterheyt/ verhopende dat het my / niemandt qualijck af-nemen sal / dat ick die een onderdaen van d'Engelse Republijcke ben / ende een ghestadigh aenhanger des tegenwoordigen Parlements / erkennende gheen ander Autoriteyt dan die van haer spruyt/ op my soo veel publijcke vryheyts neme/ als dat ick haere eere verdedige / en de waerheyt aen haerder sijde voorstae; en ick vertrouwe al soo wel tot welstant van dese gantsche Natie/ als andere aen d'ander kant ofte van de Coninckklijcke Presbyteriaensche party haer verstouten op een ongebondene manier haere valscheyt en bittere concepten tegens haer uyt te braecken / en dat voor en ten behoeve van haer eygen factie / de Cavaliers, waer door duysenden van menschen in dese laetste Oorloghen sijn gesneuvelt / en noch moghen komen te sneuvelen/ soo't niet en wort belet.

Ick sal nae vervolgh des Autheurs eygen woorden verhaelen/ ende dan sijn loghen en bedrogh de gantsche Natie aenghedaen / ontdecken / in het voortwenden en ten voorschijn te brenghen versierde Prophecyen in plaets van waerachtige. Pag. 1. lin: 18, 19. 20. seght hy aldus: Wy en hebben noyt meer met onse Borgerlijcke Oorlogen gewonnen, dan dat wy in plaets van een Tyran 12. over ons hebben geavanceert; ende van de hooghte onser voorigervryheyt, den breden wegh tot de hoogste Slaverny ingeslagen. Voor eerst sien wy dat hy den voorledene Coninck voor een Tyran erkent; ten anderen / soo is 't dat hy de eere en het doen des Parlements lastert. Ick vertrouwe dat sy voortaen sulcken middel sullen verschaffen / dat gheen Serpentische tongen hier na haer gerechtigheyt sullen bevlecken/ ofte het recht mainteneren van de publijcke affayren deser Natie beschimpen; ende dat wy van de Republijcke gelijcks wy gelijcke parten in de lasten en ongelucken der snoodtste tijden hebben gehadt / eyndtlijck meer als Avonturiers mogen worden soo niet wesentlijcke Besitters van 't gene alreede is / ofte hier nae sal met ons swaert en beurs verkreghen worden; dat is: openbare vryheydt.

Het Parlement gelastert.

De voorledene Koningh erkent voor een Tyran.

Op het tweede bladt schrijft hy/ dat de vijfde en laetste generale Monarchye des Euangeliums Christi op der aerde, aenvangen sal Anno 1710. Is 't dat desen Autheur wil hebben dat den tegenwoordigen Koning der Schotten den persoon is/ gelijck hy voornaems drijft/ ofte dien Keyser/ die de vijfden Monarch sal zijn/ ofte den eersten aenhanger van de vijfde Monarchye, en dat die Monarchye niet wesen sal voor het jaer 1710 / laet ons dan eens besien d'onwaerschijnlijckheyt van deses Mans oordeel en assertie.

Een vijfde Monarchye.

Den tegenwoordigen Koning der Schotten is nu den 29 van May 1651. ghewórden 21. jaren vol uyt; is 't dat wy nu dencken hoe oudt dat hy sal zijn in 't jaer 1710. so sullen wy bevinden dat hy dan 80 jaren oudt sal zijn. Hier uyt konnen wy besluyten dat den Autheur voor hadde dat den Leeuw van het Noorden, ofte den tegenwoordighen Koningh van Schotlandt sijn vijfde Monarchy sal besitten als hy 80 jaren oud sal zijn. Onsen Autheur

Den ouderdom van den Koning der Schotten/ tegenwoordige.

magh wel schaemroot worden over dese groote misslagen; want so in het Register der Schotsche Koningen oojt yemant vinde die 60. jaren heeft geleeft / 't is een Mirakel; laet hem het Chronijck van die Natie doorsnuffelen en hy sal vinden / dat sommige van hare Koningen zijn onthooft / andere door den Adel afgeset / meest vermoort; en seer selden datter eenighe op haer bedden gestorven zijn / ofte de helft van haer dagen uytgeleeft hebben. Doch of 'er een vijfde Monarchy sal zijn of niet / sal ick in het laetste deel van mijn Tractaet verhandelen / ondertusschen acht ick de verseeckeringe van de vijfde Monarchy te zijn een seer belacchelijck gevoelen / en soo waerschijnelijck te zijn als dat Karel Stuart den tegenwoordigen Koningh der Schotten, leven sal tot dat hy 80 jaren oudt wordt / 'twelck my inbeelde dat hy nergens na bereycken sal; nochtans en soud' ick hem soodanigh geluck niet misgunnen / aengesien dat hy een ingebooren van Engelandt is / by aldien ick eenighe reden in de Nature ofte Konst sagh om soodanigh vermoeden te bevestigen.

Op 't vierde bladt maeckt den voornoemden Anonymus gewagh van de Comeet in Anno 1618. en verhaelt ons van een conjunctie van Saturnus en Jupiter op den 18 July, 't welk niet kan zijn; want Saturnus was toen in Taurus, en Jupiter in Sagitaurus: D'effecten van dien / seght hy / zijn niet bepaelt binnen Duytsland alleen, maer zijn voorloopers van den val van de Sodomitische order der Jesuitische Societeyt, d'uytroeyinge van alle Coninckrijcken en vrye Standen der Papisten, (dit zijn des Autheurs woorden) en dat alleen om den wegh te baenen voor den Leeuw van 't Noorden in d'asschen van Dytslandt, en desen Leeuw is den tegenwoordigen Koningh van Schotlant: *risum teneatis Amici*. Hier op geef ick dit alleen tot antwoort: dat 'er in 't jaer 1618. soodanighe conjunctie van Saturnus en Jupiter niet en is gheweest; dieswegen zijn al de gheschiedenissen en voorsegginghen deses mans ghederiveert uyt die voorgewende conjunctie (ydel en vergheefs / want 't is den Geleerden genoegh bekent / datter geen effecten altoos konnen volgen, dan op voorgaende oorsaken. Ick mercke dat dese als alle andre bewijs-redenen des Autheurs seer kreupel gaen / soo vertrouw ick dat wy se vinden sullen: misschien heeft hy de calculatie van dese conjunctie van Saturnus en Jupiter, dien hy seght dat geweest is in Anno 1618. uyt eenigh onbekende Bibliotheeck gehaelt / ofte uyt soodanighe / dien hy in sijn voorreden heeft aengeroert / op dat wy hem alsoo niet en moghten betrappen. Het Parlement en de Republijcke van Engelandt mogen wel het gantsche verschil in questie op des selfs waerheyt laten berusten; indien 'er een conjunctie van de twee opperste geweest is in Anno 1618. so sullen wy ons gevangen en hem de sake gewonnen geven; doch nadien 'er sulcken conjunctie toen niet en was / noch in geen vijf jaren daer na / soo laten onse vyanden haer schamen over dese hare versieringen. Desen Autheur sal ons verlof geven om ons eygen reden en verstandt te gebruycken / en dese verseeckert ons dat de conjunctie van Saturnus en Jupiter, dien hy wilde dat wy doenmaels souden noteeren op den 7 Juny eerst geweest is Anno 1623.

Op het selfde 4. bladt brenght hy voort een voorsegginge van Iohannes

Bau-

Baudensis van woordt tot woordt van hem aldus verhaelt; daer sal geschieden in dese Europische gewesten een destructie van groote Keysers, 't massacreren van Volckeren, uytvaerden van Koningen, Republijcken het onderste boven gekeert, veranderingen van Monarchyen, het dootslaen van Princen en treffelijcke Bevelhebbers, geweldige en hooghmoedige raedtslagen, verraed en oproer onder ondersaten; de Gheestelijckheyt sal vinden een veranderinghe van Wetten en kerckelijcke Constitutien door die van d'Oppermacht, en met eenen een onversadelijcke begeerte na nieuwe dinghen onder het ghemeene volck. De Noorder Quartieren van Europa sullen met een swaren oorlogh, sieckte, en pestilentie ghedruckt worden; de Rijcken sullen arm worden; Princen uyt hare Dominien verstooten; de Vaders uytghebannen, en nae een langhduerighe swarigheydt sullen hare kinderen tot haer voorighe conditie hersteldt worden. Desen Comeet dreyght oock Roomen met een schrickelijcken val, en met brandt in alle Steden van Europa. De Paepsche Clergie, insonderheyt de Cardinalen sullen van haer Stoel afvallen, de * Jesuyten sullen over al ter doodt gesleept worden, noch Spanjaert, noch Fransman hebben moed om hare halsen van den strop te bevryen. Vorder, mercken wy dat een Koninckrijck opstaet uyt d'alderoutste inwoonderen in 't H. Land 't welck de Christenen tot een mirakel, en de werelt tot een schrick sal dienen; en dese sullen verwerven de revolutie van een nieuw Rijck, onder het welcke een algemeyne blijdtschap, vreughde en vermaeck voor 't menschelijcke geslachte sal bloeyen, de godloosen over al wegh-ghenomen zijnde. Dit alles sal uytgherecht worden door een seeckere Noordtsche Koningh, dewelcke wonderbaerlijck vast stellen sal Vrede, Religie, en veyligheydt door de gantsche werelt, &c.

Het eynde waer toe dese Prophecye versiert is.

* Hy meyrt de Ioden.

Dit strijdt regel-recht tegen sijn voorighe assertien.

Dus verre verhaelt hy de voorseggingthe / ofte soo hy 't liefst heeft / de Prophecye van Baudensis; en hy oordeelt / soo 't niet Apostolisch is / datse nochtans alle Astrologische te boven gaet. En voorwaer / het magh soo zijn / want indien Schotlandt zy het H. Landt, gelijck dit sijn voornemen is / ick protesteere dat het my meer als een Mirakel toeschijnt; ofte by aldien een Koninckrijck ofte Monarchye uyt die Natie opstae: ofte eenigh Schotsche stamme hier na ten voorschijn sal komen die het bewind van de vijfde Monarchye sal hebben: ofte by aldien dat een Keyser ofte Monarch uyt Schotlandt sal opstaen grooter dan Karel de Groote, en vreughde / blijdtschap / en vermaeck bewijsen aen 't menschlijcke geslachte / de godloosen / (niet de Schotse Meyndē) aen een kant geholpen zijnde / en dat desen Noortsen Coningh / ofte den tegenwoordigen Coningh der Schotten Vrede / Religie / en veyligheyt door de gantsche werelt sal stabilieeren; ick segge / als ick dit waerachtigh bevinde / so sal ick gelooven dat het meer als een Mirakel is: ondertusschen / genomen dat dese Baudensis woorden waeren / nochtans meyn ick dattet soo verre van sijn ghevoelen is (dat de Schotten soo om godtvruchtigheyt en gerechtigheyt souden strijden) als Hemel van der helle is. Midler wijlen rekene ick dese Prophecye onder het getal der gener / die desen Autheur versiert heeft uyt sijn eygen vervalscht hert / ende neme het aen als een vleyende voorsegginge van een die simpelijk de huyck

na de windt hanght / om met opset te kruppen in de gratie van de Presbyterianen en Cavaliers van Engelandt, te slechten de teghenwoordige regeeringe / ende de Engelschen te verschricken met het aenkomen van den jongen Schotsen Koning en sijn Armee.

Op het seste bladt vaert hy aldus voort:

Wy in Engelandt hebben gesmaeckt d'ellende van het eene, en zijn alreede ontbloot om te lijden de swarigheden van 't ander; hebbende nu verlooren 't gene onmogelijck is t'herwinnen; en siende voor oogen een nieuwe storm van verwoestingen over ons hooft hangen, door des jongen Conings nieuwe aenkomste in Schotlant (alwaer hy ontfangen wort als absoluyt Souvereyn) welcke der menschenherten vervult met peynsende gedachten en twijfelachtigheyt, hoedanig doch het eynde van dese deerlijcke beginselen sal zijn. Wat my aengaet ick ben een yverigh aenbidder des Parlements; en onweerdigh om van haer doen te oordeelen; nochtansen wil ick onse nieuwe regeeringe gheen tijdt van een eeuwe toe-leggen, maer ick houde voor vast dat het oude Model een veranderinge genaeckt. De beste Koninckrijcken zijn tusschen-Rijcken onderworpen; maer soo als wy nu staen, en sullen wy geen ses Iaren achter een een Politijcke lichaem noch een waere Kercke Godts blijven. Dien vermaerden Sterrekijcker van Misnia, *Paulus Grebnerus*, was meer dan een door-snuffelaer van d'effecten der Sterren, sijnde buyten twijffel uyt der hooghte aengedaen met een Prophetische Gheest, die niet te begeeren is veel min van allen, hy seght rondt uyt.

Een blinde Propheet.

Dat gelijck als Engelandt altoos in sich selven een Monarchy gheweest is, sedert datse van de Romeynen is ontdeckt, soo sal 't oock blijven, selfs dan als alle andere Coninckrijcken en Standen in Europa sullen opgeslockt worden van de vijfde Monarchye des Noortschen Leeuws. Sijn Prophecye van onse Borgerlijcke Oorloogen, van 't ongeluck onses gewesene Coninghs, en d'herstellinge van sijn Soon tot sijns Vaders Dominien, Luydt aldus, Ban. 77.

Dit blijckt niet in 't Origineel. Een loutere logen, Grebnerus en gedenkt niet eens vanden gewesene Koning.

Grebneri Prophecye aengaende onse gewesene Coningh, ende sijn Soon nu noch Coningh.

Een tweede geconterfeyte Prophecye Grebnerus opgeleyt, gedruckt Anno 1650

P*Er idem tempus Rex quidam Borealis (nomine Carolus) Mariam ex Papistica religione sibi assumptam in matrimonium conjunget, exquo evadet Regum infelicissimus, inde Populus ejus, ipso abdicato, Comitem quendam per-antiquæ familiæ regno præponet, qui 3 annos aut circiter durabit; & hoc quoque remoto, Equitem quendam bellicosum in ejus locum assumet, qui Paulò amplius regnabit. Post hunc eliget nullum. Intereà unu é stirpe* Caroli *in Littore regni Patris sui cum Gallicis, Suevicis, Danicis, Hollandicis, Burgundicis, & Germanicis auxilijs stabit, omnes inimicos suos cruentissimo Prælio superabit, & posteà regnum suum felicissimè administrabit, eritque* Carolo Magno *major. Et in Ban.* 74. seght hy, *Circa Annum* 1663. *Britanniarum Rex antiquum cum Belgarum Ordinibus Fœdus & amicitiam rumpet, ob ereptas sibi ab ipsorum Piratis naviculas quasdam: qui per trepidi ad novum Danorum Regem (nomine Christiernum) confugient, qui utrosque compositissimis Orationibus, deindè muneribus in Concordiam allicict.*

Dat

Dat is:

Omtrent die tijdt sal een sekere Noortsen Koning, met namen *Karel*, *Marian* van de Paepsche Religie trouwen, en dat tot sijn grooten ongeluck; soo dat sijn volck hem verwerpende, een Graef van een seer oude Familie sullen stellen, die drie jaren of daer omtrent sal continueeren; dese stervende, sullen sy in sijn stede een dappere Ridder verkiesen, die wat langer sal regeeren; na hem sullen se niemant verkiesen. Maer ondertusschen sal eene uyt de stamme van *Carolus* komen te landen op de zee-custen van sijns Vaders Rijck, en met de France, Swedse, Deense, Hollandtse, Burgundische, en Duytsche macht, in een seer bloedige battaly al sijn vyanden overwinnen, en naderhant sijn Rijck seer gelucksigh regeeren, en sal zijn grooter als *Karel de Groote*; En omtrent het jaer 1663. sal den Koning van Britannien, om het verlies van eenige schepen ter zee, sijn oudt verbondt breken met de Staten van Hollandt; welcke bevreest, haren toevlucht sullen nemen tot den nieuwen Koning van *Deenmarken* (met namen *Christianus*) en dese door schoone woorden en groote geschencken sal beyde parthyen tot vrede locken.

Hy en gedenckt niet eens van *Engelandt* in al dat vermaert handtschrift, als alleen dat 't et het dapperste en machtighste Rijck in *Europa* is. Daerom behoorden alle vroome Christenen te wenschen dat desen nieuwen oorlogh veel eer door een geluckige accoort en bespreck, als door het sweert en musquet magh eyndigen, en dat den Koning op sijnen Throon mochte gestelt worden veel eer met de handen van sijn lieve en vroolijcke Onderdanen, als door het sweert van uytheemschen. Want is 't dat het begin van sijn herstellinge zy in bloedt, en met dumbelen van kleederen in bloedt, soo sal de vervullinge van dien zijn door brandt en materie van vyer. Des Autheurs meyninge ontdeckt.

Dese twee Copyen zijn soo different van malkanderen dat ick niet veel tijdt sal besteden om te wederlegghen die menighvoudighe onwaerheden en verabuseerende voorseggingen / den Leser slechs sendende tot het rechte Origineel / dien ick hier na in 't licht geve. 't Is licht te mercken dat de voorighe met de laetste malkanderen seer contrary zijn; in der waerheyt sy en geven niets te kennen dat eenig schijn van waerheyt heeft / het principale ooghmerck van dit laetste is / een aenradende delusie / ende een dreyghende vermaninghe aen 't Parlement om dese verschillen te slisschen / en den Koning van Schotlant op den Throon van Engelant te setten / op dat hy niet met Deenen en Duytsen het Parlement ruineere / en ons altemael met vyer en sweert verdelghe. Ick en kan my niet inbeelden dat de Logica, ofte Rhetorica, of de verre-gehaelde Prophecyen van dese Man het Parlement en de Militie in sulcken ghewilligen humeur sullen treffen / als dat sy hare vryheyt / alreede verworven met d'onkosten van soo veel bloet en goet / sullen wegh schencken; dan of dese Mans strenge dreygementen van uytheemsche Volckeren met den teghenwoordigen Schotsen Koningh in 't Landt te bringen / om onse persoonen met den sweerde te vernielen / ende onse middelen met den vyere te verteeren; ick segghe / of dese Oratie de Gemeente van Engelandt behaghen sal of niet; dan of soodanighen tale

hare

haer sal doen verlieven op Monarchye, ben ick grootelijcks beducht. Is 't datter eenige aenbiddinge van Monarchye te verwachten zy / dese sal van de Presbyterianen moeten komen; die alles veel eer in lichte vlamm' willen hebben/ als dat hare Diana onder de voet soude raken; doch het moet aen een kant/ ende sy oock.

Op het derde blad van het 2. deel verhaelt hy van een Ecclypsis in de Son in de 19. grad. van Leo, 1654. ende van andere Ecclypsen in Anno 1657. 58. 61. 63. en dat dese verschrickelijck sullen zijn in Oostenrijck, in der Slezien, Hungarien, Hollandt, Vranckrijck, en Portugal; dreygende al die standen met veranderinghen/ ende dat de revolutie des tijdts is verstreken / in de welcke sy den Leeuw van 't Noorden moeten in-ruymen / wiens Scepter haer macht sal verbrijzelen, en sijn ysere hoepen hare macht voor sijn voeten neder-vellen. Dese voorseggingе affirmeert hy te zijn Baudensis, ende levertse ons over in prosa, maer op het elfde bladt van sijn tweede deel / speelt hy den Poëet, ende bevestight alles dat hy seght voor waerheydt met een oude Copy van rymen/ prognosticeerende/ gelijck hy ons wijs maeckt/ de grootheydt van de Leeuw van 't Noorden.

Dese rymen waren een prophetie van Koning Iacobus en sijn afkomste/ Carolus de gewesene Koning was sijn eerste afkomste / ende hy vingh den oorlogh aen; Karel den teghenwoordigen Koningh der Schotten, en sijne broederen/ zijn de gene dien hy de naeste afkomste noemt. Nu is 't dat de Pestilentie dese sal onderbrengen/ gelijck de Prophecye absolutelijck gaet/ soo wilde ick wel eens weten / hoe dat den Koningh van 't Noorden desen teghenwoordighen Koning van Schotlandt kan zijn/ die soo veel wonderen sal uytrechten/ en soo langh leven?

De bekeeringe der Ioden Anno 1683

Daer nae smeert hy ons voor de waerheydt aen / dat de conjunctie van Saturnus en Jupiter in Leo, 1683. de bekeeringe der Ioden ten voorschijn sal brengen; dan vaert hy voort in 't verhalen van Gog en Magog, en sijn eyghen concepten van een universeele vijfde Monarchye; als mede van het weder-keeren der 10. gheslachten (*ad Calendas Græcas*) ende de destructie van 't Huys van Oostenrijck Anno 1694. dit alles wil hy bewijsen uyt dese woorden: Ende den Steen, die het Beeld sloegh, wierd een grooten bergh, en vervulde de aerde. Ergo, den steen sonder handen uyt-ghehouwen moet nootsaeckelijck denoteeren een heerlijcke Monarchy; en dit moet de vijfde Monarchye zijn. Die plaetse betekent de geestelijcke regeeringe Christi op der aerde/ ende het verbreyden des Euangeliums Christi over de meeste deelen van de werelt.

Op het 28 bladt wil hy ons doen gelooven / dat hy niet en moet zijn een Moses uyt het Joodtsche bloedt, maer een Capiteyn uyt het Noorden, die de Joden sullen herstellen, en de wercken Godes in gherechtigheydt uytvoeren, vrede maken, en als een machtige stroom de gantsche aerde overloopen.

Ick en kan niet begrijpen hoe dat desen Leeuw van 't Noorden, of desen Mensch grooter dan Karel de Groote, Steden/ Menschen/ Vee/ etc. kan verbranden/ alles met den sweerde vernielen/ en nochtans naderhandt geseydt worden de wercken Godts in gerechtigheyt uyt te voeren.

Op

Op het 29. bladt meldt hy/ dat een Noordsche Monarchy opstaen sal uyt de Noordsche Zee, en sijne hutten nederslaen op de asschen van d'Oostersche en Westersche Monarchyen.

't Schijnt dat desen Leeuw van 't Noorden een grooten Reysenaer moet zijn/ naerdien hy vast kuyert van 't Oosten nae 't Westen om Koninckrijcken/ Natien/ en Contreyen te vermeesteren. *Dic quibus in terris, eris mihi Magnus Apollo, &c.* In wat Landt sal desen Grooten Alexander geboren worden?

Op dit bladt wil hy oock een vijfde Monarchye bewijsen uyt het tweede capit. Danielis vs 40. En het vierde Rijck sal sterck zijn als yser, &c.

Dit was de Roomsche Monarchy, welcke de grootste was die oyt in de werelt geweest is / of ooyt wesen sal; en voorwaer indien ick het vertrouwen hadde te gelooven datter een vijfde Monarchy mochte geweest zijn/ so had ick konnen oordeelen dat het Turcksche Rijck die soude geweest zijn / naerdien het in grootheydt de voorighe meest te boven gaet / behalven het Roomsche. Doch hier nae sal ick occasie hebben om hier breeder van te spreken / maer hier in moeten wy veel eer geloof geven de veelderley Prophecyen van voorighe Eeuwen als de enckele opinien van een ofte twee Mannen / en die noch met den Geest der Prophecyen niet en zijn aengedaen. Van een vijfde generale Monarchye en spreken sy niet/ dan alleen van een Koningh ofte Prins / die schielijck in de Werelt sal komen ende in weynige jaren alle Natien ofte Volckeren daer hy komt verrasschen; doch van de geduerigheyt sijns Rijcks en wordt niet eens gerept. Alle dese besluyten dat hy schielijck sal sterven en voor een korte tijdt regeeren. Geen vijfde Monarchy.

Aen de draet sullen wy de Naelde vinden/ want onsen Autheur eyndlijck pag. 31. den vermaerden Ambrosium Merlinum van Walslant verwerpt/en vertelt ons van eer rare Schotsche Merlin levende ten tijde van Koningh Lucius; en dese is de eenige en alleen waerachtige Merlin; en de sinceerste der Propheten. Gewisselijck ick geloove dat hy spreeckt wat hem dunckt en door dit sijn vast vertrouwen kennen wy den Autheur te zijn van het Schotsche Presbyteriaensche Geloof, als mede daer hy voornamentlijck op mickt. Geen Propheet behaeght sijn humeur als een Schotsche Rijmer; geen Monarch, geen Koninck, moet de eer genieten van een vijfde Monarchie aen te vangen als de Leeuw van 't Noorden, niemant mach Leeuw van 't Noorden zijn als Karel Stuart de gewesene Karel sijn soon/ende de tegenwoordige Koningh van Schotlandt. Soo wie gelooft wat desen Verbaelder schrijft / moet meer als 3. Granen Schotsch geloof hebben / anders sal hy nooyt een bergh konnen versetten ofte die veelvoudighe bergen van ongeloof die in de wegh leggen tusschen de raet en de daet. Doch des Schotsen Merlins eygen woorden/ in 't Latijn sal ick u voor oogen stellen/ gelijck desen Autheur seght dat hy 't ghevonden heeft in een handtschrift; want dit moet ghy weten dat hy geen Autheuren derft allegeeren als onsichtbare / en handtschriften van sijn eygen in Utopia, om desen Schotsen Merlin ofte Merlinus Caledonius te verdedigen. *Illis autem temporibus revolutis, Cauda virginis Leonem intrabit, & Sagittarij dorsum Scorpius ascendet, Borealia regna a Messoribus obterentur, Australes Principatus in statum pulvereum desinent, & Insulanarum Monarchiarum,* Prophecy van den Schotsen Merlin.

chiarum, potestates sine fræno aut milite ephippiabuntur; bella atrocia ventis dissipabuntur, & pessum ibunt judiciali grandine, quæ per baculum ortum habuerunt, per spurios juventutem; Sol ipse timpani zabit miniato chlamyde indutus. & Luna emeritijs Cothurnis ad nundinas rotulabit. Rides o Rex? At quibus hæc supervenient, Luctû & mærore contabescent. Hæc omnia vix plenè peragentur, quum Princeps regali origine coronatus ex Borealibus plagis proveniet suis inexpectatus, alienigenis desideratus: qui eò quod Leone ferociente insignietur, Leo nuncupabitur. Non conquiescet donec Synodo per eum convocata minisque dissoluta, victricia arma in hostes transferat, & lamentabili successu vicinorum Principum ditiones pessundet. Alexandrum Magnum *virtute, Cyrum fælicitate superabit, freta trans navigabit, a multis Regibus Imperator Salutabitur, & urbem quandam vetustam Solo æquabit. Interea ex Oriente Princeps bellipotens illum Prælio lacesset, contra quem Leo cum omnibus copijs procedet, & cis Euphratem positis Castris illum expectabit, si Princeps Flumen transibit Leo superabitur; at ipse Exercitu Fluvium transducto hostem cruento conflictû superabit & universum Orientem in potestatem rediget. Dum hæc agentur, complures Reguli ex India in Syriam cum ingentibus irrumpent exercitibus, & circa vallem Iehosaphat præliabundi Leonem opperibunt, ubi ab ipso ad internecionem omnes delebuntur Nec multo post Leo ipse fatis concedet, post quam regnum transfugarum miranda pietate in perpetuum fundarit.*

Dat is:

Dese tijden verstreken zijnde, sal de steert van *Virgo* In *Leo* komen, en *Scorpio* sal beklimmen den rugg' van *Sagittarius*: de Noordtsche Koninckrijcken sullen door *Maeyers* worden verwoest, de Zuydersche Vorstendommen sullen in stof eyndigen, en de machten van de Eylandsche Monarchyen sullen sonder toom ofte soldaet geharnast worden. Wreede oorloghen sullen door de winden verstrooyt worden, en te gronde gaen door een wreeckenden haghel; wiens begin geweest is door een stock, wasdom door Bastaerden. De Sonne selfs sal op de trommel speelen omtoghen met een vermilioensche krijghsmantel, en de Maen sal met aschverwige pantoffels na de Iaer-merckten kuyeren. Lacht ghy ô Koning? doch die dese dingen overkomen, sullen van rouw en droefheyt verdwynen. Dit alles sal naeuwlijcks uytgherichr zijn, of een Prins van een Koninckliјke stam sal gekroont voortkomen uyt de Noorder-Quartieren, de sijne wel onverwacht, maer de vremden aengenaem: dewelcke om dat hy een woedende *Leeuw* sal draghen, daerom een *Leeuw* ghenoemt sal worden. Hy en sal niet rusten, tot dat hy een Synode by een gheroepen, en die door dreygementen op-gebroken hebbende, sijn overwinnende wapenen teghen sijne vyanden, getransporteert en door een beklaechelijck succes de Dominien der naebuerighe Princen sal t'ondergebracht hebben. Hy sal in kloeckheydt *Alexander de Groote*, en in voorspoet *Cyrus* te boven gaen. Hy sal over de zeen varen, en voor Keyser van veele Koningen ghegroet worden. Een sekere oude stadt sal met de aerde geslecht worden. Ondertusschen sal een machtige Prins uyt het Oosten hem ter oorlogh tarten, tegens wien den *Leeuw* met al sijn macht sal marcheeren, en sijn Leger neder-slaende aen dese zijde van Euphrates, sal hy hem verwachten. Is't dat den Prins over de Riviere komt, sal den *Leeuw* overwonnen worden; doch hy sal met sijn Armee

Past op Lonnon dit geldt u.

over

over de Riviere passeeren, en den vyandt een bloedighen slagh leveren, en overwinnen, ende gantsch Oosten onder sijn gheweldt brengen. Terwijl dit gheschiedt, sullen verscheyde Koninghskens uyt Indien in Syrien vallen met machtige heyr-leghers, en ten oorlogh toegerust den *Leeuw* omtrent het Dal Iehosaphats verwachten, daer sy al-te-mael van hem sullen vernielt worden. Kort daer nae sal de *Leeuw* selfs komen te sterven, na dat hy met wonderlijcke godtvruchtigheydt het Rijck der vluchtelinghen tot in der eeuwigheyt ghefondeert sal hebben.

Onsen Autheur is nu openhertigh / naerdien hy bekent dat 'er van desen Schotsen Merlinus niet anders is uyt-gegeven als dit stuck alleen; Ick wilde wel weten van de kloeckste die 'er leest / hoe dat dese Prophecye (hadse niet geschenen hem te dienen / wy en souden dese rariteyt niet gesien hebben / maer genomen het sy 'er een) eenighsins kan strecken tot nadeel van onse tegenwoordige staet / ofte tot voordeel van desen teghenwoordighen Schotsen Koningh / want waer wordt hy of Schotlandt selfs in desen ghedacht ? 't Schijnt veel eer een generale Prophecye van de laetste tijden.

Ghewisselijck hadd' Koningh Iacobus een strijdtbare Prins gheweest / vele dingen souden hem hier in konnen toegeeygent worden geweest / maer om sijn extreme bleuheydt / en past het hem niet. Wy weten wel dat hy den Leeuw van 't Noorden genoemt wierd / en dat hy de Synode van Dort veroorsaeckt heeft; en dat hy voor rechtveerdigh wierd gerekent / etc. maer 't en siet niet op hem noch op den teghenwoordigen Schotsen Koningh; de woorden selfs vande Prophecye zijn so duydlijck datse geen wederlegginge noch vorder uytlegginge behoeven / alsoose geheel met veel andere in de selfde saecke accordeeren / te weten: datter een seeckere Prins in de laetste tijden sal opstaen / die het gantsche Europa schielijck sal overloopen / en noch sommighe Oostersche Princen verdestrueeren. Een grooten Prins sal verschynen.

Pag. 53. en 54. tracht hy te bewijsen / en na sijn oordeel is de sake klaer / dat noch Spangiaert, noch Zweed, Deen, Fransch, Engelsman noch Hoogh-Duytsch de vijfde Monarchy sal wesen / ofte de vijfde Monarchye voortbrengen. Desen karighen Propheet handelt hardt met den Engelsman, naerdien hy seght dat wy onse palen niet vorder sullen verbreyden / *ex ungue Leonem.* 't Roept desen Man dat onse Armee in Schotlandt raeckte 1650. hy soude ons daer wel willen uytstooten; maer wat wil desen kibler seggen / soo wy leven om een Engelse Armee in Vranckrijck, ja misschien onder de Duytschen te sien. Goede onnoosele Propheet laet ons soo veel van Schotlandt in-nemen / als weert is om te houden.

Het oordeel van onsen Autheur is Pag. 34. dat selfs een Natie dat ten huydigen dage onsichtbaerlijck schuylt binnen d'ingewanden van Europa, welck siende niet gesien / en levende niet bekent en is; dese haer vervoegende by de bekeerde Ioden en de godtvruchtige van alle Natie / sullen de vijfde Monarchye worden / 't welck hy bewijsen wilde uyt Dan. 7: 27. Maer het Rijcke, en de Heerschappye, en de grootheyt der Koninckrijcken onder den gantschen Hemel sal gegeven worden den volcke der Heylighen der hooghe [plaetsen] welckers Rijcke een eeuwigh Rijcke zijn sal, en alle heerschappyen sullen hem eeren en gehoorsamen. Bewijs van een vijfde Monarchye.

 Godt

Antwoort. Godt regeert in den Hemel en den Mensch door sijn toelatinghe op der Aerden; Waerom de Heyligen, wiens contemplatien hemelsch zijn / een hemelsch Rijck souden verlaten om een aerdsche Tabernakel / en weet ick niet: ofte hoe men dat kan waer maken of ghelooven / dat de Heyligen in yeder Natie van de werelt vergadert konnen worden in een lichaem / sonder haer te vermengen met een vleeschlijck / godloos / of vleeschlijck gesint volck / en versta ick niet. Want het onsichtlijck volck daer hy van spreeckt en kan ons niet schadigen; ick hoop' dat hy de Duyvelen en Geesten niet en meynt: laet ons slechts onse vyanden van aengesicht tot aengesicht sien / en wy sullen 't genoegh klaren. Doch is 't dat den teghenwoordigen Koningh van Schotlandt moet wachten na sijn verhooginge tot een Rijck tot dat de Ioden bekeert / de Heyligen en de bekeerde Ioden gepaert sullen zijn / en dat dese vereenighde Heyligen en Ioden sijn compleete Armee sullen opmaken; ofte is 't dat sijn soldaten van sulcke suyvere swaerden sullen geformeert worden / laet ons / segg' ick / een hondert jaer ofte twee gaen slapen / en laet den tegenwoordigen Koningh bly een vasten uyltjen vangen van hondert jaren lang of daer omtrent; want ick versekere de Engelsen, indien hy ons noopt sal quellen voor dat de verstroopde Ioden bekeert zijn / soo mogen wy veyligh gaen rusten / en singen Lullabil, op dat onsen Propheet mochte uytroepen *probatum est*, als tot soo een gedeelte van sijn Prophecye / welcke affirmeert dat deses Konings Armee uyt onsichtbare Heyligen sal bestaen. Doch hoe dient dit alles / of het 7. capittel *Danielis* tot bewijs van een vijfde Monarchy, of dat den Schotten Coningh desen Monarch sal zijn? wy mogen wel grimlacchen om de gewillige applicatie van dese Mans te veel toe-gevende phantasy / en beklagen sijn lichtgeloovigheyt die te breden is sulcken tegen-strijdigheyt in sijn Historie in te swelgẽ; als voor eerst / desen tegenwoordighen Schotsen Coningh te stellen tot den grooten her-steller van een Monarchy, te worden soo groot ja grooter als Carel de Groote; en nochtans affirmeert hy in veele plaetsen dat den Noordsen Leeuw niet gewishtighs sal uytrechten voor het jaer 1700. op andere plaetsen moet hy omtrent anno 1710. doende wesen / na dese calculatie moet desen Noordsen Leeuw nootsakelijck 70 ofte 80 Iaren oudt zijn. En op een ander plaets moet desen grooten Prins wachten na de bekeeringe der Ioden; dan moet hy daer na een Armee van onsichtbare Heyligen hebben / ende met desen moet hy domineren / steden / Dorpen en Casteelen in brandt steken: *Qui Bavium non odit, amet tua carmina Maevi.*

By aldien dat yemandt van den Engelsen bloede soo dom of bot zy om sulcke verre-gehaelde aperyen en ongefondeerde redenen te crediteeren / en op het geloof van dien rebelleere tegen dit tegenwoordigh Parlement / laet hem aengeklaeght / en sijn lichaem en onverstandt de barmhertigheyt van 't Tucht-huys bevoolen worden.

Eyndlijck verhaelt hy ons pag. 36. dat den Hoogh-Duytscher den Koning van't Noorden dienen sal in Anno 1700. ende dat desen Noortsen Koning Parys, Londen, Antwerpen, Venetien, en Praegh in het stof van eeuwigh verderf sal doen neder-sitten. Hier nae in dit Discours sal ick het

naeckte-

naecktelijck doen blijcken uyt Authentijcke Prophecyen dat den Leeuw van 't Noorden uyt de Hoogh-Duytsche Natie sal op staen / en dat hy de gheschoorene Priesters sal temmen / ende de meeste Landen van Europa overloopen / jae de Fransche Natie vermeesteren / en ghewisselijck dan sal Parys onder de voet raecken / Antwerpen lang van te voren / Venetien door den Turck ofte door yemandt van Mahomets Religie / Praegh in Bohemen langh na Venetien door de Hoogh-Duytsche, Lonnon blijft noch Lonnon. 't Zy hoe 't wil uyt dese Prophecyen komen de Londenaers en hare aenklevende Presbyteriaensche Monnicken sien / wat haer te verwachten staet door te zijn vrienden van den Noordsen Koning, ofte te blijven ongeaffectioneerde Rebellen van den teghenwoordigen staet / te weten; vyer, oorlogh, honghers-noodt, en verwoestinge van hare middelen; ende eyndlijck een eeuwigh verderf van dese vermaerde Stadt. 't Kan zijn dat veel rebellige soonen van dese Stadt veel eer wenschen dat alles in de lichte vlam stae / dan dat 'et het Parlement wel gae; doch hier van / en van d'onsichtbare Natie / die wonderlijcke dingen moet uytrechten / hier nae breeder.

Dit zijn de Prophecyen / en dese constructien heeft den Autheur daer over ghemaeckt tot faveur van den Noordsen Koning, dat is / den tegenwoordighen Schotsen Koning, dien hy wil uyt-gebeeldt hebben door den Noordsen Leeuw, ofte den Leeuw van 't Noorden. En tot sijne Autheuren allegeert hy Grebnerum, Baudensem, en den Schotsen Merlin; yets wat verhaelt hy uyt Nuntius Propheticus, oock weynigh ten propoost; want den Autheur daer van bekendt dat hy vyandt van prophecyen en voorseggingen is; en schoon dat hy die uyt anderen by brenght / so en doet hy daer geen verklaringe over.

Wy hebben ons te langh vermoeyt met deser luyden valscheden en versieringen te verhalen: Ick sal nu een seer correcte Copy van Pauli Grebneri prophecye en voorsegginge publiceeren / gelijckse van woort tot woort staet in het Origineel in d'Academie te Cambridge; Op dat alsoo den Leser magh mercken de guychelery van sommighe / en de bedriegery van anderen om de Engelsen te verleyden en haer te doen gelooven soodanige dingen die maer simpelijck gepractiseert zijn om een boose en hardneckige factie te maintineeren tegen het Parlement. De Coppe van Grebnerus dien ick publiceere / wierd my in een handt-schrift ghegheven omtrent twaelf jaren gheleden van Sr. R. M. Ridder. Toen in 't jaer 1648. de voorighe valsche Copy eerst aen den dagh quam / sond' ick mijne Copy nae Cambridge om daer nae 't Origineel geexamineert te worden; ghy sult een gedeelte van des Heers brief hooren dien hy aen my schreef / na dat hy mijn Coppe hadde ontfanghen / en die met het Origineel hadde ghecollationeert.

Sr. De Prophecye van *Paulus Grebnerus*, dien ghy my al over lang gesonden hebt, ick hebb' by 't Origineel vergeleken, als mede by andere Copyen daer uyt genomen Anno 1639. die altemael tot een syllaeb toe accordeeren.

Cambridge 1. *Marty* 1649.

De Nova acri & strenua. Germanica, Bavarica
cruenta Leonem pugna & conflictu. vexillum 173.

ROMANO sceptro & diademate, ab AUSTRIACA domo fatali necessitate deposito & ablato, eâque a Germanis & exteris Gallis.

ANglis, Danis, & Suecis hirte inde confluentibus oppressa, horribilis indè cruenta ac acerrima pugna exerietur, qua universa Europa *gravissimè concussa contremiscet, & varie dilacerata & vastata insignibus mutationibus obnoxia erit. Ad eam pugnam & ad faciendas irruptiones in Pomeranorum, Megapolensium, & Danorum Provincias, hujus temporis Rex Sueciæ invitabitur, Scriptis atrocium.* ROMANÆ *sedis Legatorum, quibus si ille obtemperaverit; Socius belli sed male & inausiricatè fit, ipsi propinguitate conjunctissimus. Quamoboem. Suadeo Sueciam. In eo statu quo eam acceperit, relinquit. Sic ipse stirps, & posteri ejus tranquillè pace & quiete fruentur, suis contenti quibus imperant ditionibus, gentem & subditos suos reservabunt, & sibi devinctas in officio retinebunt. Si vero secum Corde suo constituet, populum suum persuadere ac in devia abducere, dominus eum e medio tollet. Et sic è* Carolo Magnus Carolus *regnans fit, qui magno successu & fortunæ septentrionalibus populis dominabitur. Et feliciter Classe sua contra Hispanicam potentiam & tyramide, ac eorum Classem. Seu Armadum ut hostis pugnabit. Et unà cum Christianis junctis viribus fortiter & acriter dimicabit; Deus autem Regis conjugem Papisticam ex hac vita evocat, unde Pontifex Romanus magnum concipit terrorem, qui postea magis ingravescet cum* Carolus *Rex ipse Antichristo sese opponit, eique adversatur, & Germanorum ac vicinorum manui & robori suas copias conjungit, & oppugnat. Hispanicum diadema. Et nunc Suecus felicissimo successus classe & suo populo terra marique in hostem utitur.*

Ex Manuscripto. Paul. Grebner. *Snebergen: in Bibliot. Col. Sanct. Trinitat. Cantabrig. ex dono* Elizab. *Regin. Angliæ, &c.*

Van een versch gevecht en slagh die scherpelijck en wreedelijk voorvallen sal door den bloedigen Leeuw van Duytslant en Bern.

HEt noodlot hebbende gescheurt en geruckt van het Huys van Oostenrijck den ouden Romeynschen Scepter en Croon, en na een onderdruckinge van het selfde Huys van Oostenrijck door den inval der Engelsen, Fransen, Deenen, Sweedschen, doende aen alle kanten een inval, sal 'er een vreeslijck, bloedigh en heftigh gevecht opstaen, waer door gantsch *Europa* seer swaerlijck ghesChud zijnde sal beven, en aen verscheyden hoecken van malkanderen gescheurt en verwoest zijnde, groote veranderingen onderworpen zijn. Tot dat gevecht en om in Pomeren, Mechlenburgh, en eenige Provincien van Deenmarcken in te vallen, sal men een Koningh van Sweeden noodigen, daer toe ghetergh door eenighe trotse Schriften van de Roomsche Stoel, soo hy daer na komt te luysteren, sal hy ontydigh en seer ongeluckigh met eenen in aliantie treden, die hem van een nabuerige Maeghschap is. Derhalven

halven soo wil ick den Sweed raden, dat hy hem in dien standt laet, daer hy hem in vindt. Waer door hy, sijn Familie en nakomelingen haer vernoegende met de jurisdictien van haer eyghen Dominien, haer eyghen ondersaten in rust en vrede sullen behouden aen haer verplicht, haer Ampt betrachtende. Doch so hy in sijn herte sal voornemen sijn volck te verleyden, sal de Heere hem wegh haelen: en alsoo komt uyt eenen *Karel* den Grooten *Karel* te regeeren, die met groot geluck en fortuyn over de Noordsche Volckeren sal heerschen: en sal met sijn Vloot tegens de Spaensche macht en tyranny, en haer Vloot ofte Armade voorspoedelijk vechten; en na dat sijn macht met der Christenen macht in een gesmolten sal zijn, sal hy dapper en kloeckmoedigh slagh leveren. Na desen sal Godt sijn Paepsche Vrouw t'huys halen tot groot alteratie van den Paus, die daer nae soo veel te meer verbittert sal zijn, als den Koningh *Karel* selfs sich tegens den Anti-Christ stelt, en met hulpe van de Hoogh-Duytsche en andere nabuerige Vorsten den Croon van Spangien bestrijdt. Op die tijd sal den Sweed seer geluckigh zijn, en te water en te lande sich dapper weeren tegens den vyandt.

Uyt een handt-schrift van Paulus Grebnerus *van Sneburgh, zijnde in de Bibliotheeck van d'Academie te Cambridge geschoncken door den Koninginne* Elizabeth.

Den Tytel van Grebneris handt-schrift/ is:

Sericum Mundi filum, seu vaticinium quo subita mutatio Anti-Christi &c.

Aen het eynde van sijn toe-eyghenende brief aen Koninginne Elizabeth, besluyt hy met dese woorden:

Dit werck wierd geëyndight by den Autheur te Maegdenburg. *Jan.* 8. 1574.

Desen Grebner is gheweest een Gereformeert persoon/ ende heeft de Spreucken Salomons en Cantica Canticorum in Latijnse Veersen overgeset. Sijn voorseggingen en verklaert hy niet te zijn door Astrologia maer door openbaringe.

Yeder voorsegginge voert een baniere/ genoemt Vexillum.

Hy was in Enghelandt Anno 1582. ende sijn Boeck aen de Koninginne Elizabeth gepresenteert was omtrent 200 vellen groot. D[r]. Nevil Secretaris van den Koninginn' wierd het boeck gegeven/ ende die schonck het aen de Bibliotheeck van d'Academie. Dit is een rechte en correcte rekeninge van Grebners Prophecy.

De voorgaende Copy lang by my gelegen hebbende/ soo gheheurde het dat een Monsieur in de Noorder-Quartieren van een Edele afkomste in 't jaer 1649. sijns Vaders Bibliotheeck door-snuffelende/ daer in vondt de Prophecye van Paulus Grebnerus cierlijck en net gecopieert/ ende getranslateert van sijn vaders Vooght/ op die tijd Student te Cambridg', 't welck was in Anno 1618. ofte 1619. ende om dat in het selfde papier noch eenige andere Prognosticatien zijn/ vergadert door den selfden Vooght/ soo is 't dat

dat ickse uytgeve soo alse my ter hand quamen / en ben gewilligh om het Origineel aen yeder een te vertoonen; 't welck met groote voorsichtighept wiert bewaert van den Edelman en sijn Vooght / tot dat het by geval in mijne handen verviel.

Een tweede oprechte Copy van Grebnerus.

Een ander Copy van Grebneri Prophecy genomen uyt het Origineel van anno 1618. oft 1619. door een geleerde handt.

Paulus Grebnerus van Messinia den Hoogh-Duytschen Astrologus in sijn zyden draet des Werelts, 't welck voltooyt is tot Maeghdenburgh Anno Domini 1574. ghenomen uyt het Origineel Boeck 't welck bewaert wordt in het Bibliotheeck te Cambridg', daer gelaten van D^r. *Nevil*, en van hem gekregen uyt des Koningins Kamer.

Prognosticeerende al over lang verscheyden vreemde dinghen / welcke alreede gebeurt zijn / als de destructie en ruine van de Spaense Vloot: de moordt van Hendrick de derde Koningh van Vranckrijck: de verhooginge van Hendrick Koning van Navarre tot den Croon: de belegeringe en inneminge van de stercke stadt Groeningen; ende de doodt van Philip de tweede Koning van Spangien, in sijn boeck genoemt *Sericum mundi filum*; Daer in hy oock verhaelt dat den Leeuw hebbende den Roos, den Paus tenemael sal vernielen / soo dat daer na noyt meer Pausen *sullen wesen*. Dus verre Mr. Klerck. Een vaniere Lin. 173.

Dit is uyt het Origineel boeck van Grebnerus.

Leeft het Chronijck van Vranckrijck fol. 909. over 22 jaren herwaerts was dese Prophecy vervult.

Den Roomeynschen Scepter of Croon neder-geleyt zijnde / ofte door een fatale nootwendighepdt het huys van Oostenrijck ontnomen / en dese tegenstandt lijdende van de Hoogh-Duytsche en uytheemsche Natien / als Fransche, Engelsche, Deensche, en Zweedsche Volckeren, hier en daer samen rottende; waer uyt een seer schrickelijcke / bloedige / en felle battalie sal ontstaen. Dan sal gantsch Europa seer deerlijck daverende / en op verscheyden manieren gescheurt en verwoest zijnde / notabele veranderingen en verwisselingen onderworpen zijn. Tot dese battaly en tot het invreken in de Landen van Pomeren, Maeghdenburgh, en Deenmarcken sal den Koningh van Zweden genoodight en ghelockt worden door het schrijven van de Roomsche Staet: indien hy dit gehoorsaemt / soo sal hy de naeste compangion en med'-gesel des Oorloghs worden; doch tot sijn schade en ongeluck door de nabuerighept / weshalven ick hem rade Zweden te laten in den standt / daer hy 't in ontfangen hadd'; soo sal sijn stamme en nakomelingen het selvige in ruste en vrede besitten; vernoeght zijnde met haer eygen conditien waer mede sy regeeren / sullense haer Natie en hare Onderdanen behouden / ende in den plicht van gehoorsaemhept bewaren. Doch is 't dat hy in sijn herte sal voornemen sijn volck yet wijs te maecken en te verleyden / soo sal de Heere hem door de doodt wegh-slepen / ende uyt ofte van eenen Karel, wort een grooten Karel heerschende gemaeckt / dewelcke met groot succes en geluck het Noorder Volck sal regeeren / ende sal als een vyandt met sijn Vloot geluckelijck vechten tegens de Spaensche macht en tyranny / en haer Scheeps-vloot ofte Armade / ende met andere Christe-

nen

nen haer macht samen spannende/sal hy stoutmoedelijk en wredelijk vechten. Maer God haelt uyt dit leven wech de Paepse vrouw des Konings; waer over den Roomschen Hooge-Priester seer verschricken sal/ 't welck te meer sal toe-nemen en hem drucken/ als den Koningh selfs kampen sal tegen den Antichrist/en wederparty zijn /en sijn macht voegen by de benden vande Hooghduytsen en andre/en sal vechten tegens de Spaense Croon; en dan sal den Koningh van Zweeden met geluckig succes sijn Vloot en volck beyde te water en te lande tegens den vyandt gebruycken.

Siet hier den Leeuw van't Noorden, soo Grebnerus meynt.

Bohemia voelt oproer en krijchs-geruchten met een grooten afval haers volcks; en op die tijd sal den laetsten Keyser van 't huys van Oostenrijck op de neus van den Keurvorst van Saxen setten Spaensche bedrieghlijcke en verraderlijcke brillen/welckers nature hy eyndlijk komt te weten/en wort door ervarentheyt geleert/dat dese brillen van't Huys van Oostenrijk moet gevende/ofte smekende woorden/godloose en verraderlijke daden zijn: is't dat hy die vorder geloof geeft/so sal hy sich selven/sijn vrou/kindren/en het gantsche Christendom in een verderffelicke destructie storten; waer over het volck van Roomen niet weynigh sullen lacchen.

Dese Prophecy was oock in het Papier by het vorige.

Doch den Heere verweckt eenen Cheur-vorst, dewelcke den Roomschen Antichrist met alle haer ledematen en bystanders sal nederwerpen en uytroepen. Door dese geweldige precipitante zea-geraas/ende door de wanhoope van den Roomschen Keyser en de ballingen van al de Koninghen en Princen van Europa, sullen die van Berne, Bohemien, Burgundien, Vranckrijck en Portugal in hare vorige stant herstelt worden. Een edele en kloeck Heer van Bohemien besit en geniet wederom sijn jurisdictie. De by-eenkomste van Armeen/ en hare verstroopinge. Dese uytgedreven zijnde/sullen 't soecken te hervatten / en des selfs erfghenamen sullen aenhouden en arbeyden / dat door de mildadigheydt des nieuwen Keysers van Hooghduytslandt, sy herstelt mogen worden in haerder voorsaten plaets.

Daer staet op een nieu geluckigh Bohemische Zisca seer sterck vermaert nae ofte teghen den Bohemischen oorlogh; die de Hoofden der Jesuyten in Hoogh-Duytslandt sal verpletteren / en haer uyt Bohemien en Oostenrijck verdrijven; ende sal sich onderdanigh maken de Bohemers en het gantsche ghewesie door Austria en Pannonia selfs tot Constantinopelen toe / en al dat volck; en daerom is 't billick en noodigh dat een glinsterende / kostlijcke / goude Croon brandende geset worde op het hooft van desen Teutonische ofte Hooghduytsche Zisca. Zisca is het hooft van den Oopevaer/ de welke zijnde een grooten en kloecken heldt / voort spruyt uyt de stamme van Mars Rentecer de VI; ende hy sal genoemt worden een destigh Edelman. Hy sal victorieuslijcken regeeren/ en dese vermaerde saecken uytrechten/ en sal die geluckelijk uytvoeren met sijn andere veltoverstē en Capiteynen.

Na dese veranderingen/mach een subtijle doorslepene uytlegger van Apocalypsis te lichter verstaen worden/en den selvigen te gemackelijcker afbeelden; de 19de by artikelen voorby gepasseert zijnde tusschen de 600 en 6 jaren/dan sal'er een seer levendige verklaringe sijn van die dingen/die Ezechiel en Daniel geprophetéert hebben van de laetste acte der oude eeuwe des werelts.

In welcke 7. jaer Mr. Brighman sijn boeck van d'Operbaringhe schreef.

D Daer

Daer is een ander oude Prophecy van eenen *Capestranus*, ghevonden onder de Chronijcken van Canterbury, in effect als volght.

De Leeuw van 't Huys van Burgandien, het Keyserrijck ontfangen hebbende sal trachten een sekere nest te maken voor hare jongen / doch 't en sal niet gheschieden; want daer sal opstaen een deftigh en bestendigh Man omtrent Aquisgrave van den Rhijn; de welcke verkooren zijnde / d'Apostolische leere sal herstellen. Ende op de derde aenval sal hy d'overhandt krijghen/ en groote dingen uptrechten; en daer sal van sijn stamme overblijven tot den dagh des oordeels.

Verscheyden Prognosticatien op de conjunctie van *Saturnus* en *Iupiter*, Iuly 1623.

I.

Dit is soo geschiedt onder de regeeringe van Koning Carolus.

VErscheyden ongeluckige uytkomsten sullen schijnen te conspireeren om een groote Prins tegen te vallen / welcke door de Ghemeente te verdrucken/ haer eyndlijck tot oproer sal brengen.

II. De conjunctie met Jupiter en Saturnus in 't Hemelsche Huys/ genoemt die van de doodt / beduyt dat eenigh Prins gevangen ghehouden sal worden/ tot groot nadeel van sijn Politijcke-affayren.

Koninck Karel sijn ongeluckige voyagie naer Spangien.

III. Op 't eerste Quartier van de Maen, 't welck sal zijn op den 27 Febr. wordt voorseydt / dat een sekere Koning of Prins een voyagie van groote consequentie sal aenvanghen sonder verseeckeringe van weder te komen/ 't welck al op het beste later sal vallen dan men vermoedet / en na dat men veele ellenden sal uytgestaen hebben.

Leest de Coronijcke van 1625. en 1626.

IV. Hy die op den top van het rad der avonture sal staen/ laet hem voorsichtigh letten op sijn voeten dat hy niet en glibbere; om dat hy met soo swaren val ghedreyght wordt / waer door hy t'eenemael te niet sal raken; 't welck die gene sal verbaest maken/welcke buyten verdiensten in den stoel der eere op- gesteygert zijn.

Koninck Karels vertrouwen op Cantelbergh bevestight Inicks.

V. Een Monarch die sijn affayren van groote consequentie vertrout heeft aen de bestieringe van eenen / die geensins capabel was tot soo een hooghwichtige bedieninge / sal ghewaer worden de groote foute dien hy begaen heeft/ waer van hy te laet berouw sal krijgen.

VI. De Muyte-maeckers sullen haer residentie houden ten huyse der Koningen en Princen.

VII. Oorlogh uytgestelt uyt gebreck van gelt.

Lonnen wordt hier mee ghemeynt.

VIII. Het Landt en de stadt Geminiis sal betreuwen het ontbeeren van haer Sonne.

Dit beduydt de heymelijke

IX. Daer sullen veel soldaten gelicht worden tot het uytvoeren van een Stratagema, doch alles sal te niet loopen; want het schielijck vertreck van een groote Parsonagie sal veel knorren en morren veroorsaken.

X. Ver-

X. Vermomde personen sullen begeeren dat haer uyterlijcke samblant vertoonen magh datse niet en zijn/ ende sullen de Autheuren zijn van veel particuliere bataliën / in het landt Geminist, soo veel stondt in het oude handt-schrift. Equipagie in Duytslandt die naer Engelandt toe senden.

Grebnerus hier in dese Prophecye en maeckt niet eens ghewagh van den Koningh van Schotlandt, noch van Schotlandt selfs / de gantsche drift van Grebnerus streckt om Hoogh-Duytschen t'onderrichten/ nae een langh ghevolgh des tijdts / van de Sweedtsche Natie ende haer verscheyde bataliën met d'Hoogh-Duytsers/ nochte hy en mickt niet eens op eenigh volck / of eenigh andere Natie/ ende daer hy seght dat uyt Karel een groote Karel sal opstaen of spruyten / ende de Noortsche Volckeren regeeren / dit magh seer wel gheschieden / eenige Eeuwen herwaerts van 't jaer 1651. af/ want Zweden is meer naer 't Noorden van Schotlandt en heeft grooter noorder-breedte dan Schotland, daer-en-boven vele van haer Koningen zijn Carolissen genoemt geweest / Gustavus Adolfus was de soon van eenen Karel, nochtans kan hy den selfden Karel niet zijn die hier ghemeynt wordt/ want hy heeft noyt metten Spangiaert ter Zee gevochten/ doch het is waerschijnlijcker dat den grooten Karel, die Grebnerus hier meent/ een ingebooren Zweed moet zijn/ en volgens dien geen ingebooren van Engelandt of Schotlant. Dit schrijf ick/ op dat de werelt magh sien dat die gene die willen hebben / dat Grebnerus, Karel Stuwart den tegenwoordigen Koning van Schotlant af beelt by Karel den soon van Karel, en dat hy sulcke miraekelen sal uytrechten/ grootlijcks ver abuseert zijn/ ende logens voor waerheyt uytgeven; daer inder daet sulcks niet eens gemeynt wort/ of van eenigh verstandigh man bewesen kan worden sulcx te blijcken in dese Prophecie, maer veel eer het rechte tegendeel/Karel die uyt Karel sal spruyten / en is noch niet sichtbaer noch levendigh / en al-eer sulcken grooten Karel in der dingen kan zijn/moet het Huys van Oostenrijck onder de voet taecken / ende de Engelsche, Deensche, Fransche, moeten de gene zijn / naer 't segghen van Grebnerus, die de heerschappy en macht van 't Huys van Oostenrijck moeten verdestrueeren / dit is het jaer 1651. en noch weten wy dat den Keyser sijn heerschappye niet quyt en is / en wy Engelse en hebben als noch met andere Natien niet samen gespannen/ tegen Oostenrijck, derhalven de tijdt van de vervullinge deser Prophecien: So wy 't een mogen noemen/ en is niet verstreken; daer-en-boven Grebneris affirmeert absolutelijcke dat desen Karel van de Sweedtsche stamme is / ende de soon van Karel; tegenwoordigh is 'er een Koningin in Zweden en geen Koning; haer Vaders naem was Gustavis; is dat dese Koninginne, komt te trouwen met eenen genaemt Karel, ende sy Papist worde/ welck onwaerschijnlijck is/ dan kan haer man de vader of voorlooper zijn van soo een grooten Karel als Grebnerus van droomt/ 't zy hoe 't wil/ de Prophecye en past niet op den tegenwoordigen Schotsen Koning, die hier niet meer aengeroert en wort dan den Koning van China, soo dat ick hier uyt besluyte dat noch van geen vijfde Monarchye, nochte eenigh macht / heerschappy of Rijck de Schotsen geprophetecrt wordt.

op dat men hier uyt kan vaten datter eenigh onheyl/het tegenwoordigh of toekomende Engelsche Parlement sal overkomen om dat ick de drie Natien van Engelandt, Schotlandt en Yerlandt ten vollen wilden contenteeren/ en al onse vyanden met haer eyghen wapenen dat is / met haer wesentlijcke Prophecien, nedervellen/so wilt my verlof geven om een Schotse Prophecy of twee te verhaelen/ waerachtighe / niet verdorvene of vervalschte / ofte sulcke die in private handen of Bibliotheken zijn / maer in publijcke druck uytgegeven tot Edenburgh by Andries Hart 1617. daer in ghy sien sult het droevigh on-geluck van den tegenwoordigen Coningh en haer nu te ghenwoordighe ellenden langh te voren gheprophetëert/ het Landen van onse volckeren en Schepen. Dese Prophecyen sijn den Coninck Iacobus op-gedragen / en aldus gheintituleert: *Priscæ Scotorum Prophetiæ*: d'oude Prophecyen der Schotten.

Sy beginnen aldus / *Scotia mæsta dole, &c.*

Ick salse den Leser verduytscht leveren.

Oude Schotsche Prophecyen.

I.

Schotlandt weest nu treurigh/ en beklaeght dijn kindt dien ghy verlooren hebt/ beroofd van Coningen / valschlijck verkort door dijn eygen minnelijcken weert.

II. Helaes! de vrye is een Slaaf geworden/ en bedrogh is dijn val. Dijn valsheyt aen de Brutische stamme heeft u in slaverny gebracht.

III. Het graf van den seer nobelen Prins is voor allen groot heuckery/ de wet niet onderworpen/ de welke het Coninckrijck en den Staet verlaet.

IV. O groten angst! daer yder soorte van mensen beklaegt den genen die de bittere doot heeft wegh-genomen/ 't sal u/ O Schotlant / seer berouwen.

V. Onlanghs heeft een landt van groote incomste/ een Natie kloeck en trouw verloren haer voorige weerde stant/ dien sy voor haer recht hielden.

VI. Door een harde Battaly/ en door gewelt van de beweeglijcke Fortuyn/ is uw geluck en voorspoet in slimmer verandert.

VII. Ghy die gewent waert te winnen/ sijt nu onder het jock gebracht/ een vremde regeert/ en verniel wat hem goet dunckt met den sweerde.

VIII. De Engelsche Natie/ die noch om haer macht/ noch maniere gepresen wort/ wee is u! krijght door listigheyt en loosheyt d'overhandt.

IX. De machtige Natie was van te voren onverwinnelijck en stout/ is nu leegh onder het Noot-lot geleyt/ 't is jammer buyten twijffel.

X. In voorige tijden plagh der Schotten reputatie te floreeren/ doch is nu helaes! overtogen met een donckere wolcke des ondergangs.

XI. Merckt nu en siet welk is d'oorsaeck van dese so wonderlijcken val/ verachtinge van het geloof, valscheyt, bedrogh en met eenen Godes toorn;

XII. Onversadelijcke begeerte na de winst des werelts/ verdruckinge/ geduerigh geschrey der Armen/ een lasterlijcke ghestachte/ het niet plegen van gerechtigheyt.

XIII. De hooghmoed der machtigen / principale oorsaeck van voorige ondeugt/ het queken van godloosheyt/ en onrecht vermengen der Wetten:

XIV. Daer-

XIV. Daerom hebben de oude Propheten desen val overlang geprophe-teert/ ghelijck het nu in alle puncten in dese teghenwoordige Eeuwe ghe-schiet is.

XV. Door dien het nood-lot soo is / leert nu van Schotlandt gheduldigh te verdragen lasteringen/ groote vreese/ en schielijcke plaghen / en daer ne-vens hert seer en droef heyt.

XVI. Want uyt u sal een volck opstaen/ in verscheyden dingen geluckig: en nochtans kan een pen nauwlijcx beschrijven dijn schade en swarigheyt.

Hoort nu eens wat Waldavius prophetеerde van dese laetste Koning en sijne nakomelingen:

Des *Bastaerds* bloedt is voor altijdt verlaten, dan sullen in *Britannien* (hy let hier op die wil) *Bastaerden* nooyt een voet breedt aerde besitten, hy sal heen en weer geslingert worden en haestigh sterven met een *Wolf uyt Wales*, en de reyne Croon van *Engelands* recht verwinnen, hy sal gantsch *Engeland* tot goede vrede brengen.

Het Bastaerds bloed is d'af komste van Willem de Conquesteur, den tijtel die Koning Iacobus tot de Croon hadde was af komstigh van een dochter van Hendrick de VII. en sijn recht van d'afkomste van Willem de Conque-steur, die een Bastaerd was; veele houden den Wolf van Waels voor een aen-sienlijck persoon nu noch levende/ die de principaelste instrument was van des Konings doot. Dit zijn al de Schotse Prophecyen dien ick ooyt konde bekomen/ en dese nochtans en maken geen gewagh van een 5de Monarchy, ofte van den Leeu van 't Noorden, of zijnder eenige die melden dat so groo-ten Koning als Carel de Groote, ja grooter dan hy geboren sal worden uyt de Schotse stamme / of in Schotland, ofte van Schotland sal komen. Ge-wisselijk dese Schotse Propheten souden sulcx op rijm gestelt hebben ter eere van hare Natie/ en tot troost van hare onnosele landsluyden/ indien haren Dæmon of Engelen sulcx eenighsins hadden voorsien. Uyt dit alles maeck' ick slechts dit besluyt; dat den tegenwoordigen Coningh van Schotlant niet en is dien grooten Leeuw van 't Noorden, ofte hy die de Engelsen ofte de te-genwoordige Republijcke van Engelant sal vermeesteren. Ick sal nu onse Engelsche en Britische Prophecyen door-snuffelen / en haer succes exami-neren/ en offe oock van soodanigen grooten macht en heerschappy sprec-ken/ doch eerst sult ghy aenmercken een correcte waermaeckinge van des witten Coninghs Prophecy aengaende den gewesenen Coningh Carel.

Verscheyden Engelsche Prophecyen, verhaelende het leven en de Doodt van Carel Stuart gewesene Coningh van Britannien, en de eyndtlijcke uytroeyinge van de Monarchy in Engelandt.

Men segt gemeynlijk dat Prophecyen en Orakelen best verstaen wor-den/ wanneer sy uytgevoert worden/ alsoo'er veele geklaegt hebben over de twijffelagtigheyt der orakelẽ en haer dubbelsinnige uytleg-ginge, alsoo veel sijnder oock dien de duysterheyt der Prophecyen aenstotelijk

is/ Meynende dat geen sterffelijck Mensch de eyghentlijcke sin van eenigh Orakel of Prophecy kan uytleggen 't en zy dat hy van boven aengedaen zy met den selfden goddelijcken Geest/ waer mede de eerste Autheuren begaeft zijn. Indien ick my te beroepen hadde met goddelijcke Prophecyen ick soude een gantsche Boeck hier van komen maecken ; maer ick hebbe mijn teghenwoordigh discours bepaelt binnen het navolgende Tractaet/ alleen om de wereldt en dese Natie voornamentlijck bekent te maken de gewisse en ontwijffelachtige uytkomsten van veel Engelsche Prophecyen al over langh ons mede gedeelt / en als noch onder ons blijvende/ welcke soo levendigh en duydelijck ons voor oogen hebben ghestelt de daden van dese tegenwoordige tijden daer wy in leven / en dat met sulcken levendighe afbeeldinge dat 'et de hooghste ongeloof soude zijn te twijffelen aen hare propheteerende gaven/ ofte door onnoodige en dubbelsinnige vragen de wereldt wijs te maken/dat haer seggen een ander uytlegginge kan hebben/ als dien die wy sichtelijck met onse oogen hebben aenschouwt selfs in dese Eeuwe en tijdt daer wy nu in leven. En is 't dat yemandt soo curieus sal zijn als na te vorschen door wat Goddelijcke ingevinge/ of door droomen / of door visioenen/ of door eenige andere Nachtse Openbaringen dese eerwaerdige Persoonen so wijs / so voorwetende zijn geworden ; so sal ick dese Criticos eerst bidden dat sy my te kennen geven hoe/en door wat middelen de Sybillen of veel anderen/en insonderheyt Bileam den Propheet so waerlijck quamen te propheteeren van Christo, gelijck de meeste geleerden gelooft hebben/ of van het Rijcke der Ioden, ofte van beyde in Num. 24: 17. Daer sal een Sterre voortgaen uyt Iacob, en daer sal een Scepter uyt Israël opkomen. Ik stemme geern toe de verscheydene uytleggingen der geleerden over dese woorden/nochtans en houd' ick het voor geen ketterye is 't dat ick segge dat Balaam door de Sterre daer gedacht/Christum afbeelt/ ende door den Scepter, dat 'et Ioodsche volck in 't toekomende een groot en machtig volck soude worden/ ende Koninghen souden hebben / als andere Natien toen hadden/die over haer souden regeeren; daer de Ioden slechts door Mosem doenmaels wierden geregeert ; en nochtans weten wy wel dat Bileam van het Ioodsche volck niet en is geweest / en nochtans in het 16. vers des selfden Capittels seght hy duydelijck: Dat hy de reden Godes hoorde, en de wetenschap des alderhooghsten wiste. Wy moeten bekennen dat hy seer waerachtige dingen geprophetеert heeft / want de Schrift, daer niet tegen valt t'appelleeren/bevestight het: doch is 't dat Bileam de wegen der ongerechtigheyt beminde/ende gedurigh swanger ging met de gewoonlijcke swackheyt van de Clergie en het Priesterdom, te weten Gierigheyt ; laet ons beklagen en deernisse met de menschen hebben/dat so een voortreffelijk Man als hy in veel dinghen was / al sijn deftighe gaven soude bevlecken met die vuyle/ doch behaeghlijcke Mineralen van Gout en Silver.

By aldien dat God in die blinde tijden des Heydendoms sommighe Koninckrijcken niet ontbloot heeft van Prophetische Geesten / schoon dat de ware oorsaken/ waer door sy propheteerden / voor de nakomelinghen verborgen/ ofte aen seer weynige teghenwoordigh levende / geopenbaert zijn/

sul-

sullen wy nu dencken dat Godt in de suyverste tijden van 't Christendom/ geweest is / ofte is / min barmhertigh dan hy in voorige Eeuwen geweest is / ofte dat hy niet soo vermogende oft gewilligh is sommige Christenen den Geest der Prophecye in te storten/als in sommige Heydenen van outs. Hoe waerlijck heeft Homerus van Æneas etlijcke 100 jaren eer 't geschiede/ geprophetéert van de grootheyt des Roomschen Rijcks, 't welck wy al-temael weten dat volkomentlijck is geschiet. Hoe waerachtigh is oock het segghen van Seneca : zijnde een Prophecye van het ontdecken van West-Indien en America, noyt den Ouden bekent / en ons selfs niet boven de 150 jaren. Doch ick scheyde van de Heydensche Prophecyen / en sal die laten berusten.

Et domus Æneæ cunctis dominabitur oris, & nati natorum, & qui nascentur ab illis.

— venient annis Secula Seris, quibus Oceanus vincula rerum laxit &c.

Wat sullen wy segghen van de Prophecye van Hendrick de VI. Koning van Engelandt door hem so affirmatijf geprophetéert van Hendrick de VII. noch een Iongen zijnde, en hem water toe-houdende : Dit is den Iongen, seght hy / die de Croon sal besitten, daer wy om vechten. Ofte van David Upan, ofte Unanthony, die over veele jaren herwaerts geprophetéert heeft van het omhaelen van Charing Croß, sijn Prophecye wierd ghedruckt in 't jaer 1588. de woorden zijn dese ;

't Sal veelen zijn een grooten wonder,
Dat Charing Croß sal raecken onder :

Charing Croß is een Kercke, ofte Capel.

P. Sal prediken. R. sal reycken. S. sal stijf staen blijven.

P. Betekent de Presbyterianen. R. de Rond-Hoofden. S. de Soldaten, &c. Charing Croß weten wy dat om verre gehaelt wierd Anno 1647. in Iunius, Iulius, en Augustus, van sommige deser steenen is een vloer gemaeckt voor White-Halle, ick hebb' hechten van Messen daer van sien maecken/ welcke gepolijst/ als witte Marmor-steenen. Maer ick beveele de meyninghe deser dingen aen eenigh andere penne ofte discoers/ ende trede tot de tegenwoordige voorgenomene discoers selfs/ daer in ick naechtelijk sal doen blijcken/ dat alle ofte de meeste oude Engelsche, Walsche, en Saxische Prophecyen gemickt hebben op Carel Stuart, sijn regeringe/ daeden/ leven en doot ; ende op de tegenwoordige tijden daer wy nu in leven/ ende op gheen andere voorgaende Koninghen of tijden ; 't welck ick bewijse met dit onwederleggelijck Argument/ te weten ; dat geen Koning oft Koninginne onder dese Natie of Koninckrijck oyt sich hebben geintituleert Koningh of Koninginne van Britannien : voor Koningh Iacobus, welcke natuerlijcke Koning van Schotland zijnde/ en volgens sucessie van Engeland en Wallis, d'eerste geweest is / die ofte in der daedt Koningh van Engelandt was, ofte sich so geintituleert heeft ; nochte en is oyt penant in 't wit gekroont geweest als Koning Karel, behalven dit soo is 'er een Prophecye uytstaende/ en langh voor Koninginne Elizabeths doodt in Druck uytgegaen / verklarende : Dat als het Hennep gesponnen is, Schotlandt en Engelandt een sullen zijn. Welcke woorden te kennen gheven dat Hendrick de VIII. Eduward de VI. Maria, Philippus en Elizabeth, Koningen en Koninginnen van Engelandt eerst moeten geregeert hebben/ eer dat Merlins prophecy plaets konde grijpen / door Koning Iacobus zijn beyde Natien vereenight / en niet te vooren.

Koningh Iacobus d'Eerste Koningh van Britannien ghegenoemt.

is/ meynende dat geen sterffelijck Mensch de eyghentlijcke sin van eenigh Orakel of Prophecy kan uytleggen 't en zy dat hy van boven aenghedaen zy met den selfden goddelijcken Geest/ waer mede de eerste Autheuren begaeft zijn. Indien ick my te bemoeyen hadde met goddelijcke Prophecyen ick soude een gantsche Boeck hier van konnen maecken; maer ick hebbe mijn teghenwoordigh discours bepaelt binnen het navolgende Tractaet/ alleen om de werelt en dese Natie voornamentlijck bekent te maken de gewisse en ontwijffelachtige uytkomsten van veel Engelsche Prophecyen al over langh ons mede gedeelt / en als noch onder ons blijvende/ welcke soo levendigh en duydelijck ons voor oogen hebben ghestelt de daden van dese tegenwoordige tijden daer wy in leven / en dat met sulcken levendighe afbeeldinge dat 'et de hooghste ongeloof soude zijn te twijffelen aen hare propheteerende gaven/ ofte door onnoodige en dubbelsinnige vragen de werelt wijs te maken/dat haer seggen een ander uytleggingge kan hebben/ als dien die wy sichtelijck met onse oogen hebben aenschouwt selfs in dese Eeuwe en tijdt daer wy nu in leven. En is 't dat yemandt soo curieus sal zijn als na te vorschen door wat Goddelijcke ingevinge/ of door droomen / of door visioenen/ of door eenige andere Nachtse Openbaringen dese eerwaerdige Persoonen so wijs / so voorwetende zijn geworden; so sal ick dese Criticos eerst bidden dat sy my te kennen geven hoe/en door wat middelen de Sybillen of veel anderen/en insonderheyt Bileam den Propheet so waerlijck quamen te propheteeren van Christo, gelijck de meeste geleerden gelooft hebben/ of van het Rijcke der Ioden, ofte van beyde in Num. 24: 17. Daer sal een Sterre voortgaen uyt Iacob, en daer sal een Scepter uyt Israël opkomen. Ik stemme geern toe de verscheydene uytleggingen der geleerden over dese woorden/nochtans en houd ick het voor geen ketterye is't dat ick segge dat Balaam door de Sterre daer gedacht/Christum afbeelt/ ende door den Scepter, dat 'et Ioodsche volck in't toekomende een groot en machtig volck soude worden/ ende Koninghen souden hebben / als andere Natien toen hadden/die over haer souden regeeren; daer de Ioden slechts door Mosem doenmaels wierden geregeert; en nochtans weten wy wel dat Bileam van het Ioodsche volck niet en is geweest / en nochtans in het 16. vers des selfden Capittels seght hy duydelijck: Dat hy de reden Godes hoorde, en de wetenschap des alderhooghsten wiste. Wy moeten bekennen dat hy seer waerachtige dingen geprophetéert heeft / want de Schrift, daer niet tegen valt t'appelleeren/bevestight het: doch is 't dat Bileam de wegen der ongerechtigheyt beminde/ende gedurigh swanger ging met de gewoonlijcke swackheyt van de Clergie en het Priesterdom, te weten Gierigheyt; laet ons beklagen en deernisse met de menschen hebben/dat so een voortreffelijk Man als hy in veel dinghen was / al sijn deftighe gaven soude bevlecken met die vuyle/ doch behaeghlijcke Mineralen van Gout en Silver.

Byaldien dat God in die blinde tijden des Heydendoms sommighe Koninckrijcken niet ontbloot heeft van Prophetische Geesten / schoon dat de ware oorsaken/ waer door sy propheteerden / voor de nakomelinghen verborgen/ ofte aen seer weynige teghenwoordigh levende / geopenbaert zijn/

sul-

sullen wy nu dencken dat Godt in de zuyverste tijden van 't Christendom/ gewecst is / ofte is / min barmhertigh dan hy in voorige Eeuwen geweest is / ofte dat hy niet soo vermogende oft gewilligh is sommige Christenen den Geest der Prophecye in te stoorten/als in sommige Heydenen van outs. Hoe waerlijck heeft Homerus van Æneas etlijcke 100 jaren eer 't geschiede/ geprophetecrt van de grootheyt des Roomschen Rijcks, 't welck wy al-temael weten dat volkomentlijck is geschiet. Hoe waerachtigh is oock het segghen van Seneca : zijnde een Prophecye van het ontdecken van West-Indien en America, noyt den Ouden bekent / en ons selfs niet boven de 150 jaren. Doch ick scheyde van de Heydensche Prophecyen / en sal die laten berusten.

Et domus Æneæ cunctis dominabitur oris, & nati natorum, & qui nascentur ab illis.

—venient annis Secula seris, quibus Oceanus vincula rerum laxet &c.

Wat sullen wy segghen van de Prophecye van Hendrick de VI. Koning van Engelandt door hem so affirmatijf geprophetecrt van Hendrick de VII. noch een Iongen zijnde, en hem water toe-houdende : Dit is den Iongen, seght hy / die de Croon sal besitten, daer wy om vechten. Ofte van David Upan, ofte Unanthony, die over veele jaren herwaerts geprophetecrt heeft van het omhaelen van Charing Croff, sijn Prophecye wierd ghedruckt in 't jaer 1588. de woorden zijn dese;

'tSal veelen zijn een grooten wonder,
Dat Charing Croff sal raecken onder :
P. Sal prediken. R. sal reycken. S. sal stijf staen blijven.

P. Betekent de Presbyterianen. R. de Rond-Hoofden. S. de Soldaten, &c. Charing Croff weten wy dat om verre gehaelt wierd Anno 1647. in Iunius, Iulius, en Augustus, van sommige deser steenen is een vloer gemaeckt voor White-Halle, ick hebb' hechten van Messen daer van sien maecken/welcke gepolijst / als weere Marmor-steenen. Maer ick beveele de meyninghe deser dingen aen eenigh andere penne ofte discoers/ ende trede tot de tegenwoordige voorgenomene discoers selfs/daer in ick naechtelijk sal doen blijcken/ dat alle ofte de meeste oude Engelsche, Walsche, en Saxische Prophecyen gemickt hebben op Carel Stuart, sijn regeringe/ daeden/ leven en doot ; ende op de tegenwoordige tijden daer wy nu in leven/ ende op gheen andere voorgaende Koninghen of tijden ; 't welck ick bewijse met dit onwederleggelijck Argument/ te weten ; dat geen Koning oft Koninginne onder dese Natie of Koninckrijck oyt sich hebben geintituleert Koningh of Koninginne van Britannien: voor Koningh Iacobus, welcke natuerlijcke Koning van Schotland zijnde/ en volgens successie van Engeland en Wallis, d'eerste geweest is / die ofte in der daedt Koningh van Engelandt was, ofte sich so geintituleert heeft ; nochte en is oyt penningh in 't wit gekroont geweest als Koning Karel, behalven dit soo is 'er een Prophecye uytstaende/ en langh voor Koninginne Elizabeths doodt in Druck uytgegaen / verklarende : Dat als het Heanep gesponnen is, Schotlandt en Engelandt een sullen zijn. Welcke woorden te kennen gheven dat Hendrick de VIII. Eduward de VI. Maria, Philippus en Elizabeth, Koningen en Koninginnen van Engelandt eerst moeten geregeert hebben/ eer dat Merlins prophecy plaets konde grijpen / door Koning Iacobus zijn beyde Natien vereenight / en niet te vooren.

Charing Croff is een Kercke, ofte Capel.

Koningh Iacobus d'Eerste Koningh van Britannien ghegenoemt.

vooren. Laet my hier oock by voegen een seer oude Prophecye van die van Wallis, als volght.

Karonog fab Aneny' wna diwedh ar y dro gane.

dat is

de Soon van Anna gekroont, eyndight alle onse Prophecyen.

Wy en hebben noyt eenigh Koning gehadt wiens Moeders naem was Anna, als Koningh Karel, sijn Moeder was Anna, suster van dese laetste Koning van Deenmarcken.

Nostradamus sijn van de laetste Koning sijn doodt.

De doodt van dese laetste Koning wierd ghepropheteert al 80 jaren van te vooren eer 't geschiede door Nostradam, het boeck selfs wierd ghedruckt omtrent het jaer 1578. soo my indachtigh is in de negende Century staen dese woorden:

Senat de Londres met tront a mort Leur Roy:

Dat is;

De Raedt oft' het Parlement van Lonnen sal haren Koning aen een kant helpen.

Dese Exempelen toonen dat Christenen met den geest van propheteeren begaeft zijn gheweest / en duydelijck veel Eeuwen van te vooren gheprognosticeert hebben 't gene navolgen soude.

D'Alderduydelijckste van alle onse Engelse Prophecyen is die van *Ambrosius* Merlin, dien ick eerst uytgepickt hebb' / verhalende eerst de Prophecye / en dan hoese vervult wierd.

Een Prophecye van den witten Koning, geschreven over 900 Jaren herwaerts, wegen KAREL den laetsten Koning.

De Prophecy.

ALs den *Leeuw der Gerechtigheydt* doodt is, dan sal in Britannien opstaen eenen *witten Koning*, eerst vlieghende, dan rydende, daer na nederliggende, en in dit neder-liggen sal hy gelymt, en daer na geleyt worden.

Koningh Iacobus en hadde niet de gedaente van een Leeuw op sijn borst, maer een natuerlijke Mola, de redenen van dien in d'Astrologia, t'aenmerken.

Wy / en neffens ons noch duysenden van menschen hebben met onse oogen gesien / dat eerst Koning Iacobus, welke vreedsaem regeerde / en daerom genoemt wierd Iacobus pacificus, den vreedsamen Iacobus; ghestorven is; dat is: dat hy sich noemende Koning van Groot Britannien, geregeert hebbende 22 jaren / gestorven is op den 27 Martij / 1625. veele hebben verklaert dat hy de gedaente van een Leeuw op sijn borst of aen sijn zijde hadde; maer 't is gheloofwaerdigh dat hy eenigh uytsteeckende natuerlijcke Mola daer hadde / d'oorsaeck van dit misverstandt; om dat hy in sijn geboorte gehadt heeft beyde Saturnus ende Mars in Leone. Ten aensien van de groote gerustheyt en vrede / die wy genoten ten tijde van Koning Iacobus; ende uyt aenmerckinge van de verbreydinghe en vryen loop des Euangeliums over dit Rijck / wierd hy te recht van den Propheet ghenoemt den Leeuw der Gerechtigheydt. Doch soo den Propheet hem den Leeuw ghenoemt hadde in een anderen sinn' / hy soude merckelijck ghedoolt hebben /

naer

naer dien dat Koning Iacobus de kleynmoedighste persoon was daer wy oopt van lesen / en minst tot den oorlogh gheneghen ; doch in oordeel aengaende Goddelijcke of menschelijcke saecken de snedighste en subtijlste Prins die voor of na hem geweest is. Hy wierd in een droom gewaerschout voor sijn doodt. Hy droomde dat sijnen Mr. Buchananus hem inden slaep verscheen / en hem dese 2. veersen gaf : dien ick om de rariteyt hier verhale

Sexte verere Deum, tibi vitæ terminus instat,
Cum tua candenti flagrat Carbunculus igne.

Dat is :

Ghy *Iacobus de VI.* van dien naem, Koning der Schotten, vreest God, d'eynde uw's levens is naby, als dijn Carbunckel-steen in 't vyer sal komen te vallen.

Den Koning verhaelde dit 's morgens aen sijn Kamerlingen en eenighe andere Heeren / verklarende rond uyt dat hy die Veersen niet en hadde gemaeckt noch dat sijnen Mr. Buchananus hem oyt daer toe konde krijgen om een Latijnsch Veers te maken. De sake is dus gelegen : den Koning droegh een seer groote en schoone Carbunkelsteen, gemeenlijck aen syn hoed / en so wierd hy dikmaels uytgeschildert : 't gebeurde nu dat hy by 't vyer sittende / desen Carbunkelsteen hem in t vyer ontviel : een Schotse Heer die 't opnam / merckte dat den Koning kort daer nae quam sieck te worden en te sterven.

Naer 't overlijden van Koningh Iacobus, wierd Karel Stuart syn doenmaels eenige soon Koning van groot Britannien uytgeroepen met generael consent vande gemeente / alsso sijn successie wettelijk was. De reden waerom den Propheet hem den witten Koning noemt is dese : de Koningen plagten van outs op dien dagh alsse gekroont wierden / purpure kleederen te dragen / zijnde een coleur den Koningen alleen betamende / de Koninginne Elizabeth, den Koning Iacobus, en al hare voorsaten plachten op dien dagh so gekleet te sijn / als in de Chronijcken der kleedinge te lesen is / contrarie dese gewoonte daer toe aengeleyt zijnde door het indirecte en fatale advys van Willem Laud Arch-Bisschop van Cantelbergh, wierd hy gheraden sich te kleeden op den dagh sijnder krooninge in een witte kleedt / daer waren sommige die hem dit afrieden / doch hy heeft haren raed obstinatelijck verworpen. Den Bisschop wilde dat het witte kleedt des Koninghs onnooselheyt soude representeeren. Dat dit waerachtigh is / en is niet te twijffelen ; want / hoewel ick op dien dagh geen oogh-ghetuygh van die sake ben geweest / nochtans heb ick uyt de mont van meer als 20 persoonen verstaen / die 't ghesien hebben / waer van een ofte twee des Konings kleermakers waren / die den Koningh sijn kleederen brachte / soo dat ick tegens allen en een yeder protesteere / die daer derven ontkennen / dat den Koningh dien dagh in 't wit niet gekleedt was. Men seght oock / en ick neem het voor waerheyt aen / dat hy so ylde om den kroon op 't hooft te krijghen / dat hy de patientie niet en hadde om den Arch-Bisschop te verwachten / wiens ampt het was sulcks te doen / maer heeft sulcks ongeduldigh met grooter haest selfs den Croon op sijn hooft geset / waer door den Spaensen Ambassadeur / doenmaels daer tegenwoordigh / bewogen wierd te seggen / dat den Koning so haestigh den Croon op sijn hooft set met sijn eygen handen en beduydt niet goets.

Prophecy. Eerst Vliegende.

De waerheyt van dien.

Koningh Karel doet een Parlement in November 1640. by een komen. Toen de troublen in Schotlandt opstonden Anno 1641/ liet hy het Engelsch Parlement sitten / en begaf sich in eygen persoon na Schotlandt om de Politijcke oneenigheden aldaer te slechten / hy keerde wederom naer London omtrent November, ende hy en sijn Koninginne wierden Koninckliijck ingehaelt van de Borgers, die doen maels riepen Hosanna, &c. maer siet eens hoe schielijck dat veele van de selvighe ingesetenen uytroepen kruyst hem, kruyst hem. Want in Ianuarius 1641. komen de Borgers van London, en het graauw op de been/ begeven haer na't Parlement, ende affronteeren den Coningh, de Bisschoppen en andere Heeren/ door welcke stoute moetwilligheyt den Koning, soo hy selfs voorgeeft/ bewogen wierd op den 10 Ianuary 1641. te vluchten of te retireeren eerst na Hamton-Court, dan na Windsor, dan nae Kent, en van daer na Yorck-shire. soo dat de reste van sijn dagen/ tot dat hy sijn persoon over-gaf / in loopen en vluchten van d'eene plaets na d'ander wierd doorgebracht. Ick moet rondt uyt bekennen dat mijne oogen getuygen zijn geweest van dese overdadige baldadigheydt der Borgeren / als mede van een groot ghebreck van beleefthepdt en verstandt in eenige Hof-Ionckers aen die onmanierlijcke borgeren.

Prophecy. Daer nae rydende.

De waerheyt van dien.

De eerste Ruyterp die sijn Majesteyt lichtede was in Yorck-shire, en dat in ofte omtrent Iulius, Augustus, en September 1642. voorwendende datse tot sijn persoons Guarde soude strecken / van die tijdt af tot dat hy sich selven overgaf aen sijne landts-luyden de Schotten, 't welck was in May 1646 / hadd' hy een troep paerden / en was dickmaels onder haer / hoewel men seght dat hy niet eens een Pistool ghelost heeft / daer toe hy te niet geraden wierd van den Heer Karel Gerard, een dapper krijghs-man: en voorwaer wie soude drie Koninckrijcken willen laten verlooren gaen / sonder eerst wat bloets te verliesen in den veldt-slagh.

Prophecy. Daer na neder-liggende.

De waerheyt van dien.

Van die tijdt af dat hy sich ghewilligh overgaf in der Schotten handen tot sijn sterf-dagh toe en was hy noyt onder een Hooft-Armee / maer hy lagh neder of lagh stil/ ende wierd heen en weer gedragen van d'eene plaets tot d'ander als een gevangen/ nochtans genoot hy groote vryheyt tot dat hy sich ontlastede van sijn eygen woort ofte Paroll tot Hampton-Court, en is voort daer aen gevlucht nae dien Fatalen plaets het Eylandt Wight.

Prophecy. In dit neder-liggen sal hy gelijmt worden.

Desselfs waerheyt.

Gedurende de tijt sijnder gevanckenisse/ofte van die tijt af dat de Schotten sijn Persoon aen ons verkochten voor 200000. ponden sterlinghs magh het eygentlich ghesegt worden (in dit nederliggen sal hy gelijmt worden, dat is) dat hy aengelockt en opgehitst wiert eerst van d'eene Party/ dan van d'ander/ofte dat hy op verscheyde reysen en by verscheydene gelegenheden aengesocht wierdt om mede te tracteren yeder sich verpligt achtende die sijn Persoon mochte genieten) dan van de Schotten, dan van d'Engelsen,

gelsen, so wel van 't Parlement als Militie, doch niet te min dese rampen/ so wiert sijn Persoon noch in veylige bewaringe genomen.

Daer na sal hy geleydt worden. Prophecy.

Na dat hem propositien wierden aengeboden tot Hampton-Court, en eyndlijck in't Eylant wight, en dat hy die weygerde t'onderteyckenen/ ofte soodanigh contentement te geven als vereysicht wiert; van die tijt af/ dat is/ van December 1648, tot sijn sterf-dagh toe wierdt hy geleydt / dat is: men heeft hem in naauwer hechtenisse en opsicht genomen als opt te voren/ hy heeft oock van die tijt af de beneficie van sijn voorighe vryheyt gemist/ ende wierdt vervoert eerst na 't eene Casteel/ dan na een ander/ dan na Windsor, dan eyndlijck na Whitte-Hall, soo dat hy te recht nu ghesepdt mach worden / te sijn geleydt. Want ick derf seggen dat hy gantsch tegen sijn wil en danck na dese plaetsen gebracht en geleydt wierdt. Waerheyt des selfs.

En men sal doen blijcken dat een ander Coningh is. Prophecy.

Sedert dat Coning Carel van sijn Parlement afweeck/ so hebben sy in de naem van de Rebulijcke te werck gegaen als Coninghen / gebruyckende Coninckklijcke Commande / wervende volck / in-stellende schattingen/ d'imposten verhoogende/ *& quid non, &c.* Brekende sijn Majesteyts groote Zegel/ maeckende een nieuwen van haer eygen/ en zedert de forme van regeeringe veranderende/ hebbense de Monarchye in een Republijcke ghetransporteert. Des selfs bevestinge.

Dan sal hy veel volcks by een vergaderen, en hy sal hulpe tot hem nemen. Prophecy.

Hoe veel van den Adel, Clergie, en Ionckers, en wat een groot getal der Gemeente hem bystant hebben gedaen weten wy / en die gene die sijn Assistenten waren gedencken 't als noch tot haer groote schade; want voorwaer het grootste deel des Adels, de Priesterdoms/ &c. hebben hem met een eenparigh gemoedt en herte nagevolght / ende hem gheassisteert met haere middelen niet sonder groot gevaer van haer leven: wy weten oock/ selfs doen hy in Carisbroeck-Casteel was/ wat oproer by Goringh en andere vermerckt wiert in Kent en Essex Anno 1648. behalven noch die groote Armee der Schotten in route geslagen binnen Lancaschire. Die bevestight.

En men sal met de Menschen Koophandel drijven, als met Paerden en Ossen. Prophecy.

Dit gedeelte der Prophecy wierd volkomentlijck waer bevonden in Koning Karel of den witten Konings tijd; want in Anno 1648. nae de nederlage van de catybige Schotten in Lancashire, kochten de Engelsche Koopluyden de gemeene soldaten die wat waert waren / en sondense na de Barbados en andere uytheemsche plantagien: sommige wierden dier/ sommige goedt koop verkocht/ na dat den persoon en sijn professie was. Men seght dat veel van die onnoosele Maets / na dat sy in de Barbados gekomen waren seggen / datse de Helle (Schotlandt) verlaten hebben / ende in den Hemel geraeckt zijn/ men verwisselde wel de soldaten en gevangenen in 1644. 1645. maer in Anno 1648. en niet eer, dreef men absolute koop-handel met der menschen lichamen; tot wat prijs de Schotten verkocht wierden / en weet ick niet/ die slechts 12. schellingen gaf voor de man/ gaf te veel. Des selfs vervulling.

Prophecy.

Men sal wel na hulpe omsien, en daer sal niemant opstaen, slechts een bedt voor yeder hooft om op te rusten.

De bevestinge van dien.

Wat Prins van Europa en is niet aengesocht van anno 1642. tot 1648. tot assistentie van sijn Majesteyt, doch vergeefs / alsoo sich de voorsienigheyt niet en laet bespotten van eenigh sterfelijck mensch / yeder assistent hadde slechts een bedt voor sijn hooft; dat is: een graff ofte een hoeck aerde om in begraven te worden: En hoe meenige Royale Engelsche Familien/ soo wel van Edel-luyden als Jonckers/ (het deert my dat ick het verhale) zijn om sijnent wille geruineert.

Prophecy.

En dan sal d'eene gaen ter plaetse daer de Son opgaet, een ander, daer de Sonne ondergaet.

De waerheyt van dien.

Niet anders te kennen gevende / als dat de angst en droefheydt van die tijden sodanigh soude zijn/ als datse verscheyden persoonen dit Rijck soude doen verlaten om haer behoudenisse / ghelijck veel van den Adel en andere gedaen hebben / die hem toevielen / sommige gaende naer Hollandt, sommige naer Vranckrijck, andere na andere gewesten / nae dat hare phantasyen of affayren haer rieden; ofte het mach te kennen geven dat sijn Majesteyt soude vertrecken nae 't Oosten ofte nae 't Noord-Oosten / ghelijck als hy dede doen hy eerst nae de Schotten gingh / ende de Koninginne trock te vooren nae 't westen ofte nae 't zuyd-westen/ te weten: nae Vranckrijck. Ick beklage in mijn hert de droevighe standt van veel edele Familien/ die noch op heden in vremde en onbekende Landen in een al te wel bekende armoede en elende swerven.

Prophecy.

Na desen, sal Britannien seggen, Koning is Koningh, Koningh is geen Koning: daer na sal hy sijn hooft opbeuren, en men sal hem voor een Konig houdē.

De waerheyt van dien.

Na dat hy tot de Schotten over-liep/ en terwijl hy noch in aensien was/ handelden Engelant en Schotlant met hem als een Coningh, nochtans naderhant heeft het gebleecken dat hy de macht niet en hadde van een Koningh, ofte yets konde besluyten; Ja naderhant heeft ons Parlement een acte ghemaeckt dat niemandt hem meer soude aensoecken; doch die Acte wiert her-roepen / en aensoeckingen geschieden/ doch te vergeefs: soo dat den Propheet recht geseyt heeft/ Koningh is Koningh, Koningh is geen Koningh, &c.

Prophecy.

Veele dingen sijn te verrichten, maer wijse Luyden aen 't Lesen, &c. en hier na sullen een troup kiecken-dieven op vrybuyt gaen, en dat yeder gerooft heeft, sal hy voor sich houden.

Verklaringe der Prophecy.

Ick meyne dat dit niet meer en betekent als de meenighte van affayren in dese tijden; maer of by de troup der kieckendieven verstaen wort het Parlement selfs, of de Militie, ofte des Parlements onder-Officiers, en weet ick niet. Ick gis dat hier eenighe woorden aen ontbreecken in de Copy, die eenighsins mochten dienen tot verklaeringe deser woorden / te weten; en hy sal het voor sijn eygen houden: ten sy dat door de troupen kieckendieven verstaen worden de verdruckers; ofte dat de ghene die dan regeeren en ghebieden / alles voor haer eyghen behouden sullen / en dit schijnt de

rechte

rechte sin hier van; want hoe veel arme Menschen hebben wy gesient/die sedert dese tijden bekomen hebben groote middelen/ ja duysenden 's jaers/ en meer. Sommige/ 't welck my seer wel bewust is/ die seer gheringe Luyden in den aenvangh des Parlements waeren/ zijn nu soo verheven/ soo hooghmoedigh/ soo rijck/ soo trots/ geweest zijnde in eenige publijcke bedieningen/ datse haere Vrienden en Vaderlandt versmaden/ haer geringe afkomste en die geburen vergeten/ die haer tot dien hoogen stant hebben op-getrocken, en hoewelse in haere leere broecken te Lonnen quamen/ ende in anno 1642. maer slechte Luyden waeren/ so gaense nu in een koets met 4 à 2 Paerden brabeeren/ zijn onbeschaemt/ om datse in Authoriteyt zijn. Dese nochtans moeten weten/ is 't datse rijck zijn/ gelijckse zijn/ soo moetense nochtans aen ons van de gemeente reeckenschap geven van onse penningen.

En dit sal 7 Iaeren dueren, Siet rooven en plunderen. Prophecy.

Is 't dat wy aenmercken dat onse Oorlogh begonnen is anno 1642. so sullen wy gewaer worden dat onsen on-lust en oorlogh 7 volkomene Jaren geduert heeft binnen ons eygen-rijck. Wat het rooven belangt/ daer den Soldaet quartier gegeven wort/ daer en kan het rooven en plunderen niet achter blijven. Engelant heeft vry quartier gehadt soo wel van haer eygen Landts-luyden/ als van de Schotten en Schotse Armee, die de gaauste grijp-Vogels waeren die 'er uyt mochten komen/ plunderende/ en stelende daer sy quaemen selfs tot een vaetdoeck inclusys. De waerheyt van dien.

Ende de Ovens sullen worden als Kercken. Prophecy.

Indien dit niet en is geschiet in veel publijcke plaetsen voor anno 1646. te weten; dat Kercken dickwils soo morsigh waren als Ovens, nochtans in anno 1648. en 1649 wiert in St. Paulus Kerck een garnisoen Ruyterye gelegt/ en daer toe noch onlanghs geimployeert. Dit sluyt niet wel.

Daer na sal uyt het Zuyden met de Son af-komen een houte Peert, den Kuyken des Arents, seylende in Britannien, en Landende voort aen het huys des Arents, sal hy vrientschap toonen aen de beesten. Prophecy.

Hier verschillen de Copyen seer/ waer van d'eene aldus luydt:

De inde pullus Aquilæ veniet super ligneos Equos anno & semis, & erit guerra in Britannia.

dat is;

Daer na sal den Kuycken des Arents op houte Paerden komen binnen anderhalf Iaer, en daer sal oorlogh in Britannien zijn.

Verklaringe van de Prophecie.

Voorwaer in een van onse ende voorige Tractaten hebben wy de waerheyt getroffen/ onse beleeftheyt en respect nochtans tot sijn Majesteyts Persoon was soodanigh/ dat wy in veele dinghen stil swegen: doch op naeder aenmerkinge/ sal desen kuyken des Arents op een van sijn Majest. kinderen uytloopen. En ons gedenckt noch dat den tegenwoordigen Koning der Schotten omtrent Iulyus 1648. persoonlijk compareerde op de zuyt oste zuyd-oost Custe van Engelandt onder de ghervolteerde Scheepen/ hy

Den Knycken des Arents, den tegenwoordigen Koningh van Schotlant.

hy quam te landen en wierde gebictalieert te Jarmuyen, en doen zeylde hy na Kent, doch sonder voorspoet; daer na heeft hy oock Jarmuyen soeken te verrassen, maer 't en wilde niet gelucken. Doch daer de Prophecije melt/ dat hy vrientschap aen de Beesten toonen sal, dese woorden en sijn in gheen Latijnsche Copy, dien ick oyt gesien hebb'/ begrepen. Op die tijt toen de Prins ter Zee was/ en heeft hy gheen bespreck aen 't Parlement, noch 't Parlement aen hem gepresenteert/alleen d'andere Schepen/die niet en revolteerden daer wiert op verscheyden manieren mee ghehandelt/ om die aen hem over te leveren

Koningh Karel den Arent by Merlin gedacht.

Ist dat den Arent desen laetsten Coningh Carel af-beeldt/ gelijck sulcx buyten twijffel is/ soo moet dan den kuycken des Arents nagevolght sijn een van sijn kinderen/ en den tegenwoordigen Coningh van Schotlant; en dan konnen de woorden in desen sin genomen worden; dat den Prins op die begeerig soude zijn om eenig vastighept of voet in Kent te krijgen ('t welck hier genoemt wort/ het hooge huys des Arents, om dat Doever-Casteel in Kent op een steen-rotse staet:) doch hier sijn hooft stootende/ trock hy na Jarmuyen, op hope van de Stadt te vermeesteren/maer hier wiert hy oock in sijn meyninge bedroghen. 't Is openbaer dat de gewesene Coning desen Arent was/ want hy en dee niet anders als vliegen/ of op en neer rijden eenige Jaren voor sijn gevanckenisse, hier uyt moet dan noodsaeckelijck volgen dat den kuycken hier gedacht/ den Schotsen Coningh beduydet; want daer wort gemelt dat den kuycken voor den doot des Coninghs uyt het Oosten komt/ gelijk de Prins oock quam op houte paerden [schepen] 't is waer den Prins nam in Kent 1 Casteel of 2 in/ doch tot geen effect.

Prophecy. Na een anderhalf Iaer sal Oorlogh in Britannien zijn.

Dit thoont een continuatie van Oorlogh of buyten of binnen het Rijck voor een sekere tijdt of voorteliijcke Jaren. Anno 1646. hadde dien voortreffelijcken Man de Heer Fairfax onsen Oorlogh nauwlijcx ge-eyndight/ of daer quamen verscheyden revolten en tumulten tegens het Parlement uytbersten; behalven noch den verradelijcken inval der Schotten; dit alles geeft als een continuatie van Oorlogh te kennen: wy en sijn oock den oorlogh noch niet quijt/ noch en sullense in korten tijdt niet quijt raecken.

Prophecy. Dan sal de vleyery niet gelden, en yeder sal het sijne, en 't gene hy verkregen heeft bewaren.

De Latijnse woorden zijn: *tunc nihil valebit Mercurius.*

Verklaringe. Dese woorden geven slechts te kennen/ na dat den Kuycken des Arends of den Prins van Walles selfs in Persoon soude komen te landen/ of eenigh volck aen eenigh gewest van Engelant aen landt te setten/ ('t welck in Iulius of Augustus 1648 quam te gebeuren) dat dan/ en van die tijt of woorden gheen credijt souden hebben/ of eenig Vrede uyt den handel soude ontstaen; en ons is wel bekent/ met wat moeyte sijn Majesteyt tot den laetsten handel wiert gevordert. het Parlement mocht met recht wel vermoeden datter niet goets uyt soude voortkomen; den Witten Coningh, die altijt gewent was in trouble wateren te visschen gaf sulcken dubbelsinnigen

antwoort

antwoort op de propositien van het Parlement/ als datse niet om 't lijff en hadde. Hier op hy haer selven overlegghende hoe seer sy verplicht waren den Staet te maintineren/ hebben eyndlijck voor goet gekeurt.

Immedicabile vulnus ense recidendum. En soo was 't oock.

Tot confirmatie nu van het tweede deel/ *Sed quisque curabit quomodo, &c.*

Dat yeder een die onder het Parlement het volck gerooft/ geplundert/ of bedrogen heeft ; of dat een Parlements-Man die door ruine der Republijcke sich selfs verrijckt heeft/sijn onrechtveerdige goederen sorghvuldelijck sal trachten te bewaren / geloof ick al soo volkomentlijck als ick gheloove datter een Godt in den Hemel is.

. Daer na sal den witten swacken Koning nae 't Westen gaen , rondtom becingelt met sijn volck nae d'oude plaets, daer het lopende water geweest is. Prophecy.

Op die tijdt toen sijn Majesteyt van Hampton-Court vertrock/ was hy swack / dat is : verselt slechs met twee a drie persoonen / (een swacke compagnie voor een Koningh) gingh hy nae 't Eylandt Wight, en gaf sich over in handen van eenen Hammond, Gouverneur van Carisbroughs Casteel in 't Eylandt Wight. Het Casteel staet op of aen het water. Van de tijdt af dat hy sich aen Hammond hadde overgegeven / wierd hy becingelt/ of naeuwer bewaeckt van de soldaten.

Dan sullen hem sijne vyanden ontmoeten,en men sal rontom hem marcheeren, een Armee in manier van een Schildt sal 'er geformeert worden, dan sullen sy vechten al in 't midden van een Oven. Prophecy.

Toen sijn Majesteyt gevoert wierd van het Eylandt Wight na Windsor, wierd hy van vooren / van achteren / en aen alle kanten van verscheyden troupen Ruyters omringht/ 't was hem onmogelijck t'ontkomen/soo dat het te recht magh worden geseyt/ dat hy in het midden van een oven was &c.

Daer na sal den witten Koningh over een Hof op een Kerckhof vallen. Prophecy.

Wy moghen met recht verwonderen hoe bequaemlijck dit vervult was in de doodt van Koning Karel, of den witten Koning ; soo ghy hooren sult. Eenige nachten voor sijn doodt wierd hy tot Whitte-Hall ghebracht / den Koninclijcken Stoel sijnder voorsaten/ teghens sijn sterf-dagh wierd een schavot gemaeckt tegen over het nieuwe Bancket-huys , door Koningh Iacobus gesticht/ en toen den Koning ter executie gingh / wierd door een van de veynsters aen de west-zijde voor hem een passagie ghemaeckt nae het schavot/ alwaer hy onthooft wierd ; soo dat gevoeghlijck van hem geprophetеert wierd / dat over een Hof op een kerckhof. Na d'onthoofdinge / wierd sijn lichaem na Windsor gevoert / ende by Hendrick de VIII. begraven in de selvige Kelder / daer sijn lichaem gelept wierd. Die hem hebben sien kisten, affirmeerden/ hadd' hy tot soo een ontijdigen doodt niet ghekomen/ soo macht hy wel/ volgens de cours der Nature / een hoogen ouderdom bereyckt hebben. Veele hebben curieuselijcken ondersocht / wie de gene was die hem onthooft heeft/ ick en hebb' geen verlof hier van te spreken / dit segg' ick alleen / dat hy die 't gedaen heeft / soo valianten en resoluten Karel is/ als yemant die daer leeft / en een van tamelijcke middelen. Koningh Karel begraven te Windsor.

Daer

Een andere Prophecy van den witten Koningh.

Daer is noch een andere oude Copy van den witten Koning, zijnde in't Latijn, en verduytscht als volght.

Den *Leeuw der Gerechtigheyt* ghestorven zijnde, sal 'er in Brittannien opstaen een *witten Koning*; eerst vliegende, dan rydende, dan nederdalende, en in het nederdalen, sal hy in het net gevangen worden.

Dan sal men met vinghers naewysen en segghen, *Waer is den witten en Edelen Koningh*.

Op die tijdt sal men de Menschen koopen en verkoopen, ghelijck men de Schapen en Ossen doet, en sommige sullen in 't openbaer seggen, *daer is een Koningh*, andere sullen seggen, *daer is geen Koningh*.

Na dese dingen, sal hy sijn hooft opbeuren als een *Koningh*, of sich openbaren als een *Koning*: 't sal een tijdt zijn voor de *Wouwers* of *Kiecken-dieven*: en seven jaren lang sal desen oorlogh in het Rijck binnen 's landts continueeren. Na desen sal het jongh des Arents, of sijn Kuycken binnen anderhalf jaer op houte paerden komen in *Britannien*, en dan sal daer oorlogh in *Britannien* zijn, op welcke tijdt de liefde van de meeste hoop der menschen weynigh sal zijn, want daer den mensch over nacht vooght van is, sal hem 's morgens ontnomen worden. Na desen sal den *witten Koning* nae 't westen gaen na een oude plaets, dicht aen een loopend water. Dan sullen sijn vyanden haer spoeyen om hem t'ontmoeten, en haer Armee sal gheformeert worden in de ghedaente van een schildt, den *Koningh* sal van vooren en van achteren benart zijn en aen alle kanten: en dan sal men den witten en edelen Coningh geleyden in *een Hoff*.

Daer na sal den *kuycken des Arents* sich nestelen in de hooghste steenrotzen; hy en sal in sijn Ionckheyt niet verslagen worden, noch den ouderdom bereycken. Dan sal den heerlijcken Adel niet lijden dat hem eenigh ongelijck ghe- schiede, die alles verslaen sal; het Koninckrijck bevredigt zijnde, sal den dag des oorloghs verschijnen. Hier mede eyndight de Prophecy, de verklaeringhe sal volghen.

Dese woorden gheven ons te kennen / wat dese Natie te verwachten heeft na de doodt van Karel Stuart, gewesene Koning van Engelandt, den waerachtigen en onloochelijcken witten Koning. Dit is seer aenmerckens weerdigh / dat den Propheet niet gedenckt van den Kuycken des Arents, die den tegenwoordigen Koning van Schotlandt is / met eenigh Koninck- lijcke Tytel / noch hy en seght niet / hy sal sijns Vaders Erffenisse verkrij- gen / ofte met naeckte woorden / Koning van Schotlandt gekroont worden, maer alleen hy sal sich nestelen in de voornaemste steenrotzse vant gantsch Britannien, 't welck niet meer en beduydt / dan dat hy als een vlieghende Voghel / ofte als een mensch verjaeght van d'eene plaets na d'ander / sijn wereltlijcke conditie in dese werelt sal zijn; hy sal ghenootsaeckt worden sich te begeven naer eenigh berghachtigh Eylandt / ofte na-by-legghende Provincie / behoorende onder de heerschappye van Engelandt, alwaer hy met consent of ooghluyckinge van het Engelsche Parlement en de Gouverneurs, ofte door ongheleghentheydt der plaetse / dien sy niet wel konnen vermeesteren of genaecken / voor eenige jaren veyligh en vry van haer aenval sal woonen. Want 't en kan niet worden bewesen dat desen Kuycken des

Arents

Arents eenigh macht ofte commande sal voeren over dese Natie / door dien de prophecye aldus loopt: dan sal de heerlijcke achtbaerheydt, &c. te weten; ofte het teghenwoordige Huys der Gemeente des Parlements dan / ofte nu / ofte hier nae regeerende / en sal niet ghedogen dat hem eenigh leet gheschiede. 't Is moghelijck en meer dan waerschijnlijck dat hy haer noopt meynt te naerderen.

De Prophecye schijnt eenighsins te kennen te geven dat desen Kuycken des Arents eyndlijck of gheslaghen sal worden omtrent het midden van sijn jaren / ofte dat hy een ontijdighe doodt sal sterven / eer hy die jaren sal bereycken; en dan ghedenckt den Propheet van een nieuwe Regeeringe uyt den Hemel, 't welck ick versekert ben dat gewisselijck sal geschieden. Den Kuyken des Arents sal jong sterven.

Uyt al het verhaelde blijckt dat dese prophecy als alle andere / absolutelijck de Monarchye tegen-spreeckt / aenwijsende datse in Karel eyndight. Sy verhaelt met eenen dat dese teghenwoordighe Regeeringe / soo alsse nu ghestabilieert is / veele jaeren niet en sal blijven staen (*modo & forma*) in dien form en postuer daerse nu in is. Want schoon dat Godt dit teghenwoordigh Parlement en Militie tot een instrument gheordineert heeft om aen te vanghen het groote werck dat hy voor heeft / nochtans ten aensien van de menighvoudighe ghebreecken des Parlements en der Militie / soo sullense gheen van beyde soo veel eere ghenieten / als datse Gode dien eeuwighen en Hemelschen Tabernakel der eere sullen bouwen / 't welck eer langh sal opgherecht worden / ofte dat Hemelsche ghebouw op der aerden van menschlijcke Regeeringe / 't welck haest sal verschijnen. Neen / sommighe van dese Menschen zijn bloetdorstige / geltsuchtige / eygenbatighe / onderdruckende / etc. menschen geweest: andere vol van verdorventheyt en eygen-Interest: en den Almachtigen God en wil geen verdorventheyt in sijn knechts gedoogen / door dien hy selfs d'enckele suyverheyt en heyligheyt is; En dit segg' ick daer-en-boven / dat die Hemelsche Regeeringe dien hy voor heeft soo wel voor de Republijcke van Engelant als de Kercke, sal in duydelijcke Charracteren gheschreven / en uyt-gevoert worden van simpele / eenvoudige en sinceere luyden / op wien den Geest des Vaders miraculeuslijck sal nederdalen / ende haer met macht aendoen tot dat groot werck van zielen te bekeeren / sonder wereltsche Hooghheyt te verwachten / een sake daer nu meest na getracht wordt; den selfden grooten Geest Gods sal dan oock op een wonderlijcke mate sich verspreyden over het volck van dese Natie in 't algemeyn / so datse eenparigh sullen omhelsen die H. Wetten en Ordinantien / die haer dan sullen voorghedraghen worden / sonder knorren of morren; den Magistraet en sal dan niet meer sijn strenge Wetten uytvoeren / die van die tijd af geheel aen een kant sullen gestelt worden / want dan sullen de menschen in 't generael dit gebodt om-armen / en vervullen: Hebt uwe naesten lief, als u selven. Alle Prophecyen tegens Monarchy.

En als dese tijd gekomen sal zijn (niet lang te vooren of daer na) sullen wy Christenen het H. Landt wederom in krijghen / dat is; het Aerdsche Ierusalem, uyt de handen der Turcken; dan sal oock den Almachtighen Godt door een mirakel het Joodsche volck astrecken van have verhartheyt en on- De bekeeringe der Iouden, en de besittinge van Ierusalem.

en ongheloof / en uyt al de hoecken der aerde / daerse nu verborghen leven / ende sy sullen ghelooven in den waeren Messiam Iesum Christum, en door haer en haer predikén sullen ontallijcke volckeren beyde van Asia en Africa tot het Christendom bekeert worden / ja soo wel van Turcken als van alle andere Natien; en dit segg' ick / dat wy na de bekeeringe der Jooden veel beter de Schrift sullen konnen verstaen als wy nu doen / want wy stelen in een groote duysternisse / en sien seer weynigh / en jammer is 't dat wy soo weynigh sien / en noch min verstaen van de waerheyt: al dese dingen of het meeste daer van zijn seer nae by / ende en sullen gheen honderden van jaren verstreken zijn / eerse volbracht worden.

Verscheyden oude Engelsche Prophecyen, affirmeerende datter voortaen geen meer Koningen in Engelandt sullen zijn, ofte datse al te mael sullen dienen tot verniettinghe en finale uytroeyinghe van Monarchy.

1. Prophecy. Over 200 jaren herwaerts wierd dese navolgende Prophecy ghelevert in de handen van veele doenmaels levende Persoonen / en naderhandt bewaert in verscheydene Bibliotheecken deser Natie; te weten:

Carolus Anglorum, ultimus Britannorum Rex.

Karel de Koningh der Engelsen, de laetste Koning der Britannen.

Soo dat het naecktelijck blijckt / dat 'er na sijn doot een Koning van Schotlandt mach zijn / gelijck wy nu oock wel weten / maer het wordt ontkendt dat eenigh Koningh na desen absolute Koning sal zijn van Britannien, ofte in actuele possessie van Engelandt.

2. Prophecy. *Mars, Puer, Alecto, Virgo, Vulpes, Leo, Nullus, Henric: 8. Eduw, 6. Maria, Eliz: Iacob: Carol:* geen

Na dat *Leo* over dese Natie sal gheregheert hebben, sullen'er gheen Koningen meer in Engelandt zijn.

Den onthoofden Coninck Carel wierd afgebeelt by den Leeuw. Daer wort te kennen gegeven dat na hem geen meer Coningen in Engelant sullen volgen. Hy hadde in de ure sijnder geboorte het teecken van den klimmende Leeuw, en van de principaelste oorsaken dat hy so hertneckig was.

3. Prophecy. In de acten en monumenten van Ian Vos, sijn tweede Boeck pag. 1191 ten tijde van Coningh Eduward de VI. gedenckt hy van een oproer in het Noorden / en verhaelt dat de oorsaken van die Noordse beroerten in Iulius 1549 / waeren een Prophecy / welckers inhout was / datter geen Coningh in Engelant soude regeeren, dat den Adel soude uyt-geroept worden / ende dat het Rijck van vier Gouverneurs soude geregeert worden, die verkooren en geordineert souden worden van 't Huys der Gemeente, houdende een Parlement in oproer, om aen te vangen aen de Zuyd- en Noorder-Zeen van Engelandt. Dit zijn de eygentlijcke woorden in 't Origineel.

4. Prophecy. Gheen van Merlins Prophecyen verhalen; datter nae de doodt van den witten Koningh, welcke was Karel de I. oyt eenige Koningen in Engelandt meer komen sullen.

Als

Als York belegert sal worden/etc. ende d'Opperschout,Raetsheeren,&c. opgehangen sullen worden: so lang als de werelt duert/ na die tijd en sullen 'er geen meer Koningen noch Koninginnen in Engelandt zijn, maer dije Heeren of Gouverneurs sullen over het volck regeeren. Dese Prophecy wierd ten deele vervult, doen onse Armee Yorck belegerde.

Vervloeckt in E. (dat is in *Elizabeth*, die geen kinderen hadde) *der Normannen* Erfgenaem, sal *Engelands* Kroon nooyt meer dragen.

6. Prophecy. Alle de Koningen die in Engelandt hebben geregeert sedert Willem den Conquesteur, die een Bastard was/ zijn uyt sijn stamme gesproten; maer dese Propheet seyde/ dat sijn linie oock tot een eynde soude loopen/ en dat sijne nakomelingen den Croon van Engelandt niet en souden besitten.

Wederom/

In 't jaer 1666. en sal hier geen Koning zijn, of yemandt die nae den Kroon van *Engelandt* staet.

Tegenwoordigh schrijft sich den Schotsen Koningh, Koning van Britannien; maer onse Republijcke is in 't besit; en 't sal moeyelijck vallen haer daer uyt te stooten.

7. Prophecy. Karel den witten Koningh sal door quaet Raedt/ tot sijn groot ongeluck/ sijn Britanniens Croon en Rijck verliesen: en sijn Koninckelijck hooft sal van het lichaem scheyden/ doch niet op het bedt. Sijn Huysvrouw sal vluchten na haer Nest daerse geboren wiert; sijn Soon successieff tot de kroon sal genootsaeckt zijn sich te begeven over zee om hulp, om sijn recht en Kroon wederom te mogen bekomen; veele sullen hem belofte van assistentie doen doch alles sal te vergeefs zijn/ ende hy sal sich eyndlijck bedrogen vinden: want aldus is het beslooten/ dat geen Koningh voortaen aen dese zijde van de Reviere Tweed regeeren sal.

Een Yersch persoon sprekende van Koningh Iacobus en sijn afkomste/ berst uyt in dese woorden/

Et semen Regis erit mendicum in terra aliena in æternum.

Dat is:

8. Prophecy. Des Koninghs afkomste sal arm worden, en altijdt daer na in een vremt Landt leven. Ergo, niet in Engelandt.

So spreeckt oock Merlin in een van sijn oude prophecyen in Policronicon. Sijn zaedt sal vaderloos zijn in een vreemt landt voor altijdt.

Op een ander plaets:

Den Creeft sal met de Sonn' vechten/ en de twaelf Huysen des Hemels sullen het afwesen der Planeten beschreyen.

Uyt dese Prophecyen onser eygen Landts-luyden die niet geconterfeyt noch vervalscht en zijn gelijck ghy siet/ besluyten wy/

Datter geen meer Koninghen te verwachten zijn, die over *Engelandt* regeeren sullen. Merlins Astrologische voorseggingen aengaende de uytroeyinge der Koningen.

Wy hebben groote reden om te ghelooven dat haere Prognosticatien waerachtigh sullen bevonden worden/ naerdien wy klaerlijck te vooren gesien en gheweten hebben dat by na alles datse te vooren gheprophetëert hebben/ geschiedt is in onse dagen/ en niet te vooren. Ick en vermeerdere

 noch

en ongheloof / en uyt al de hoecken der aerde / daerse nu verborghen leven / ende sy sullen ghelooven in den waeren Messiam Iesum Christum, en door haer en haer predikén sullen ontallijcke volckeren beyde van Asia en Africa tot het Christendom bekeert worden / ja soo wel van Turcken als van alle andere Natien; en dit segg' ick / dat wy na de bekeeringe der Ioodén veel beter de Schrift sullen konnen verstaen als wy nu doen / want wy steken in een groote duysternisse / en sien seer weynigh / en jammer is 't dat wy soo weynigh sien / en noch min verstaen van de waerheyt: al dese dingen of het meeste daer van zijn seer nae by / ende en sullen gheen honderden van jaren verstreken zijn / eerse volbracht worden.

Verscheyden oude Engelsche Prophecyen, affirmeerende datter voortaen geen meer Koningen in Engelandt sullen zijn, ofte datse al te mael sullen dienen tot verniettinghe en finale uytroeyinghe van Monarchy.

1. Prophecy. Over 200 jaren herwaerts wierd dese navolgende Prophecy ghelevert in de handen van veele doenmaels levende Persoonen / en naderhandt bewaert in verscheydene Bibliotheecken deser Natie; te weten:

Carolus Anglorum, ultimus Britannorum Rex.

Karel de Koningh der Engelsen, de laetste Koning der Britannen.

Soo dat het naecktelijck blijckt / dat 'er na sijn doot een Koning van Schotlandt mach zijn / gelijck wy nu oock wel weten / maer het wordt ontkendt dat eenigh Koningh na desen absolute Koning sal zijn van Britannien, ofte in actuele possessie van Engelandt.

2. Prophecy. *Mars, Puer, Alecto, Virgo, Vulpes, Leo, Nullus, Henric: 8. Eduw, 6. Maria, Eliz: Iacob: Carol:* geen

Na dat *Leo* over dese Natie sal gheregheert hebben, sullen'er gheen Koningen meer in Engelandt zijn.

Den onthoofden Coninck Carel wierd afgebeelt by den Leeuw. Daer wort te kennen gegeven dat na hem geen meer Coningen in Engelant sullen volgen. Hy hadde in de ure sijnder geboorte het teecken van den klimmende Leeuw, en van de principaelste oorsaken dat hy so hertneckig was.

3. Prophecy. In de acten en monumenten van Ian Vos, sijn tweede Boeck pag. 1191 ten tijde van Coningh Eduward de VI. gedenckt hy van een oproer in het Noorden / en verhaelt dat de oorsaken van die Noordse beroerten in Iulius 1549 / waeren een Prophecy / welckers inhout was / datter geen Coningh in Engelant soude regeeren, dat den Adel soude uyt-geroeyt worden / ende dat het Rijck van vier Gouverneurs soude geregeert worden, die verkooren en geordineert souden worden van 't Huys der Gemeente, houdende een Parlement in oproer, om aen te vangen aen de Zuyd- en Noorder-Zeen van Engelandt. Dit zijn de eygentlijcke woorden in 't Origineel.

4. Prophecy. Gheen van Merlins Prophecyen verhalen; datter nae de doodt van den witten Koningh, welcke was Karel de I. oyt eenige Koningen in Engelandt meer komen sullen.

Als

Als York belegert sal worden/etc. ende d'Opperschout, Raetsheeren, &c. opgehangen sullen worden: so lang als de werelt duert/ na die tijd en sullen 'er geen meer Koningen noch Koninginnen in Engelandt zijn, maer bye Heeren of Gouverneurs sullen over het volck regeeren. Dese Prophecy wierd ten deele vervult, doen onse Armée Yorck belegerde.

Vervloeckt in E. (dat is in *Elizabeth*, die geen kinderen hadde) *der Normannen* Erfgenaem, sal *Engelands* Kroon nooyt meer dragen.

Alle de Koningen die in Engelandt hebben geregeert sedert Willem den Conquesteur, die een Bastard was/ zijn uyt sijn stamme gesproten; maer dese Propheet seyde/ dat sijn linie oock tot een eynde soude loopen/ en dat sijne nakomelingen den Croon van Engelandt niet en souden besitten. 6. Prophecy.

Wederom/

In 't jaer 1666. en sal hier geen Koning zijn, of yemandt die nae den Kroon van *Engelandt* staet.

Tegenwoordigh schrijft sich den Schotsen Koningh, Koning van Britannien; maer onse Republijcke is in 't besit; en 't sal moeyelijck vallen haer daer uyt te stooten.

Karel den witten Koningh sal door quaet Raedt/ tot sijn groot ongeluck/ sijn Britanniens Croon en Rijck verliesen: en sijn Koninckklijck hooft sal van het lichaem scheyden/ doch niet op het bedt. Sijn Huysvrouw sal vluchten na haer Nest daerse geboren wiert; sijn Soon successieff tot de kroon sal genootsaeckt zijn sich te begeven over zee om hulp, om sijn recht en Kroon wederom te mogen bekomen; veele sullen hem belofte van assistentie doen doch alles sal te vergeefs zijn/ ende hy sal sich eyndlijck bedrogen vinden: want aldus is het besloten/ dat geen Koningh voortaen aen dese zijde van de Reviere Tweed regeeren sal. 7. Prophecy.

Een Yersch persoon sprekende van Koningh Iacobus en sijn afkomste/ verst uyt in dese woorden/

Et semen Regis erit mendicum in terra aliena in æternum.

Dat is:

Des Koninghs afkomste sal arm worden, en altijdt daer na in een vreemt Landt leven. Ergo, niet in Engelandt. 8. Prophecy:

So spreeckt oock Merlin in een van sijn oude prophecyen in Policronicon.

Sijn zaedt sal vaderloos zijn in een vreemt landt voor altijdt.

Op een ander plaets:

Den Creeft sal met de Sonn' vechten/ en de twaelf Huysen des Hemels sullen het afwesen der Planeten beschreyen.

Uyt dese Prophecyen onser eygen Landts-luyden die niet geconterfeyt noch vervalscht en zijn gelijck ghy siet/ besluyten wy/

Datter geen meer Koninghen te verwachten zijn, die over *Engelandt* regeeren sullen. Merlins Astrologische voorseggingen aengaende de uytroeyinge der Koningen.

Wy hebben groote reden om te gheelooven dat haere Prognosticatien waerachtigh sullen bevonden worden/ naerdien wy klaerlijck te vooren gesien en gheweten hebben dat by na alles datse te vooren gheprophetéert hebben/ geschiedt is in onse dagen/ en niet te vooren. Ick en vermeerdere

noch en verminderese niet; ick ben sober in mijn eyghen oordeel; ick en doe oock gheen verklaringhe over de Propheeyen/ sy zijn soo duydelijck en klaer; in geen van dese word de minste gewagh gemaeckt van den tegenwoordigen Koning van Schotlandt/ word hy oock genoemt by den naem van de Noordsche Leeuw, ofte word hy afgebeelt te zijn den Man/ die een vijfde generale Monarchye op der aerden oprechten sal? Dit zijn slechs inbeeldingen en phantasyen van rouwe menschen. Ick weet wel datter vele verwachten dat ick eenige verklaringe doe over desen Noordschen Leeuw, die gewis en seker sich aen de werelt sal openbaren/ welckers Voorlooper geweest is dien Sterre, die Anno 1572. verscheen.

Veele Autheuren ofte Manuscripten maecken wel ghewagh van sulcken Leeuw, sulcken Noordschen Prins, ofte Arent uyt het Noorden, den wonderlijcken Arent, ofte van soo een die in de laetste tijden ofte in 't afgaen des werelds wonderlijcke Acten in den oorlogh sal uytrechten/ den ghenen gelijck zijnde of veel eer overtreffende/ waer van wy in voorgaende Historien/ 't zy kerckelijcke of Wereltlijcke lesen; doch hier in accordeeren sy eendrachtelijck dat hy een korte en geweldige doodt smaecken sal/ en dat in sijn jonger jaren.

En om de waerheyt te seggen/ daer is nauwlijcks een Propheet of persoon geweest onder eenige Natie in Europa, die met een Prophetischen geest begaeft is geweest/ of hy heeft in eenighe stucken van sijn wercken op soodanigen persoon/ Keyser, of Koning; ja/ sommige hebben haer niet ontsien sijn naem te melden/ gelijck te sien is in de Chronijcken van Maeghdenburgh, daer van Carion in sijn derde boeck getuyght.

Ex sanguine Caroli Cæsaris *& Regum Galliæ Imperator orietur*, Carolus *dictus, dominabitur is in tota Europa, per quem & Ecclesiæ collapsæ status reformabitur, & vetus imperij gloria restituetur, &c.*

Dat is:

Uyt het bloed van Keyser *Karel de Groote*, en der Koningen van Vranckrijck sal opstaen een Keyser *Carolus* ghenoemt, die over gantsch Europa sal heerschen, door wien de vervallene standt der Kercke ghereformeert en d'oude heerlijckheyt des Rijcx wederom herstelt sal worden; want daer sal een volck sonder hooft verschijnen, en dan wee den Priesters: schrickelijcke veranderingen van allerley Koninckrijcken zijn dan na by; het Beest van 't Westen, en den Leeuw van 't Oosten sal over de gantsche werelt regeeren.

Een volck sonder hooft.

Dit en beduyd geensins den Koning van Schotlandt, schoon dat hy Karel genoemt wordt.

Den Koning van Schotlandt dien Karel niet.

Een Arch-Bisschop van Ravenna prophetcerde aldus van een seeckere Prins ofte groote Personagie met namen een Leeuw.

Padoa.

Wee den Stadt der Philosophen! wee u Lombardyen! want uwe Casteelen van vreughde sullen neder-gevelt worden; al de Tyrannen sullen uyt Godts Kercke geset worden; en dan sal door den grooten Leeuw een alghemeyne bekeeringe tot den Geloove Christi geschieden.

Ende den bovengemelden Propheet getuyght voorder/ dat den Leeuwen-Koning andere Natien sal bekeeren.

Ende

Ende Sybilla Erithræa meldt in een Keyserlijcke Manuscript, dat den Leeuwen-Monarch vermaert sal worden by allen/ Koninckrijcken / Volckeren/ en Natien het onderste boven keeren. Sybilla Erithræa.

Vincent den Jesuyt van d'Ordere der Dominicanen verhaelt van drie Armeen uyt het Westen, Oosten, en Noorden, en dat dese tegen malkanderen in Italien sullen vechten / en dat den Arent den contersepten Koningh nemen sal / en dat hem alles onderdanigh sal worden / en datter een nieuwe Reformatie in de werelt sal zijn; Wee dan de geschorene Orders, van Monnicken en Iesuyten, wiens kruyn geschooren is.

Na luydt deser Prophecye wil Cyrillus een Eremyt met geweldt hebben dat een Keyser van Hoog-Duytslant den persoon sal zijn die dese Priesters en Monnicken den broeck moet opbinden / en Roomen so veel leet aendoen: nochtans eyndlijck seght den Abt Joachim, so wanneer de doornen en bremmelen op-gepluckt sullen worden, (dat is de Priesters) dan (seght hy) sal een H. Man den Arent te vrede stellen. Den Noortschen Arent der Monniken vyand.

Daer sullen drie wereltlijcke Prinsen den H. Stoel (het Pausdom) elders vervoeren. Dit getuyght Nostradamus in sijn 8ste. *Centuria* en 99. *quadrin.*

Daer sal in de laetste tijden opstaen een Prins, ghesprooten uyt Keyser Karel, dese sal het Landt van Belosten weder in-nemen/ de kercke reformeeren/ en Keyser van Europa zijn; so spreeckt Aytinger den Hoogduytser, &c. en niet min dan het selvige getuyght Iohannes Amatus: te weten; in de laetste dagen sullen groote Oorlogen en bloedt-stortinghen komen, de furie des oorloghs sal een lange tijd dueren, geheele Provincien sullen berooyt van inwoonderen blijven, veele Steden van volckeren ontbloot, den Adel sal verslagen worden, de grootste Personagien geruineert, groote veranderingen van Koningen, Republijcken, en Regeerders. Verscheyden Prophecyen van den Noordschen Leeuw.

Het Noorden krijght d'overhandt van 't Zuyden / een gheleert en welspreeckende Prins sal by trappen Souvereyn van 't Keyser-Rijck worden: een nieuwen Koning sal al de reste overtreffen / veranderinge in de Religie baren/ als hy den toom des Keyserrijcks (te weten van Duytslant) houdt.

Daer sal een tijd komen, seght Gamaleo, dat de Hoogduytsers verkiesen sullen een van hare eygen Prinsen / wiens naem beginnen sal met een van dese 8 letteren B.C.D.F.G.P.Q.T, en hy sal uyt een hooghlandsche contrey van Hoog Duytsland opstaen/etc. dan sullen de donderslagen van den Paus sijn Bul van geen kracht zijn; en dit sal geschieden so wanneer 't Pausdom na Ments vervoert sal zijn/omtrent welke tijd d'oneenigheden der Christenen so groot sullen zijn/dat den Turk een groot gedeelte des Christendoms overweldigen sal/alle welke oneenigheden daer toe slechs dienen om den weg te banen voor de Hoogduytsen Prins, die de Turk, Keyser, en Paus sal verslaen. als ghy nu siet dat een Sabiniaen tot Paus verkoren wort/so weet dat de geschiedenisse van alle dese dingen genaeckt/en dat de verwoestinge van Italien en van de Roomsche Kercke nae by zijn; groote oneenigheden sullender dan onder de Cardinalen zijn / en seven jaren nae desen nooyt meer; want dan sal daer een generale bekeeringhe tot het gheloof in Christum zijn / door middel van den grooten Leeuw. Omtrent dese tijdt sal oock Met wat Letter sijn naem beginnen sal. De plaets daer hy van daen komen sal. Duytslandt daertoe genoemt.

Twee-dracht der Wester-sche Princen.

een grooten Arent opstaen/ en wie sal hem komen wederstaen ? hebbende macht van den Alderhooghsten ontfanghen : sal hy victorieuselijck die Koninckrijcken met hem slepen ; hy sal de Lelyen in het Landt van Virgo vermeesteren ; de Sonne selfs sal met den Leeuw treuren/ etc.

Den Turck sal Italien beschadighen.
d'Engelsen en Venetianen spannen samen om den Turck te verdryven.
Venetien sal van de Turcken ingenomen worden.
Hollandt, Zeelandt, Brabandt, Vlaenderen sullen swaerlijck geplaeght worden.
De Man, spreeckt uyt passie.

De tweedracht der Westersche Princen sal een grooten Prins van 't Oosten moedt geven om haer t'overwinnen; maer den Arent en den Franschen Haen sullen desen machtigen Oosterschen Prins wederstaen/krijgende hulp en assistentie van den Leeuw der Zee. By desen Oosterschen Prins willen sy den Turck afbeelden / en hebben gheprophetеert / dat hy veel Steden in Italien sal verderven/ ja en Roomen selfs verwoest maken. Den naem van desen Arent sal beginnen met de letter H. of F. ick meyne hy die den Turck overweldigen sal/ of den voorgedachten Oosterschen Prins. Daer is oock eenen Juvenis Anglicus welcke voorseydt dat d'Engelsche en Venetianen samen in een verbondt zijnde / hare macht ter zee sullen samen-spannen / en sullen meest van al besigh zijn in den Turck t'overwinnen / te ruineeren en te verjagen uyt en van de grensen van Italien : niet-te-min daer na sullen de Turcken Venetien in-nemen ; ja selfs Brabandt, Vlaenderen, Zeelandt, en Hollandt sullen seer groote waters-vloet / ontallijcke beroerten / doot-slagen / tumulten / brandt / en verwoestinghe van veele haerder principale Steden uytstaen/ sy en sullen oock in 't minste dien machtigen vyandt niet konnen wederstaen/ die teghens haer in seer korte tijdt sal af komen ; En waer 't dat hare beleefthеyt aen onse Republijcke meriteerde in achtinghe genomen te worden/ so soud' ick haer laten weten door wien en in wat jaer sy gemassacreert sullen worden.

Venetien sal gantsch verdestrueert worden, van den Turck.

Wanneer ick het ongeluck van de stadt Venetien aenschouwe / so sitter en beev' ick te dencken en te voorsien / dat soo een heerlijck en oude Stadt gantsch en gheheel verdestrueert sal worden van soo een onbarmhertighen vyandt / en dat door dien selfden vreeslijcken Bode van Godts toorn / die sich sal verspreyden by na over al de Berghachtige deelen van Italien.

Vranckrijck wordt gedreyght, haer Monarchye sal onder de voet. *Vide Capistranum.*
Hertogh van Florencen gereformeert.

Van den ellendigen stant der Fransche Natie soud' ick een gantsche boeck konnen schrijven/ en haer vertellen dat een sekere Prins al so religieus als den Turck, meester sal worden van hare vruchtbare Landen. En alle dese oorlogen en verwoestingen sullen worden veroorsaeckt door den moedtwilligen Adel / die door haer Borgerlijcke Twist den ondergangh van haere Fransche Monarchye sullen veroorsaken ; en is 't dat ghy den ghenakende tijdt van dese groote veranderinge wilt weten / het sal wesen/ als een seeckere Koningh genoemt Hendrick , tweemael Koning geworden is / en den Hertogh van Florencen gereformeert.

Den Koningh van Vranckrijk verdreven uyt sijn Rijck van sijn eygen onderdanen.

Rex Franciæ depelletur a suis finibus a propriis subditis &c.

Den Koningh van Vranckrijck sal uyt sijn eygen palen van sijn eygen onderſaten verdreven worden ; want hy sal seer groote tyranny plegen tegens sijne onderdanen en de Kercke Christi, daer toe aengerand en opgehitst zijnde van de Bisschoppen en Roomsch-ghesinden, die hem sullen verleyden en

ver-

verradelijck met geschencken omkoopen. Doch dese fouten die hy begaet, sullen schijnen te geschieden tot gunste van sijn Neven of Geallieerden. Doch als hy aen een kant, en dat den valschen alleen in ballingschap sal zijn, afghesondert van de gene daer hy op vertrouwde: Dese dinghen sullen geschieden op sijn tweede inval in het Rijck.

De Mahometisten sullen omtrent die tijd Venetien in-neemen / en den Noordschen Arent de Cloosters van Duytsland verdestrueeren: dan sal't den gierigen Hollander leet genoegh zijn dat hy so trouwloos met den Engelsman, heeft gehandelt / als hy siet dat den Franschman en andere Volckeren versopen leggen in het bloedt van haer deftighste en kloeckste Borgers / en dat de Hollanders van al hare Nabueren worden gehaet / en hoewel in de uytterste noodt / van niemand geholpen of beklaeght worden. Sodanigh sal den val van die kloecke / doch eygen-bātige / Christenen zijn.

Cloosters van Duytslandt verdestrueert van den Noordsen Arent. De Man spreeckt so hy 't geern hadde.

Een Arent sal sich van d'alderhooghste rotzsen van Hoogh-Duytslandt openbaren / verselt met veel wreede Grijpvoghels, en sal sijn macht oostwaerts aenleyden; hy sal den Paus Roomen doen verlaten / en sal gantsch Italien tot schande brengen.

Uyt het gene ick uyt veel eerweerdige Mannen hare Propheeyen hebbe geallegeert / wil ick dit alleen bevestigen:

Dat den ghewesene Koningh Karel niet en is gheweest den Leeuw van 't Noorden; ofte dat sijn Soon den tegenwoordigen Koning van Schotland niet en is dien Karel, ofte dien Arent, daer de Wysen van oudts van geprophetеert hebben; ofte dat hy sulcke wonderlijcke daden in oorlogh of vrede sal uytrechten / als de verwonderaers van Grebnerus valsche ghedruckte Copy hem willen te laste leggen.

Koningh Karel geen Leeuw van 't Noorden.

Om dan dese Historie te eyndigen / so sal ick besluyten met de Prophecye van Sybilla Tiburtina al over lang in Druck uytgegaen; welcke Propheeye een ander slagh van een Historye verhaelt. Haer Prophecye is dese:

Orietur Sydus in Europa Supra Iberos ad magnam Septentrionis domum &c.

Een Sterre sal opgaen in Europa over die van Iberia (Spangien) nae het groote Huys van 't Noorden; wiens stralen onversiens de gantsche wereldt sullen verlichten.

Dit sal een seer aenghename tijdt zijn / als sterffelijcke menschen door krijgh en oorlogh vermoeyt zijnde / met een eenparigh gemoedt begeerigh sullen zijn vrede t'omhelsen. Gewisselijck in die tijd sal het dapper bedisputeert worden / wie de beste Man magh zijn / ofte wien de grootste heerschappy ten deel magh vallen; terwijl datter een Gouverneurschap open staet / ofte een Tusschen-Rijck van eenigh Prins. Doch eyndlijck krijght d'afkomste van een seer oude Familie d'overhandt / ende sal in den handel van oorlogh voortvaren / tot dat hem de contrarie Fortuyn onder de voeten helpt. Want even op die selfde tijdt / ofte omtrent het ondergaen van dese Sterre / of het sterven van de Prins ('t welck die Sterre te kennen gheeft) sal een licht soo oudt als de voorighe aenteecken / brandende met wackerder vlammen van oorlogh / en sal sijn heerschappy tot aen de Custe van d'Anti-podes verbreyden.

Sybilla Tiburtina haer Prophecy.

Maer

Vranckrijck overwonnen.

Maer Vranckrijk moet haer eerst overgeven/ ofte van desen Prins overwonnen worden. Ende Britannien sal in Schepen haer voor hem nederbuygen/ versoeckende sijn hulpe.

Italien ondertusschen peynsende over dese hooghe aenslaghen / sal hem weynigh assistentie toevoegen.

Doot van de groote Prins, ofte de heerlijcke Sterre.

Maer selfs dese tweede groote Sterre ofte Prins, al overlang verwacht/ sal sijne dagen eyndigen tot groote rouw van 't menschelijcke gheslachte. Na dat desen Persoon begraven is/ en nae dat verscheyden tekenen van Godts gramschap/ wonderlijcke Cometen/en vreemde vertooningen in de lucht sich sullen geopenbaert hebben: sal 't er nergens veyligh zijn onder de menschen/voor al eer het Firmament des Hemels met hare Creaturen/ en de Planeten in hare contrarie bewegingen sullen verdwynen.

Edelen verdestrueert.

Borgerlijke oorlogen onder de gemeenten.

Het eene geweste sal tegen 't ander strijden; de vaste Sterren sullen haer sneller bewegen als de dwalende Planeten; de Zeen sullen gelijck met de Bergen opswellen.

Met een woort/nacht/verwoestinge/ondergang/verdriet/en eeuwigh duysternisse sullen dese ellenden besluyten.

Een groot Prins geboren te worden dicht by Iberia.

Hier sien wy dat desen Sybilla al over lang geprophetеert heeft van een Noordsche Sterre ofte Prins, die in Europa soude opstaen/ en wonderlijcke dingen uytrechten; ende dat hy seer verre nae 't Noorden dicht by die van Iberia ghebooren soude werden; maer hy seght dat sijn eynde droevigh en ellendigh sal zijn. Dese Sterre ofte Prins en sal soo haest niet doodt zijn/ of daer vertoont sich een ander Heroische Prins van ghelijcken bloede met de voorige; dese sterft oock een ontijdighe doodt in sijn jeught. Is 't nu dat hy/ die sich Koning van Groot-Britannien schrijft / desen laetsten Man om hulpe sal smeecken (gelijck Sybilla seght dat hy doen moet) soo en kan dan hy selfs/ of desen Koning/ ofte eenigh ander Koning van Schotlandt desen grooten Man niet zijn die verwacht wordt / grooter dan Karel de Groote te sullen zijn; Daer-en-boven wordt hier een plaetse genoemt van waer hy of Persoonlijck sal van daen komen/ ofte van waer hy eerst verschijnen sal/ te weten; omtrent Iberia, ofte seer verre nae 't Noorden.

Tot noch toe zijn wy met ons Discours besigh gheweest om dese Natie bekent te maken / dat den tegenwoordigen Koning van Schotlandt niet en is dien grooten Karel dien Grebnerus meynt / of eenigh ander 't zy geschreven of gedruckt schrift voor heeft.

Ten anderen/ so hebben wy uyt de schriften van seer vermaerde Mannen getoont van wat Natie dien grooten Karel of den Leeuw van 't Noorden zijn sal.

Ten derden / so hebben wy de Schotsche, Walsche, en Engelsche Propheцyen geëxamineert/ ende uyt hare schriften doen blijcken/

Dat Engelandt niet meer van Koningen sal geregeert worden, ofte dat dit Parlement door gheen stamme des overledene Koninghs t'onder-ghebracht sal worden.

Ten vierden / so hebben wy op verscheyden plaetsen voor-gedragen veel vaste voorseggínghen aengaende de veranderinghen van de vermaerste

Dole-

Volckeren/ Steden/ Natien/ en Koninckrijcken van Europa.

En nu eyndlijck stellen wy u voor noch een seer oude prophecy aengaende de laetste tijden / betreffende Europa in 't generael. Daer nae is 't dat wy u naecktelijck openbaren de hoedanigheyt ofte spetien van sulcke daden als maentlijck sullen gheschieden 's jaers voor dien grooten en wonderlijcken omkeeringhe des wereldts ; als een waerschouwinghe voor de ghene wiens ooghen Godt geopent heeft door klare openbaringen van sijn geestelijcke Visioenen.

Een oude Saxische Prophecy van de laetste tijden.

IN de Noorder-Quartieren des werelts is een bosschagie driehoeckigh/ omringht met een Metale muer ; uyt welcke bosschagie vlieghen sal een gheluckige Vogel / die selfs tot de Custen van Africa swemmen sal/ en daer gheraecken op een gulden Boom, van dewelcke hy drie vergulde tacken sal afrucken / en alsoo triumphantelijck naer de Bosschagie wederkeeren ; waer over eenen Arent, die op een gulden Tooren nestelt / seer murmureeren sal / en tot dien eynde veel verborghene vyeren uytsenden om de voornoemde Bosschagie te verbranden en vernielen ; maer yeder verborghen vyer / hoe groot datse oock aen-geleydt wordt sal t'eenemael uytghebluscht worden/ al eerse in een vlamme uytberst ; veele Princen der aerde sullen trachten door loosheydt daer in te jaghen / maer sullen aen des selfs ingangh groot wederstandt lijden ; soo gheluckigh en vruchtbaer sal dese Bosschagie zijn / en soo onwinbaer hare Metale Casteelen, dat alle de Koninckrijcken der aerde haer sullen verwonderen over hare sterckte / ende haer vereeren met den Tytel van een ghesegende Paradys, die Godt aen Adam gaf in het begin van des werelts scheppinge.

Na desen sal de Zee geweldiger zijn als het Landt/ want daer op sullen de hoecken des Wereldts by een komen en vechten een vreeslijcke battalie / int welcke een machtige persoon de nederlaegh sal krijgen. *De Zee grooter als het Lant.*

In het Westen sal sich in een kuyl verschuylen een bloedige Serpent, die in veele jaren het licht niet en heeft gesien/ doch niet-te-min sal desen Serpent veele Angelen hebben / die strecken sullen tot alle hoecken van Europa, en de gantsche Staet des Christendoms lastigh vallen ; dan sal uyt het Noorden een Draeck verschijnen / die des Serpents tanden uytbreecken sal / en sijn Anghelen uythaelen / dat hy noch byten noch steken sal konnen/ des niet-te-min sal den Serpent sijn hol bewaren/ en hulpe genieten van den Arent, op den gulden Tooren. *Een Zee-gevecht.* *Draeck van't Noorden.*

In het Zuyden sal een Wolf van het bloedt der Gemeente leven/ en steden in sijn dorstige keel doorslucken/doch in't midde van sijn bloedige banquett sal hy versticken en sterven : uyt het Oosten sal voortkomen een ongeluckighe swarte Hondt, die als een dieff by nacht in Hooghduytschlandt sal komen/ in welcken aenkomen hy een van sijn ledematen sal verliesen / en alsō met sulcken janckende geluyt doorgaen/ als dat op het geraas van dien de palen van Asia en Africa sullen schudden en daveren. *Wolf van 't Zuyden.* *Hooghduytschlandt wordt gedreyght.*

Den Turck sal Mahomet verlaten. Desen Hondt sal naderhant sijnen Meester verlaten / en hem een nieuw persoon verkiesen / waer mede de H. Schrift vervult sal worden. Desen Hond beduydt den Turck, die sijnen Mahomet sal verlaten / en sich de naem van een Christen verkiesen / 't welck een teken is dat den dagh des oordeels na by is / als de gantsche Aerde eenen Godt onderworpen is / ofte dat het gantsche volck een eenigen Godt erkennen.

Vranckrijck in gevaer. Spangien oock. Roomen oock. De Lely en Vranckrijck sullen een langhen tijd krackeelen / doch eyndlijck accordeeren. d'Ingewanden van Spangien sullen van malkanderen bersten en overhoop leggen uyt gebreck van Regeeringe, in die daghen als den gulden Toorn door den yvere verteert sal zijn / als dan sal de seven-hoofdige Stadt / nu kostlijcker als Jerusalem, meer verwoest zijn als Jerusalem.

Hier nae sal een melck-witte Duyf ter eere verheven worden met twee gulde Leeuwen, en ontfangen een gouden Croon; maer na dit alles sal het eynde des werelts genaken / en daer sullen droevighe en deerlijcke daghen zijn / verselt met veel oorlogh en andere veranderingen des werelts / etc. en niet lang daer nae een algemeyne vrede / etc.

Dese navolgende Prophecy wierd by geval gevonden in een morsig papier daer een paer handt-schoenen in op-gherolt waren / die eenen op de Beurs gekocht hadde / geschreven over 60 jaren in een oudt Saxische schrift in roode Letteren / luydende als volght.

Een grooten Draeck. Een grooten en getrouwen Draeck sal door sijn seer krachtige arm de nydige verraders uytbannen, in sijn hooghmoed sal hy in haer Landt komen, hy sal Vranckrijck onderdrucken, hy sal veel Koninckrijcken besoecken, sijn gantsche leven sal victorieus zijn, en sal eyndlijck met den Koningh gegroet zijn als Keyser.

Het wonderlijcke jaer des werelts. Het gewisse jaer van dese maentlijcke Prognosticatien en magh niet geopenbaert worden / maer dese sullen daer zijn in dat groote jaer / eer de wonderlijcke omkeeringe des werelts sal geschieden.

IANUARIUS. Een slagh-regen van bloedt sal geduerigh door een uer lang regenen in een seker lant van Europa, dat Lant of volck sal eerst verdestrueert worden.

FEBRUARIUS. Alle Natien met geruchten des oorloghs geplaeght / yeder Landt rust Armeen / monstert volck / koopmanschap wordt over al te water en te lande verboden / yeder Landt wordt genootsaeckt te leven van hare eygen Inkomsten en waren. Wat wil dan van u, ô *Schotlandt*, worden?

MEERT. Hollandt. Zeelandt. Den Oceaen sal van gheweldighe Tempeesten en winden machtigh opswellen / soo dat Zee-bancken op verscheyden plaetsen haer gewoonlijcke palen sullen overloopen / hoogh-water over al in alle Landen; een seker Eylandt sal gantsch van de Zee overloopen / daer de twee Cruysen het Gouvernement voeren / naer dien de sonden van den Prins of Regeerders des selfs soo hoogh zijn opgestegen tegens de Majesteyt Godts.

APRIL. Engelandt Victorieus. Een vreeslijcken Zee-slagh / soodanigh als noyt voor desen geweest is / waer door het water rooder sal uyt sien als de roode Zee / door dien al het water in bloedt verandert is; Engelandt ghy sult u deel aen dit ghevecht hebben / God geve dat ghy na sijn goedtheyt victorieus meught zijn; naer een hardt gevecht sult ghy overwinnen.

Oor-

Oorlogh en bloedt-stortinge over het gantsche Aerdtrijck/ eenen Natie sal soo veel Mannen ten oorlogh voeren / datse voor een tijdt ontbloot sal zijn van Mannen/soo dat 12 Vrouwen blijde sullen zijn datse eenen Man mogen hebben; ja naauwlijcx sullen sy eenen Iongheman voor haer allen moghen bekomen. MAY. 12 Vrouwen blijde van eenen Man.

In d'Ooster-Quartieren des Werelts / sal een gantsche Natie een groote battalie vechten uyt een misverstandt/ ende een boosen Man verdedighen; doch de wraecke Godts sal vyer van den Throon des Hemels doen nederstorten / ende dien gantschen Armee met al hare Schatten en Rijckdommen verslinden/ selfs als sy in hare Tenten logeeren/ etc. IVNIVS Vyer uyt den Hemel.

Sulcken over-grooten drooghte / soodanigen gebreck van water sal 'er zijn/ dat meenighten van menschen sullen sterven uyt gebreck van water; de soldaten sullen van hitte haer geweer niet konnen dragen; de aerde sal door der Sonnen hitte van malkanderen bersten / en gheen gras voor het Vee konnen voortbrengen. IVLIVS Groote droogte en gebrek van water.

Swaere pestilentiale siechten en sterfte sal den gantschen aerdbodem bedecken/ en het menschlijcke geslachte so verslinden/ datter niet Arbeyders genoegh sullen zijn om den Oegst te versamelen of de vruchten des landts in te halen; in dese Maent sullen sulcke swermen van stinckende Vogelen en Vliegen van 't Oosten komen / so datse het Koorn op het veldt / de vruchten aen de boomen sullen verslinden/ dat alles onvruchtbaer sal zijn. De menschen die dan in dese maent leven/ sullen meer hertseer/ droefheyt/ hongers-noodt/en ellende uytstaen/ dan die van Ierusalem, doen Titus het belegerde. AVGVSTVS. Sterfte en plagen, Stinckende Vliegen.

Het sayzoen van dese maent sal so onnatuerlijk zijn / en het Aerdrijck so onbequaem tot het ploeghen / dat allerley Vee verrotten sal op der aerde / 't welck sulcken meenighte van Vliegen en Gewormte broeden sal/ dat de aerde vergiftight sal worden/ en geen vrucht sal konnen voortbrengen. SEPTEMBER. De aerde vergiftight.

Een generale dierte van granen en honghers-noodt sal sich verspreyden over de meeste Natien van Europa, soo dat het kindt aen sijns Moeders borste van honger sal versmachten. OCTOBER. Dierte van Granen.

Daer verthoont sich schielijck en onverwacht een grooten Overwinner, de werelt wordt van deses Mans geruchte vervult/ dewelck schielijck/als Augustus, vrede schenckt aen de gantsche werelt. NOVEMBER.

Alle Oorlogen eyndigen/ Religie wordt over al de werelt oprecht gepredickt/ een algemeyne Vrede/ geen meer verraedt ofte rebellie; niet langh daer nae klinckt het trompet / en Christus openbaert sich. DECEMBER.

Verscheyden Aenmerckinghen over het Leven en de Doodt van KAREL, gewesene Koning van Engelandt.

KAREL STUART, desen laetsten Koning van Engelant, is geboren tot Dumferlin in Schotlant, omtrent 15 mijlen van Edenburg, op den 19 November, 1600. hy heeft 48 jaren en omtrent 72 dagen geleeft: Hy stierf in 't begin van sijn Moort-jaer. Verscheyden Characteren ofte Beschryvingen worden van hem gedaen; sommige verheffen Stierf in een moort-jaer.

t'avanceeren : hy hoorde grootelijcks in dit eene / dat doen verscheyden
godtvruchtige Christenen in Norfolck hem een request teghen den Tyran
Wrenn, haren Bisschop / overgaf / soo ontboodt hy Wrenn, en seyde dat hy
sich verantwoorden soude. Van nieuwigheden in de Leere was hy alsoo
grooten vyandt als van in Ceremonien : Hy en beminde niet seer den
ouden Adel van dese Natie / maer hy sochte veel eer sijn eygen of sijns Va-
ders Creatueren voor te staen. Hoe seer hy den Adel / doch om sijn eygen
insichten / liefde / heeft hy klaer en naeckt doen blijcken tot Oxford, doen
hy verscheyden van den Engelschen-Adel en veele Edelen van 't Huys der
Gemeente dede verhuysen uyt het Parlement te Westmunster, en vergader-
den t'Oxford, daer hy selfs in persoon was. En nadat desen spot-Parlement
om sijn begeerte te voldoen by-een vergadert was / en alles dat sy konden /
gedaen hadden / en daer door hare personen en middelen geperickliteert / om
dat sy nochtans in alles haer niet en wilden voegen na sijn tyrannische hu-
meur, soo is 't dat hy in sijn brief aen de Koninginne over haer klaeght / en
seyde dat hy ghequelt wierd van een Bastard-Parlement / en niet konde
uytrechten / etc. dese versmadelijcke teken van schandalie was al de loon
die dese ongeluckige Edel-luyden van hem genoten ; maer 't was billick
datse so souden geloont worden / die op so een verraderlijcke wijse het Par-
lement te Westmunster verlieten / welcke noch op huyden sit / etc. Hy en
vroegh niet seer na de gemeene Wet / noch na de lang-rockte Patroonen ;
dese onminne heeft hy gheleert van sijn vader Iemmy, die den Heer Coock
niet en mochte luchten / om dat hy altijdt seyde / dat de Privilegie van de
Wet bepaelt was ; maer dien treffelijcken Patriot heeft sijn dier bare affec-
tie tot sijn Vaderlandt duer moeten betalen aen Egerton den Cancelier, die
't contrary mainteneerde / en met recht alsoo wel gheloont wierd van den
ouden Schot voor sijn arbeydt / alsoo Iemmy hem den grooten Zeghel ont-
nam eer hy doodt was / en dat op een versmadelijcke wijse. Hy en gaf niet
veel om de Gemeente van Engelandt, en dat uyt dese opinie om dat hy ha-
ren Koning was / soo behoorden se van plichts-halven hem te dienen. De
Borgers van Londen, hoewel sy hem met hare giften en gaven grootlijcx
flatteerden / en dat sy hem in sijn laetste noodt met merckelijcke sommen
ghelts / ja selfs tot Oxford assisteerden / heeft hy weynigh gheacht / dachte
altijdt dat sy te rijck waren / en hadde voor sich dapper aen haer te wrec-
ken : by aldien hy oyt het Parlement hadde vermeestert / soo wierd hy ge-
raden van eenen dien ick wel kende / dat hy de halve Stadt soude onder de
voeten werpen ; wat hy soude gedaen hebben indien hy d'overhandt had-
de gekregen / is Gode bekent. Hy seyde dickmaels dat den oorlogh de te-
genwoordige rebellie koesterde / en dat het lichaem van de Stadt te groot
was voor het Hooft. Ick heb 't verstaen uyt de mondt van seer deftighe
Edel-luyden, die hem in de laetste oorloghen dienden / dat sy vertrouwden
by aldien dat den Koningh het Parlement door wapenen vermeestert had-
den / dat hy de grootste Tyran soude geweest zijn die over de Engelsen oyt
geregeert heeft / en daerom is 't datse ghedurigh baden dat hy en 't Parle-
ment doch eens mochten worden / maer hoorden niet geerne dat hy meester

van onse Armeen wierd/ etc. en soo veel liet hem eeniger mate Prins Robbert ontvallen/ de welcke belastende yets tegens de Wetten uyt te voeren/ en bericht wordende van dese sijn misslagh/ Tut, tut, seyde hy/ wy en willen voortaen geen andere Wet in Engelant hebben, als het sweert. Hy hadde een natuerlijck gebreck in 't spreken/ somwijlen kond' hy naeuwlijcks een woordt uyten/ en op andere tijden vry en onbelemmert spreecken, op den eersten dagh dat hy voor 't Hof van Iustitie compareerde/ daer ick hem by geval hoorde/ en heeft hy niet altoos gestamert/ maer sprack seer distinctelijck met groote couragie en kloeckmoedigheydt; als een mensch hadd' hy sijn gebreken/ want hy was seer gierigh en karigh over sijn Schatten (geen lofselijcke puncten in een Koning) en by aldien t'eeniger tijd liberael/ so was 't veel eer aen rouwe Gasten die 't niet en verdienden: hoe dat men hem ootmoediger aenboort quam/ hoe hy spijtiger en trotser was/ en verder afweeck; waer door meesten tijdt gebeurde dat de onbeschaemde en stoute gheloont/ en de vroome versmaedt wierden/ door dese sijne onvolmaecktheyt wierd een vrymoedigen Hoveling ghenootsaeckt te segghen/ datter geen middel en was om een been van hem te krijgen/ als met onbeschofte en onfatsoenlijcke woorden hem te vleyen; hy selfs nochtans en was niet vuyl van woorden/ noch en heeft sulcks in anderen niet bemint; my zijn slechs twee passagien ontmoet/ die hem van onbeleefde woorden beschuldighen: eerst in al of de meeste van sijn Brieven aen de Koninginne scheldt hy het Parlement voor Rebellen, hoewelse wettelijck beroepen was/ ende niet en scheyde noch en was te scheyden sonder haer eygen consent; doch de tijd en hare victorien dede hem beleefder spreecken/ en leerde hem haer een Parlement noemen; in een van sijn andere Brieven aen haer/ noemt hy den Generael Fairfax, die doen des Parlements Generael was/ haer Bruitischen Generael; een seer onbeleefden Tytel voor soo een destigh Man/ voor soo beleefden/ valianten Edelman als Fairfax was en is: gewisselijck de voor-ouders van Fairfax waren Edel-luyden en van destighe middelen/ dan en op die tijdt doen de voorsaten van de Stuarts maer arme Stewards (dat is Regenten) waren van een Schotse Familie, laet de gantsche werelt oordeelen/ want dit is de rechte stamme waer uyt de Familie van de Stuarts opgeschooten is/ en geen andere/ hoewel sy zedert door het trouwen ghe worden zijn Koninghen van Schotlandt gelijck hare eyghen Chronijcken verhalen. Hy en was niet seer tot wulpse onkuysheyt ghenegen; hy hadd' een diep oordeel om uyt het oogh van de Physiognomie de deeghlijcke van de vertele t'onderscheyden; de vroomen eerde hy, en was gewelldigh vierz om die weghen in te slaen/ en als hy het dede/ soo was het met groote voorsichtigheyt en verborgentheyt; hy en heeft oock sijn affectie niet besteedt als aen uytghesochte persoonen en gaven; en dit wiste de Koninginne wel/ ende sy en heeft het oock niet door de vingeren gesien. Hy was geweldigh eygenbatigh in alles dat hy dede/ ende een seer moeyelijcke sake was 't hem aen sijn beloste te houden; daer hy lichtelijck van weeck/ 't en zy datter yets in ware dat met sijn eygen wil/ profijt/ of oordeel overeen quam; soo dat sommige uytheemsche Princen hem voor een valschen

Prins

Prins hebben afgemaelt / en voor eenen die sijn woort nooyt en hielt / 't en
zy tot sijn eygen voordeel. Hadd' sijn oordeel soo gesondt geweest als sijn
begrip wel gaeuw en schrander was / hy had een volmaeckten Edelma
geweest / en hoewel hy in seer gruwelijcke en hooghwichtighe consultaten
en Politijcke affayren kloecke raet en bondige redenen by brachte / waer
om sulcks so / ofte so niet en behoorde te zijn ; soo liet hy sich nochtan
seer lichtelijck verleyden van sijn alderheylsaemste raedt en bondige reso
lutien / en alsoo licht beprаten om een onveyliger en nergens na soo heyl
samen raedt t'omhelsen : Hy konde na de Logica argueeren / ende sijn ar
gumenten konstigh formeeren / nochtans en hadd' hy by na nooyt het ghe
luck om yets in de eygentlijcke sin te besluyten / of geringer verstande
konden hem sacht overredenen. Hy was nergens so seer voor bevreest / oft
niets dat hem soo tegens de borst was als het beroepen van een Parlement,
den naem van dien was hem als een Bulleback : gelijck hy traegh was in
het citeeren van een Parlement, soo was hy oock graegh om die te doen dis-
solveeren ; dese sijn af keerigheydt aen eenighe deftige Leden van 't Huys
bekent zijnde / hebben sy 't eyndlijck uyt loosheyt en door noodt des tijds
soo gekuypt / dat hy onderteyckende het consenteeren van een drie-jarigh
Parlement, ofte als een continueele geduerigheyt aen dit teghenwoordigh
Parlement, een saecke daer hy sich selven dickmaels over bestraft heeft / en
oock also dickmaels den gene die hem daer toe aenporden ; en hierom ben
ick verwondert over dat sijn seggen (indien het 't sijne was / daer ick aen
twijfelde) in dat Boeck onder sijn naem uytgegaen / waer in hy mainti-
neert dat dit Parlement soo wel door sijn eygen verkiesinge en ghenegent-
heydt / als door het aenraden van anderen / beroepen was ; daer het yeder
een kennelijck genoegh is / dat alleen de noodt en het aenhouden der En-
gelsen , die met de Schotten niet en wilden vechten / de eenighe oorsaeck
hier van was : de Schotten doenmaels Nieuw-Casteel in hebbende. Wat
het Boeck selfs belanght / daer in zijn soo veel dingen begrepen die sijn ey-
gen Brieven onder sijn eygen handt aen de Koninginne gheschreven / con-
trarie zijn / dat ick het meeste daer van voor Apocrypha houde ; de Medi-
tatien ofte Psalmen zijn altemael van anderen daer by gevoeght : sommige
losse papieren / weet ick wel dat hy gehadt heeft / maer sy en zijn nergen
na in soo goeden ordere ghebracht etc. Doch wat wil ick hier veel va
seggen / 't is genoegh vanden geleerden Milton beantwoort. Selden heef
men gesien dat hy om het verlies van sijn volck ofte Soldaeten / etc. be
droeft was / of sijn herte uyt nature gewoonte daer toe verhart is geweest
laet ick anderen oordeelen. Toen het Parlement tot haer ongeluck eenige
Mannen in het westen tot Marlborough hadden verlooren / ende dat sy i
een deerlijcke stant sonder kousen of schoenen / of byna sonder kleeder
tot een Triumph in Oxford gevoert wierden / hy sagh het met goede oog
aen / ende en gaf niet eens commissie datse onderhouden mochten word
ja sommige die daer by waren merckten dat hy daer in vermaeck sche
diergelijcke exemplen soud' ick meer konnen verhaelen / maer dit sy v
dit mael genoegh ; dit sal ick slechs tot een besluyt van dese materie d

by v

hy voegen veele Edelluyden die des Coninghs on-beweeghlijck ghemoet hier in beschouwden/ hoe dat hy de gene die voor of tegens hem vochten soo weynigh achtede / hebben hem hier om alleen verlaeten/ en sijn naer Lonnon gekomen.

Selfs het gelaet en de gesten van een Coningh worden by sommige in achtinge genomen/ en daer op worden besondere goede of quade constructien gefondeert. Men heeft gemerckt dat hy hertigh was in't eeten/ en niet afkeerigh om wijn over de maeltijt te drincken/ doch niet in overdaet; in sijne exercitien was hy veel eer hestigh als moderaet: als hy te voet gingh/ dat was veel eer loopen als gaen: hy was geensins tot gulsigheyt genegen/ uyt der maeten sober was hy in het eeten en drincken/ en in sijn habijt/ in welckers laetste hy veel eer geseght mach worden reyn en net te gaen/ als weydts en kostelijck. In 't algemeyn en was hy niet ondeugende/ en nochtans die daer seght dat hy deughtsaem was/ doolt verre: hy was de middel maet tusschen de deught en ondeught. Hy was eeniger mate heerlijck/ en was d'eenige oorsaeck van dat wonderlijk gebouw van schepen genoemt den Coninghlijcken Souvereyn, en doen sommige van sijn Edelluyden hem de gruwelijke onkosten van dien voorstelden/ so antwoorde hy / waerom hy dat schip voor sijn eyghen playsier niet en mochte laten timmeren/ het welcke by occasie het Rijck mochte dienstigh zijn/ daer sommige Edelluyden haer patrimony soo on-nuttelijck in gulsigheyt en godloosheydt verquisten / dat geensins tot haer eere en reputatie / en tot voordeel van het Rijck streckte. 't Was wijslijck van hem geseyt op die tijt/ dat yeder oen sijn eygen phantasy hadde, en dat was de sijne, indien het volck het soo rekent. Veele hadden een quaet gevoelen van hem/ insonderheydt de Puriteynen doenmaels so genoemt/ om dat hy het Capel te Sommerset-huys voor de Coninginne liet stichten/ daer publijcke Mis in gedaen wiert: nochtans en was hy geen Papist, of dat hy eenige van haere gevoelen mainttineerde/ noch my en geheugt niet dat hem sulcks oopt verweten wiert: ick quam daer selfs eens om te kijcken doen de Priester de Mis dede / maer den Coster en andere hebben my on-beleefdelick daer uyt gestoten / waer over ick protesteerde daer noopt weder te komen.

De daden van Coningen en Princen worden met veele oogen aengesien/ waer van sommige of scheel of stick-siende zijn: soo langh als wy in dese Werelt leven/ en konnen wy met geen Sancten maer met de Soonen Adams verkeeren / die altijdt na eenige corruptien ruycken. Veele hebben hem oock beschuldight van dat hy aen den Paus schreef doen hy in Spangien was; Andere gevoelden qualijck van hem, om dat hy de Priesters soo veel vrpigheyt gaf/ en Mr. Pim arbeyt en sweet niet te vergeefs om sijn foute daer door te vergrooten. Waerom hy soo wel in een borgerlijke manier aen den Paus niet en mochte schrijven/ als sijn Ambassadeur senden en schrijven aen den grooten Turck, en kan ick niet merken/ dat hy sijn gunste bewees aen die Priesters die in sijne Dominien geen rebellie hadden veroorsaeckt/ voorwaer de liefde gebiedt my daer veel eer een goet als quaet gevoelen van te hebben / en by aldien dat het ghewelt van de ghemeene

Wet deser Natie niet meer en valideerde / dan dien regel der Schriftuu
soo en soude die saecke van yemandt om de Religie te dooden niet konn
gemaintineert worden.

Hy was eersuchtigh / en achte sich te groot om in sijn jeught te trouw
eenige Engelsse Madams, en derhalven op hoope van met den tegenwoo
digen Koningh van Spangiens susser te trouwen / voer hy 's maendaegh
op den 17 February 1622. naer Spangien, ging eerst na Vranckrijck, en v
daer passeerde hy met sijn hooghe ghedachten over de berghen ; in 't gh
wenschte Houwelijck en hadd' hy geen geluck / noch dien reyse en bracht
hem gheen eere aen ; hoewel hy seer heerlijck in Spangien onthaelt wier
eenige onlusten quamen hem daer en in de voyagie voor / soo dat hy na s
wederkomste in Engelandt noyt meer na den Spangiaert vroegh / 't wel
hy publijckelijck in besondere jaren van sijn regeeringe te kennen gaf : d
Hertogh van Buckingham vergeselschapte hem naer Spangien, een dien
voor desen gantsch niet en moghte luchten / maer na die reyse alsoo seer
verliest was. Het volck in 't generael en hadde geen behagen in dien rey
dien hy so onbedachtelijck aenveerde ; veel fatsoenlijcke luyden noochta
hadden een goedt ghevoelen van het Houwelijck selfs / en dese hebben p
blijckelijcken gheadvoyeert / dat den Spangiaert een rijck en deftigh M
was / hy en soude ons met geen onnoodige versoeckinghen lastigh valle
soude goudt in sijn sack mede brengen ; het was een volck daer de Engel
man groote Negotie mee dreef / ende die met haer humeuren wel over-e
quam ; en wat de Infante haer precijsheyt in de Roomsche Religie be
de / daer maeckten veel verstandige luyden weynigh swarigheyt af / als
't dese Natie niet hinderlijck soude zijn ; voor dien se al over de 60 jaren G
reformeert waren geweest ; daer-en-boven hadden sy een goedt vertr
wen op den Koning dat hy wel gefondeert was in sijn eygen Gereform
de Religie, en dat men wel ordere soude schaffen teghens de veelheyd
Priesteren, die op haer rekeninge hare hoofden souden mogen opsteec

Koningh Iacobus sijn doodt.

Op Sondagh den 27 Marty 1625. stierf den Koningh Iacobus : Dat g
schen jaer door wierden de Borghers van Londen met pestilentie beso
waer van over de 50000. stierven / gheduerende die tijd hield ick hier
residentie / Godts wonderlijcke barmhertigheyt smaeckende / die m
waerde in al die tijdt hoewel ick dagelijcx met de besmette siecken om

In Junius 1625. quam Maria de dochter van Hendrick de vierde K
van Vranckrijck, over in Engelandt ; en trouwde dien selfden maend
den Koning : verscheydene ghevoelen en disputen vielen over dit Ho
lijck / of sy dan of d'Infante beter voor dese Natie ware geweest / 't zy
't wil / het Parlement nochtans om de groote sterfte verhuysde na O
op den 10 Augusti 1625. en scheydde op den 12. des selfden Maents ;
saken hier van wierden geseyt tweederley te zijn / d'eene om dat de
togh van Buckingham sijn eygen Favorijt niet en soude gemolesteer
den wegen Koning Iacobus doodt ; d'andere was : om dat sijn Ma
het volck verscheydene Propositien voorstelde / diese niet en wilden g
eeren : dat den Koning Iacobus door een vergiftige playster van B

ghams Moeder aen sijn Maege geappliceert/ aen een haut geholpen was/ wierd openbaer voor een gecommitteerde bewesen : maer of Buckingham selfs dan of sijn soon Karel schuldigh waren aen de daedt of kennisse des selfs / en hebb' ick niet konnen wijs worden / veele waren beducht datter den Koningh wel van wiste / en dat om dese reden ; om dat toen het Parlement ordineerde dat men Buckingham ondersoecken soude / en dat men de Artikelen sijnder beschuldinge hadde opgestelt om tegens hem in te geven in het Hooger-Huys, soo heeft sijn Majesteyt op die selfde tijdt/ tegens alle vermoeden en als tot een affront van beyde Huysen/Buckingham sijn hant gegeven om te kussen/ en nam hem mee / etc. Hier door raeckte hy uyt de gunst van het tegenwoordigh Parlement ; selfs die hem meest toeghedaen waren oordeelden dat hy hier in een groote misslagh hadde/ dat hy 't Parlement in eenigh sake recht weygerde/veel meer in 't stuck van vergif/ daer noch den persoon die vergheven wierd sijn Vader was / in desen den coers van Justitie te stoppen / was met een moedtwillige handt recht weygeren ; maer op die tijdt was hy lustigh en jong / en begost maer eerst Parlementen te beroepen/ daer na heeft hy gedacht sich selven voor altijd te verseeckeren/ ofte de Gemeente van Engelandt te vermeesteren ; Daer en is geen Penne die oopt desen schand-vleck sal konnen afwisschen / die hem geduerigh sal aenhanghen / dat hy met sijn Parlement twistede / om dat sy navorschten hoe en op wat wijse sijn Vader tot d'ontijdige doodt geraeckt was.

Koningh Karel ghekroont.

Op den 2. February 1625. wierd hy gekroont te Westmunster, Willem Laud veranderde den ouden gewoonlijcken Eed en formeerde een nieuwe/ ende in toekomende Meert wierd een Parlement wederom op nieuw geciteert / en daer in wierd Montagu beschuldight van Paepsche en Arminiaensche ghevoelen ; en Buckingham wierd weer op den toets-steen ghebracht. Ten tijde deses Parlements sondt hy om de Bisschoppen, bestraffende hare traeghept / om dat sy hem niet en informeerden hoe hy de Kerckelijcke saken mochte bevorderen: voorwaer hy wiste wel wat voor vleyende pluymstrijckers datse meest waren/ en hoe gemackelijck dat hyse met gelt mochte omkoopen. Hier was wederom het Parlement belemmert met Buckingham en Bristol, die de wijste van haer beyden was / maer de minste vrienden hadd'/ dese hebben malkanderen van verraed beschuldight ; de meeste hebben doen Bristol beklaeght/ en oordeelden dat hy qualijck geloont was voor al sijn dienst in Spangien, want men meynde dat hy maer volghens sijn commissie gegaen hadde ; Onder dit Parlement heeft hy Sir. Dudley Diggs en Sir. Iohan Elliot, Ledematen van 't Huys der Gemeente, in arrest genomen / om dat sy soo rigereuslijck tegens Buckingham hadden geprocedeert : 't was een hoogh affront voor 't Parlement en een schendinghe van haer Privilegie / een Lidtmaet van het Huys vast te setten buyten consent van het Huys ; dese saecke wierd qualijck ghenomen ; en door dese en andere sijn onbillijke bejegeningen begost het Parlement hem te mistrouwen : veele waren swaermoedigh over desen handel/en dachten dat hy eyndlijck alles winnen of verliesen wilde. Op den 15 Juny 1626. doet hy het Parlement scheyden / en dat om dat sy Buckingham niet voor 't recht souden sleepen;

pen. Een teecken van een oprechte affectie tot sijnen favorijt/de gunste van 1000[sen] in perijkel te stellen om een particulier persoon/ maer wederom een hooghe onvoorsichtigheydt, een gantsche Natie kleyn te achten om de gunste van een Persoon/ en die noch maer van gisteren / of een nieuwe creatuer was/die sijn Vader gemunt/en hy de hant boven't hooft gehouden hadde.

In dit selvige jaer in Augustus wiert sijn Oom den Coningh van Deenmarcken in een battaly van Tilly geslagen/ hoe den Coningh hem hier in droegh/of met wat penninghen hy hem trouwloosljck beloofde t'assisteren/en weet ick niet / dit ben ick seecker dat den ouden Coningh na dit gevecht noopt onsen Coningh konde gedogen/maer swoer dat hy na sijn vermogen/daer toe arbeyde om hem sijn Coninckrijck te doen verliesen; dit hebb' ick uyt de mont van eenen Dr. M. die den Coningh van Deenmarcken hoorde seggen/ 't gene ick nu schrijve.

In anno 1627. heeft hy Schepen en volck geworven om na't Eylant Ree in Vranckrijck te voeren / onder het beleyt van Buckingham die onse beste Maets in dat lompige dessein verlooren / die van de Fransen als op den slachtbanck wierden geleyt/ door het onverstant van sommige die de principaelste commande daer voerden;maer geeft my verlof eer ick vorder ga/ te verhaelen 't ghene ick verstaen hebbe uyt de mondt van een voorname Cornel die in die ongeluckige expeditie wierde geimployeert / en een van de Krijghs-raet/een gesworen Vyant van den Hertogh van Buckingham, desen wiert het verlies van ons volck principalijck te last geleydt/ op dien dagh toen sy na de scheepen retireerden. De saecke was dus gelegen: 's Nachts eer sy retireerden/ dede den Hertogh den Krijgs-raet vergaderen/en toonde haer hoe noodigh dat het was om 's anderen-daeghs te retireren/en dat hy in krijgs-affayren gantsch ongeoeffent zijnde/ den handel van den navolgenden dagh de directie des Krijghs-Raeds bevolen liet den dienst van sijn eyghen persoon in qualité van een slecht soldaet haer aenbiedende: den Krijghs-Raedt heeft met vry consent den ouden Sr. Willem Courtney het bewindt van dese saecke op-ghedragen: desen Courtney was een swaermoedighen gierigaert / dewelcke 20 of 30 jaren voor slecht Capiteyn in Hollandt gedient hebbende / in dese tocht door Sr. Burrows tot Cornel verkooren wierd; Burrows nu overleden en Courtney d'oudtste Cornel zijnde / wierd hem de sake bevolen om ons volck behouden daer af te halen / doch hy heeft of door ghebreck van oordeel of door slossigheydt de sake niet wel beleyd hebbende/ veroorsaeckt dat ons volck meest neder-ghackt wierden; Courtney bleef selfs in de pekel steken / en wierd door sijn knecht noch gesalveert/ die uytriep/ ô berght mijn Capiteyn, maer den armen Man bleef selfs in de loop/ om sijn Meesters leven te salveeren.

Een koegel by geval/ terwijl sy in dat Eyland toefden/ quam den voorn. Courtney aenboort / doch schampte af op een stuck gouts dien hy hadde so dat 't gout krom wierd/en hy daer door behouden: Courtney wederkomende/heeft my het stuck gouts getoont/en de historie vertelt; den Koning onse hade aen het Eylandt Ree verstaen hebbende als mede het landen van den

Her-

Hertogh / in plaets dat den Koningh moepelijck soude zijn over het verlies van soo veel kloecke Matroosen/ of den Hertogh examineeren/ so heeft hy den Hertogh laten boodschappen/dat hy sich over het verlies niet en soude bedroeven/ want de Fortuyne des oorloghs was onseecker.

Anno 1627. in Martio wierd een Parlement op nieuw geciteert / teghens Buckingham gheprocedeert in Junio, ende geprolongeert tot October, in Meert daer aen gescheyden/om dat Willem Laud Arch-bisschop van Cantelbergh van 't Huys der Gemeente wierd opgedragen / en na sijn ondergang getracht; Daer wierden oock Artikelen in-gegeven tegens Buckingham, doch hy wierd doorsteken op den 23 Augusti 1628. toen hy op sijn vertreck stondt om Rochel, 't welck toen belegert was/ te provianderen. Veele vielen klachtigh over den Koning, eerst om dat hy de Franschen assisteerde in de schepen van Rochel te vernielen; ten anderen om dat hy die van Rochel nu assisteerde teghens den Koning van Vranckrijck, doch alles was te vergeefs / sommighe hebben hem derhalven vergheleken by een swarte Toveresse, die/ so men seght/ het Vee wel kan betooveren en beschadigen/ maer geen macht en hebben om die wederom te genesen.

Toen Buckinghams doodt den Koning eerst geboodschapt wierd/ so was hy in de Kerck; hy en scheen niet seer gealtereert te zijn over dese tijdinge/ maer heeft de predicatie met patientie uytgehoort / hy gaf alleen Maxwel voort commissie om des Hertoghs Cabinet t'arresteeren / daer sijn brieven en heymelijcke instructien in waren.

Yeder een/ behalven eenige vleyende Hovelingen/ waren vast blijdt dat Buckingham doodt was / niet-te-min bleef alles in d'oude ploop soo wel op het Hof als in de Republijcke na sijn doot / waer uyt veele sustineerden dat alle quade Regeeringe in het Rijck niet ontstaen is uyt Buckinghams quaden raedt / maer meesten-deel uyt de verdorvene nature van des Konings eygen haestigh hooft.

Op den 29 May 1630 zijnde Saturdag omtrent 1 uer na de middag wierd den tegenwoordigen Koning van Schotlant geboren/ 's daegs daer aē quam dē Koning tot Pauls Cros om God te danken voor de geboorte van sijn soon. Den Koningh van Schotlandt wordt geboren.

Omtrent May 1633. trock hy na Schotland, en wierd daer gekroont den 18 Juny, zijnde Sol in de 70ste graed van Cancer, Luna in de 7de. van Taurus. d'Ecclypsis, was 's Maenen daghs daer aen.
In Iulius hadde hy een gevaerlijcke over vaert van Brunt Eyland, soo dat hy ter nauwer noodt behouden over raeckte/ een ghedeelte van sijn huysraedt bleef in de loop.

Anno 1634 wierd hy swaerlijck geplaeght met factie in sijn Hof/ 't welck hem seer onrustigh maeckte/ maer by Artikelen heeft hy alles wederom in ordre en stilte gebrachte; doenmaels heeft hy oock een sware schattinge laten uytgaen over 't gantse Rijck / doorgaens genoemt scheep-gelt, om dat men uytgaf dattet tot onderhoud was vande vloot/en voorwaer een groot gedeelte van dien wierd daer toe geimployeert / de Matroosen daer mede promptelijk betaelt/ en 2 jaren achter een een treflijke vloot van Koninckljcke schepen toegestelt/ streckende tot groote reputatie van de Natie.

In dit scheep-gelt hadden de meeste geen behagen / zijnde een simpele vondt en aerdighe practijck om d'ondersaten te schatten en scheeren / en

tot een jaerlijckse contributie te brengen; Ick was toen selfs Collecteur ter plaetse daer ick leefde / my ghedenckt dat mijn Quote was 11 gulden/ en niet meer; is 't dat wy de voorige tijden by de tegenwoordige daer wy in leven vergelijcken / soo sullen wy groot onderscheydt daer in mercken/ alsoo de noortwendigheyt van onse Armeen te maintineeren sulcks is vereyschende / want mijn jaerlijckse Contributien aen de Militie zijn by nae ofte meer als 200 guldens / hoewel mijn Capitael geensins meerder is als voor desen; tegen dit scheep-gelt hebben veel treffelijcke Luyden gemurmureert/ soo dat het noch eyndlijck in 't Parlement is afgeschaft.

In Anno 1638. quam de Koninginne Moeder van Vranckrijck, en Moeder van d'Engelse Koninginne, Weduwe van Hendrick de IV. te Lonnon in Engelandt op den 31 October. Sy hadde weynigh gesleep en Staet-Juffers by haer; den Koningh heeft haer beleefdelijck en genereuslijck onthaelt/ schoon datter yeder een tegen was; alsomen observeerde dat waer of in wat Landt dese oude ellendige Koninginne quam / daer volghde terstondt op pestilentie of oorlogh/ of dieren tijdt/ of d'eene ongeluck of d'ander; 't is my vremt hoe sy soo ongheluckigh konde zijn / of eenigh Landt daer sy in quam; 't is waer/ en 't is my seer wel bekent/ dat sommige luyden geboren onder een ongeluckige constellatie des Hemels ('t en zy dat boven de Nature en t'eenemael in den geest leven) so machtigh ongeluckigh zijn in 't gene sy by der handt nemen/ dat al wroeten en woelen sy nog soo seer om rijck en groot te worden in de werelt/ so is alles te weynigh om een gering leven te bekomen / schoon ghenomen datse met een goedt Capitael onderstut worden om neeringe mee te beginnen/ en datse veel goede en getrouwe Vrienden hebben die haer ondertusschen de handt bieden. 't Kan zijn dat soodanigen ongheluckigen Fortuyn desen ouden Koninginne van kints-been aen by-gewoont heeft/ als dat 'et gerekent wierd voor een ongeluckige Prognosticatie van yets quaets te lande daer sy quam.

In November ging een Proclamatie uyt om de groote vergaderinge in Schotlandt te doen scheyden/ doch al te vergeefs; want de Schotten hebben dese Privilegie haer toebehoorende / dat waer en wanneer 't haer ghelieft geen Placcaten of Beveelen van hare Koninghen te ghehoorsamen / 't en zy dat die Placcaten met haer eyghen humeuren en phantasyen over-een komen. Dese Proclamatie en wierd niet alleen niet geacht maer belacht van de Schotten, dewelcke toonden dat 'et haer ernst was/ beginnende volck te werven tot haer eygen defensie / en willende geensins gedoogen het halve Paepse gemeene-Bede-Boeck; Dit volck-werven van de Schotten bracht soo veel te wegen by onse Prelaten dat sy de ooren opstaecken / en principalijck de luye Bisschoppen, dewelcke by malkanderen quamen / en onder haer eyghen Levitische Geslachte groote sommen ghelts uyt-maeckten tot maintineeringhe van een Armee teghens de Schotten, dien sy nu meer als Turcken hateden. Verscheyden particuliere Luyden worden ghециteert ten Hove te compareeren/ en gedwongen groote sommen gelts te verschieten tot maintineeringe van een Armee. Ick hebb' sommige hooren seggen/ dat den Koning in sijn Schat-kisten doenmaels boven de 600000 pon-

Di

den steerlings hadde/ geen groote sommen voor soo een supnige Prins/ die sulcke groote inkomsten hadde.

Op of omtrent den 27. Marty 1639. trock den Koning naer Schotlandt, sijn Armee volghde hem voort / waer van tot Generael ghestelt wierd den Graef van Arundel, een Man van deftigen Adel/ moed en couragie/ wiens voor-saten verscheyden reysen Generalen hebben geweest tegens de Schotten, en dat met goedt succes: Den meesten Adel deser Natie trock met den Koningh op in dese tocht / doch tegen haer danck en wil / want de Engelsche en Schotsche nu samen geleeft hebbende als Broeders, of volck van eenderley Natie/ by na 40. jaren lang / en onder malkanderen ghetrouwt zijnde / soo heeft het haer vreemt gedacht ja ongeoorlost en onbetamelijck dat dese Natie tegens de Schotten soude oorlogen / en dat alleen om d'onversadelijcke lust van eenighe domineerende Priesters, half-Paepsche Bisschoppen, en een obstinaten Koning te voldoen / die van dese braveerende Priesters sich by de neus liet omleyden. 't Was de ghemeene soldaet geensins na sijn sin / en gingen vast pruttelende mee. Eyndlijck beyde legers lagen etlijcke daghen by malkander / nochtans en hebb' ick niet verstaen datter so veel als een Luys aen beyde kanten doodt gheknipt is; alsoo de Schotten seer noode de Engelsen sochten te terghen / en dese al immers soo noode haer eenige ergenisse te geven. In Junio 1639. wierd een Vrede getroffen tusschen beyde Natien/ daer den Engelschen Adel seer toegeneghen was en vlijtigh in arbeyde.

Den Koningh selfs haeckte boven al na dese Unie met de Schotten, ghelijck als blijcken sal uyt dese navolghende Historie: dien dagh die bestemt was tusschen den Engelsen en Schotsen Adel om te consuleeren over die Artikelen van Accoort of pacificatie die den Schotsen Adel soude voorstellen / den Adel van beyde kanten neder-geseten zijnde / soo begost den Graef van Arondel met een deftighe stemmigheydt de Schotten te bestraffen over hare onbedachtsaemheyt en rebellie van volck te werven teghens haren wettelijcken Koningh / ende te turbeeren de Vrede van beyde Natien / en niet-te-min prees hy de goedtaerdigheydt des Koninghs, dewelcke/ niet tegenstaende haer groote moedwilligheyt en quade bejegeningen / seer genegen was aen te hooren hare Gravamina en Requesten diese voor te stellen hadden / en tot dien eynde had hy hem / Generael zijnde van d'Engelse Armee, en eenige andere uytverkorene Edelen des Raets geordineert op dien dagh op-een te komen / met malkanderen te handelen / en te hooren wat sy tot haer eygen verschooninge te seggen hadden; desen deftighen Man voortvarende in sijne reden/ en de fouten der Schotten aggraveerende / so quam sijn Majesteyt daer op onverwacht in de Kamer / eyschte de Artikelen die de Schotten begeerde gheconfirmeert en gheconsenteert te hebben / lag die naeuwlijcks over/ of hy onderteyckende dese voort / sonder met yemant van sijn Raet daer over te consuleeren/ dit nam den Engelsen Adel so qualijck/ dat sy 's daeghs daer aen dat de Schotse Artikelen ondertekent waeren / haer al-te-mael naer Huys toe spoeyden / den Koningh bleef achter / en oeffende sich daghelijcks in een oolicken spel / ghenoemt Negen-Spelden;

sijn

t'avanceeren: hy voelde grootelijcks in dit eene / dat doen verscheyden godtvruchtige Christenen in Norfolck hem een request teghen den Tyran Wrenn, haren Bisschop / overgaf / soo ontboodt hy Wrenn, en seyde dat hy sich verantwoorden soude. Van nieuwigheden in de Leere was hy alsoo grooten vyandt als van in Ceremonien: Hy en beminde niet seer den ouden Adel van dese Natie / maer hy sochte veel eer sijn eygen of sijns Vaders Creatueren voor te staen. Hoe seer hy den Adel / doch om sijn eygen insichten / liefde / heeft hy klaer en naecht doen blijcken tot Oxford, doen hy verscheyden van den Engelschen-Adel en veele Edelen van 't Huys der Gemeente dede verhuysen uyt het Parlement te Westmunster, en vergaderden t'Oxford, daer hy selfs in persoon was. En nadat desen spot-Parlement om sijn begeerte te voldoen by-een vergadert was / en alles dat sy konden / gedaen hadden / en daer door hare personen en middelen gepericliteert / om dat sy nochtans in alles haer niet en wilden voegen na sijn tyrannische humeur, soo is 't dat hy in sijn brief aen de Koninginne over haer klaeght / en seyde dat hy ghequelt wierd van een Bastard-Parlement / en niet konde uytrechten / etc. dese versmadelijcke teken van schandalie was al de loon die dese ongeluckige Edel-luyden van hem genooten; maer 't was billick datse so souden geloont worden / die op so een verraderlijcke wijse het Parlement te Westmunster verlieten / welcke noch op huyden sit / etc. Hy en vroegh niet seer na de gemeene Wet / noch na de lang-rockte Patroonen: dese ommime heeft hy ghelеert van sijn vader Iemmy, die den Heer Coeck niet en mochte luchten / om dat hy altijdt seyde / dat de Privilegie van de Wet bepaelt was; maer dien treffelijcken Patriot heeft sijn dierbare affectie tot sijn Vaderlandt duer moeten betalen aen Egerton den Cancelier, die 't contrary mainteneerde / en met recht alsoo wel gheloont wierd van den ouden Schot voor sijn arbeydt / alsoo Iemmy hem den grooten Zeghel ontnam eer hy doodt was / en dat op een versmadelijcke wijse. Hy en gaf niet veel om de Gemeente van Engelandt, en dat uyt dese opinie om dat hy haren Koning was / soo behoordense van plichts-halven hem te dienen. De Borgers van London, hoewel sy hem met hare giften en gaven grootlijcx flatteerden / en dat sy hem in sijn laetste noodt met merckelijcke sommen ghelts / ja selfs tot Oxford assisteerden / heeft hy weynigh gheacht / dachte altijdt dat sy te rijck waren / en hadde voor sich dapper aen haer te wreecken: by aldien hy oopt het Parlement hadde vermeestert / soo wierd hy geraden van eenen dien ick wel kende / dat hy de halve Stadt soude onder de voeten werpen; wat hy soude gedaen hebben indien hy d'overhandt hadde gekregen / is Gode bekent. Hy seyde dickmaels dat den oorlogh de tegenwoordige rebellie koesterde / en dat het lichaem van de Stadt te groot was voor het Hooft. Ick heb 't verstaen uyt de mondt van seer destighe Edel-luyden, die hem in de laetste oorloghen dienden / dat sy vertrouwden by aldien dat den Koningh het Parlement door wapenen vermeestert hadden / dat hy de grootste Tyran soude geweest zijn die over de Engelsen oopt geregeert heeft / en daerom is 't datse ghedurigh baden dat hy en 't Parlement doch eens mochten worden / maer hoorden niet geerne dat hy meester

van

van onse Armeen wierd/ etc. en soo veel liet hem eenigermate Prins Robbert ontvallen/ de welcke belastende yets tegens de Wetten uyt te voeren/ en bericht wordende van dese sijn misslagh/ Tut, tut, seyde hy/ wy en willen voortaen geen andere Wet in Engelant hebben, als het sweert. Hy hadde een natuerlijck gebreck in 't spreken/ somwijlen kond' hy naeuwlijcks een woort uyten/ en op andere tijden vry en onbelemmert spreecken, op den eersten dagh dat hy voor 't Hof van Iustitie compareerde/ daer ick hem by geval hoorde/ en heeft hy niet altoos gestamert/ maer sprack seer distinctelijck met groote couragie en kloeckmoedigheydt; als een mensch hadd' hy sijn gebreken/ want hy was seer gierigh en karigh over sijn Schatten (geen loffelijcke puncten in een Koning) en by aldien t'eeniger tijd liberael/ so was 't veel eer aen rouwe Gasten die 't niet en verdienden: hoe dat men hem ootmoediger aenboort quam/ hoe hy spijtiger en trotser was/ en verder afweerck; waer door meesten tijdt ghebeurde dat de onbeschaemde en stoute gheloont/ en de vroome versmaedt wierden/ door dese sijne onvolmaecktheyt wierd een vrymoedigen Hoveling ghenootsaeckt te segghen/ datter geen middel en was om een been van hem te krijgen/ als met onbeschofte en onfatsoenlijcke woorden hem te vleyen; hy selfs nochtans en was niet vuyl van woorden/ noch en heeft sulcks in anderen niet bemint; my zijn slechs twee passagien ontmoet/ die hem van onbeleesde woorden beschuldighen: eerst in al of de meeste van sijn Brieven aen de Koninginne scheldt hy het Parlement voor Rebellen, hoewelse wettelijck beroepen was/ ende niet en scheyde noch en was te scheyden sonder haer eygen consent; doch de tijd en hare victorien dede hem beleefder spreecken/ en leerde hem haer een Parlement noemen; in een van sijn andere Brieven aen haer/ noemt hy den Generael Fairfax, die doen des Parlements Generael was/ haer Bruitischen Generael; een seer onbeleefden Tytel voor soo een destigh Man/ voor soo beleefden/ valianten Edelman als Fairfax was en is: gewisselijck de voor-ouders van Fairfax waren Edel-luyden en van destighe middelen/ dan en op die tijdt doen de voorsaten van de Stuarts maer arme Stewards (dat is Regenten) waren van een Schotse Familie, laet de gantsche wereld oordeelen/ want dit is de rechte stamme waer uyt de Familie van de Stuarts uytgeschooten is/ en geen andere/ hoewel sy zedert door het trouwen ghe worden zijn Koninghen van Schotlandt, gelijck hare eyghen Chronijcken verhalen. Hy en was niet seer tot muysse onkuysheyt ghenegen; hy hadd' een diep oordeel om uyt het oogh van de Physiognomie de eerlijcke van de oneerlijcke t'onderscheyden; de vroomen eerde hy, en was gewelldigh vierz om die weghen in te slaen/ en als hy het dede/ soo was het met groote voorsichtigheyt en verborgentheyt; hy en heeft oock sijn affectie niet bestedt als aen uytghesochte persoonen en gaven; en dit wiste de Koninginne wel/ ende sy en heeft het oock niet door de vingeren gesien. Hy was gewelldigh eygenbatigh in alles dat hy dede/ ende een seer moeyelijcke saecke was 't hem aen sijn beloste te houden; daer hy lichtelijck van weeck/ en zy datter yets in ware dat met sijn eygen wil/ profijt/ of oordeel over een quam; soo dat sommige uytheemsche Princen hem voor een valschen

Prins

Prins hebben afgemaelt/ en voor eenen die sijn woort noopt en hielt/ 't en zy tot sijn eygen voordeel. Hadd' sijn oordeel soo gesondt geweest als sijn begrip wel gaeuw en schrander was / hy had een volmaeckten Edelman geweest / en hoewel hy in seer gruwelijcke en hooghwichtighe consultaten en Politijcke affayren kloecke raet en bondige redenen by brachte/ waerom sulcks so/ ofte so niet en behoorde te zijn ; soo liet hy sich nochtans seer lichtelijck verleyden van sijn alderheylsaemste raedt en bondige resolutien / en alsoo licht beypraten om een onveyliger en nergens na soo heylsamen raedt t'omhelsen : Hy kónde na de Logica argueeren / ende sijn argumenten konstigh formeeren / nochtans en hadd' hy by na noyt het gheluck om yets in de eygentlijcke sin te besluyten / of geringer verstanden konden hem facht overredenen. Hy was nergens so seer voor bevreest/ofte niets dat hem soo tegens de borst was als het beroepen van een Parlement, den naem van dien was hem als een Bulleback ; gelijck hy traegh was in het citeeren van een Parlement, soo was hy oock graegh om die te doen dissolveeren ; dese sijn afkeerigheydt aen eenighe deftige Leden van 't Huys bekent zijnde/ hebben sy 't eyndlijck uyt loosheyt en door noodt des tijdts soo gekuyppt/ dat hy onderteyckende het consenteeren van een drie-jarigh Parlement , ofte als een continueele geduerigheyt aen dit teghenwoordigh Parlement, een saecke daer hy sich selven dickmaels over bestraft heeft/ en oock also dickmaels den gene die hem daer toe aenporden ; *en hierom ben* ick verwondert over dat sijn seggen (indien het 't sijne was / *daer ick aen* twijfelde) in dat Boeck onder sijn naem uytgegaen / waer in hy maintineert dat dit Parlement soo wel door sijn eygen verkiesinge en gheneegentheydt/ als door het aenraden van anderen/ beroepen was ; daer het yeder een kennelijck genoegh is / dat alleen de noodt en het aenhouden der Engelsen , die met de Schotten niet en wilden vechten / de eenighe oorsaeck hier van was : de Schotten doenmaels Nieuw-Casteel in hebbende. Wat het Boeck selfs belanght/ daer in zijn soo veel dingen begrepen die sijn eygen Brieven onder sijn eygen handt aen de Koninginne gheschreven/ contrarie zijn / dat ick het meeste daer van voor Apocrypha houde ; de Meditatien ofte Psalmen zijn altemael van anderen daer by gevoeght : sommige losse papieren / weet ick wel dat hy gehadt heeft / maer sy en zijn nergens na in soo goeden ordere ghebracht etc. Doch wat wil ick hier veel van seggen/ 't is genoegh vanden geleerden Milton beantwoort. Selden heeft men gesien dat hy om het verlies van sijn volck ofte Soldaeten / etc. bedroeft was/of sijn herte uyt nature gewoonte daer toe verhart is geweest/ laet ick anderen oordeelen. Toen het Parlement tot haer ongeluck eenige Mannen in het westen tot Marlborough hadden verlooren / ende dat sy in een deerlijcke stant sonder kousen of schoenen / of byna sonder kleederen tot een Triumph in Oxford gevoert wierden/hy sagh het met goede oogen aen/ ende en gaf niet eens commissie datse onderhouden mochten worden/ ja sommige die daer by waren merckten dat hy daer in vermaeck schepte; diergelijcke exemplen soud' ick meer konnen verhaelen / maer dit sy voor dit mael genoegh ; dit sal ick slechs tot een besluyt van dese materie daer

hy voe-

hy weegen veele Edelluyden die des Coninghs on-beweeghlijck ghemoet hier in beschouwden/ hoe dat hy de gene die voor of tegens hem vochten soo weynigh achtede / hebben hem hier om alleen verlaeten/ en sijn naer Londen gekomen.

Selfs het gelaet en de gesten van een Coningh worden by sommige in achtinge genomen/ en daer op worden besondere goede of quade constructien gefondeert. Men heeft gemerckt dat hy hertigh was in't eeten/ en niet afkeerigh om wijn over de maeltijt te drincken/ doch niet in overdaet; in sijne exercitien was hy veel eer heftigh als moderaet: als hy te voet gingh/ dat was veel eer loopen als gaen; hy was geensins tot gulsighept genegen/ uyt der maeten sober was hy in het eeten en drincken/ en in sijn habijt/ in welckers laetste hy veel eer geseght mach worden reyn en net te gaen/ als weydts en kostelijck. In 't algemeyn en was hy niet ondeugende/ en nochtans die daer seght dat hy deughtsaem was/ doolt verre: hy was de middel maet tusschen de deught en ondeught. Hy was eeniger mate heerlijck/ en was d'eenige oorsaeck van dat wonderlijk gebouw van schepen genoemt den Coninghlijcken Souvereyn, en doen sommige van sijn Edelluyden hem de gruwelijke onkosten van dien voorstelden/ so antwoorde hy / waerom hy dat schip voor sijn eyghen playsier niet en mochte laten timmeren/ het welcke by occasie het Rijck mochte dienstigh zijn/ daer sommige Edelluyden haer patrimony soo on-nuttelijck in gulsighept en godloosheydt verquisten / dat geensins tot haer eere en reputatie / en tot voordeel van het Rijck streckte. t'Was wijsselijck van hem geseyt op die tijt/ dat yeder een sijn eygen phantasy hadde, en dat was de sijne, indien het volck het soo rekent. Veele hadden een quaet gevoelen van hem/ insonderheydt de Puriteynen doenmaels so genoemt/ om dat hy het Capel te Sommersethuys voor de Coninginne liet stichten/ daer publijcke Mis in gedaen wiert: nochtans en was hy geen Papist, of dat hy eenige van haere gevoelen maintineerde/ noch my en geheugt niet dat hem sulcks oopt verweten wiert: ick quam daer selfs eens om te kijcken doen de Priester de Mis dede / maer den Coster en andere hebben my on-beleefdelick daer uyt gestoten / waer over ick protesteerde daer noopt weder te komen.

De daden van Coningen en Princen worden met veele oogen aengesien/ waer van sommige of scheel of stick-siende zijn: soo langh als wy in dese Wereldt leven/ en konnen wy met geen Sancten maer met de Soonen Adams verkeeren / die altijdt na eenige corruptien ruycken. Veele hebben hem oock beschuldight van dat hy aen den Paus schreef doen hy in Spangien was; Andere gevoelden qualijck van hem, om dat hy de Priesters soo veel vryighept gaf/ en Mr. Pim arbeyt en sweet niet te vergeefs om sijn foute daer door te vergrooten. Waerom hy soo wel in een borgerlijke manier aen den Paus niet en mochte schrijven/ als sijn Ambassadeur senden en schrijven aen den grooten Turck, en kan ick niet merken/ dat hy sijn gunste bewees aen die Priesters die in sijne Dominien geen rebellie hadden veroorsaeckt/ voorwaer de liefde gebiedt my daer veel eer een goet als quaet gevoelen van te hebben / en by aldien dat het ghewelt van de ghemeene

Wel deser Natie niet meer en valideerde / dan dien regel der Schriftuure / soo en soude die saecke van yemandt om de Religie te dooden niet konnen gemainteneert worden.

Hy was eersuchtigh / en achte sich te groot om in sijn jeught te trouwen eenige Engelsse Madams, en derhalven op hoope van met den tegenwoordigen Koningh van Spangiens suster te trouwen / voer hy 's maendaeghs op den 17 February 1622. naer Spangien, ging eerst na Vranckrijck, en van daer passeerde hy met sijn hooghe ghedachten over de berghen; in 't ghewenschte Houwelijck en hadd' hy geen geluck / noch dien reyse en brachte hem gheen eere aen; hoewel hy seer heerlijck in Spangien onthaelt wierd / eenige onlusten quamen hem daer en in de voyagie voor / soo dat hy na sijn wederkomste in Engelandt noyt meer na den Spangiaert vroegh / 't welck hy publijckelijck in besondere jaren van sijn regeeringe te kennen gaf: den Hertogh van Buckingham vergeselschapte hem naer Spangien, een dien hy voor desen gantsch niet en moghte luchten / maer na die reyse alsoo seer op verlieft was. Het volck in 't generael en hadde geen behagen in dien reyse / dien hy so onbedachtelijck aenveerde; veel fatsoenlijcke luyden nochtans hadden een goedt ghevoelen van het Houwelijck selfs / en dese hebben publijckelijcken gheadvoyeert / dat den Spangiaert een rijck en deftigh Man was / hy en soude ons met geen onnoodige besoeckinghen lastigh vallen / soude goudt in sijn sack mede brengen; het was een volck daer de *Engelsman* groote Negotie mee dreef / ende die met haer humeuren wel over-een quam; en wat de Infante haer preciysheyt in de Roomsche Religie belangde / daer maeckten veel verstandige luyden weynigh swarigheyt af / alsoo 't dese Natie niet hinderlijck soude zijn; door dien se al over de 60 jaren Gereformeert waren geweest; daer-en-boven hadden sy een goedt vertrouwen op den Koning dat hy wel gefondeert was in sijn eygen Gereformeerde Religie, en dat men wel ordere soude schaffen teghens de veelheydt der Priesteren, die op haer rekeninge hare hoofden souden mogen opsteecken. Koningh Iacobus sijn doodt. Op Sondagh den 27 Marty 1625 stierf den Koningh Iacobus: dat gantschen jaer door wierden de Borghers van Londen met pestilentie besocht / waer van over de 50000. stierven / gheduerende die tijd hield ick hier mijn residentie / Godts wonderlijcke barmhertigheyt smaeckende / die my bewaerde in al die tijdt hoewel ick dagelijcx met de besmette siecken omging.

In Junius 1625. quam Maria de dochter van Hendrick de vierde Koning van Vranckrijck, over in Engelandt; en trouwde dien selfden maendt met den Koning: verscheydene ghevoelen en disputen vielen over dit Houwelijck / of sy dan of d'Infante beter voor dese Natie ware geweest / 't zy so als 't wil / het Parlement nochtans om de groote sterfte verhuysde na Oxford op den 10 Augusti 1625. en scheyde op den 12. des selfden Maents; d'oorsaken hier van wierden geseyt tweederley te zijn / d'eene om dat den Hertogh van Buckingham sijn eygen Favoriet niet en soude gemolesteert worden wegen Koning Iacobus doodt; d'andere was: om dat sijn Majesteyt het volck verscheydene Propositien voorstelde / diese niet en wilden consenteeren: dat den Koning Iacobus door een vergiftige playster van Buckin-

ghams

ghams Moeder aen sijn Mage geappliceert / aen een hant geholpen was / wierd openbaer voor een gecommitteerde bewesen: maer of Buckingham selfs dan of sijn soon Karel schuldigh waren aen de daedt of kennisse des selfs / en hebb' ick niet konnen wijs worden / veele waren beducht datter den Koningh wel van wiste / en dat om dese reden; om dat toen het Parlement ordineerde dat men Buckingham ondersoecken soude / en dat men de Artikelen sijnder beschuldinge hadde opgestelt om tegens hem in te geven in het Hooger-Huys, soo heeft sijn Majesteyt op die selfde tijdt / tegens alle vermoeden en als tot een affront van beyde Huysen/Buckingham sijn hant gegeven om te kussen / en nam hem mee / etc. Hier door raeckte hy uyt de gunst van het tegenwoordigh Parlement; selfs die hem meest toeghedaen waren oordeelden dat hy hier in een groote misslagh hadde / dat hy 't Parlement in eenigh sake recht weygerde / veel meer in 't stuck van vergif / daer noch den persoon die verghegeven wierd sijn Vader was / in desen den coers van Justitie te stoppen / was met een moedtwillige handt recht weygeren; maer op die tijdt was hy lustigh en jong / en begost maer eerst Parlementen te beroepen / daer na heeft hy gedacht sich selven voor altijd te versekeren / ofte de Gemeente van Engelandt te vermeesteren; Daer en is geen Penne die oopt desen schand-vleck sal konnen afwisschen / die hem geduerigh sal aenhanghen / dat hy met sijn Parlement twistede / om dat sy navorschten hoe en op wat wijse sijn Vader tot d'ontijdige doodt geraeckt was.

Op den 2. February 1625. wierd hy gekroont te Westmunster, Willem Laud veranderde den ouden gewoonlijcken Eed en formeerde een nieuwe / ende in toekomende Meert wierd een Parlement wederom op nieuw geciteert / en daer in wierd Montagu beschuldight van Paepsche en Arminiaensche ghevoelen; en Buckingham wierd weer op den toets-steen ghebracht. Ten tijde deses Parlements sondt hy om de Bisschoppen, bestraffende hare traegheyt / om dat sy hem niet en informeerden hoe hy de Kerckelijcke saken mochte bevorderen: voorwaer hy wiste wel wat voor vleyende pluymstrijckers datse meest waren / en hoe gemackelijck dat hyse met gelt mochte omkoopen. Hier was wederom het Parlement belemmert met Buckingham en Bristol, die de wijste van haer beyden was / maer de minste vrienden hadd' / dese hebben malkanderen van verraed beschuldight; de meeste hebben doen Bristol beklaeght / en oordeelden dat hy qualijck geloont was voor al sijn dienst in Spangien, want men meynde dat hy maer volghens sijn commissie gegaen hadde; Onder dit Parlement heeft hy Sir. Dudley Diggs en Sir. Iohan Elliot, Ledematen van 't Huys der Gemeente, in arrest genomen / om dat sy soo rigereusiick tegens Buckingham hadden geprocedeert: 't was een hoogh affront voor 't Parlement en een schendinghe van haer Privilegie / een Lidtmaet van het Huys vast te setten buyten consent van het Huys; dese saecke wierd qualijck ghenomen; en door dese en andere sijn onbillijke bejegeningen begost het Parlement hem te mistrouwen: veele waren swaermoedigh over desen handel / en dachten dat hy eyndlijck alles winnen of verliesen wilde. Op den 15 Juny 1626. doet hy het Parlement scheyden / en dat om dat sy Buckingham niet voor 't recht souden sle- *(Koningh Karel ghekroont.)*

pen. Een teecken van een oprechte affectie tot sijnen favorijt/de gunste van 1000 fan in perijckel te stellen om een particulier persoon/ maer weder om een hooghe onvoorsichtigheydt, een gantsche Natie kleyn te achten om de gunste van een Persoon/ en die noch maer van gisteren/ of een nieuwe creatuer was/die sijn Vader gemunt/en hy de hant boven't hooft gehouden hadde.

In dit selvige jaer in Augustus wiert sijn Oom den Coningh van Deenmarcken in een battaly van Tilly geslagen/ hoe den Coningh hem hier in droegh/of met wat penninghen hy hem trouwloosiijck beloofde t'assisteren/en weet ick niet/ dit ben ick seecker dat den ouden Coningh na dit gebecht noopt onsen Coningh konde gedogen/maer swoer dat hy na sijn vermogen/daer toe arbeyde om hem sijn Coninckrijck te doen verliesen; dit hebb' ick upt de mont van eenen Dr. M. die den Coningh van Deenmarcken hoorde seggen/'t gene ick nu schrijve.

In anno 1627. heeft hy Schepen en volck geworven om na't Eylant Ree in Vranckrijck te voeren/ onder het beleyt van Buckingham die onse beste Maers in dat lompige dessepn verlooren/ die van de Fransen als op den slachtbanck wierden geleyt/ door het onverstant van sommige die de principaelste commande daer voerden; maer geeft my verlof eer ick vorder ga/ te verhaelen 't ghene ick verstaen hebbe upt de mondt van een voorname Cornel die in die ongeluckige expeditie wierde geimployeert/ en een van de Krijghs-raet/een gesworen Vyant van den Hertogh van Buckingham, desen wiert het verlies van ons volck princtpaelijck te last geleydt/ op dien dagh toen sy na de scheepen retireerden. De saecke was dus gelegen: 's Nachts eer sy retireerden/ dede den Hertogh den krijgs-raet vergaderen/en toonde haer hoe noodigh dat het was om 's anderen-daeghs te retireren/en dat hy in krijgs-affayren gantsch ongeoeffent zijnde/ den handel van den navolgenden dagh de directie des Krijghs-Raeds bevolen liet den dienst van sijn eyghen persoon in qualité van een slecht soldaet haer aenbiedende: den Krijghs-Raedt heeft met vry consent den ouden Sr. Willem Courtney het bewindt van dese saecke op-ghedragen: desen Courtney was een swaermoedighen gierigaert/ de welcke 20 of 30 jaren voor slecht Capiteyn in Hollandt gedient hebbende/ in dese tocht door Sr. Burrows tot Cornel verkooren wierd; Burrows nu overleden en Courtney d'oudtste Cornel zijnde/ wierd hem de sake bevolen om ons volck behouden daer af te halen/ doch hy heeft of door ghebreck van oordeel of door slossigheydt de sake niet wel beleyd hebbende/ veroorsaeckt dat ons volck meest neder-gehackt wierden; Courtney bleef selfs in de pekel steken/ en wierd door sijn knecht noch gesalveert/ die uptriep/ ô berght mijn Capiteyn, maer den armen Man bleef selfs in de loop/ om sijn Meesters leven te salveeren.

Een koegel by geval/ terwijl sy in dat Eyland toefden/ quam den voorn. Courtney aenboort/ doch schampte af op een stuck gouts dien hy hadde so dat 't gout krom wierd/en hy daer door behouden: Courtney wederkomende/heeft my het stuck gouts getoont/en de historie vertelt; den Koning onse schade aen het Eylandt Ree verstaen hebbende als mede het landen van den

Her-

Hertogh / in plaets dat den Koningh moeyelijck soude zijn over het verlies van soo veel kloecke Matroosen / of den Hertogh examineeren / so heeft hy den Hertogh laten boodschappen / dat hy sich over het verlies niet en soude bedroeven / want de Fortuyne des oorloghs was onseecker.

Anno 1627. in Martio wierd een Parlement op nieuw geciteert / teghens Buckingham gheprocedeert in Junio, ende geprolongeert tot October, in Meert daer aen gescheyden / om dat Willem Laud Arch-bisschop van Cantelbergh van 't Huys der Gemeente wierd opgedragen / en na sijn ondergang getracht; Daer wierden oock Artikelen in-gegeven tegens Buckingham, doch hy wierd doorsteken op den 23 Augusti 1628. toen hy op sijn vertreck stondt om Rochel, 't welck toen belegert was / te provianderen. Veele vielen klachtigh over den Koning, eerst om dat hy de Franschen assisteerde in de schepen van Rochel te vernielen; ten anderen om dat hy die van Rochel nu assisteerde teghens den Koning van Vranckrijck, doch alles was te vergeefs / sommighe hebben hem derhalven vergheleken by een swarte Toveresse, die / so men seght / het Vee wel kan betooveren en beschadigen / maer geen macht en hebben om die wederom te genesen.

Toen Buckinghams doodt den Koning eerst geboodschapt wierd / so was hy in de Kerck; hy en scheen niet seer gealtereert te zijn over dese tijdinge / maer heeft de predicatie met patientie uytgehoort / hy gaf alleen Maxwel voort commissie om des Hertoghs Cabinet t'arresteeren / daer sijn brieven en heymelijcke instructien in waren.

Yeder een / behalven eenige vleyende Hovelingen / waren vast blijdt dat Buckingham doodt was / niet-te-min bleef alles in d'oude ploop soo wel op het Hof als in de Republijcke na sijn doot / waer uyt veele sustineerden dat alle quade Regeeringe in het Rijck niet ontstaen is uyt Buckinghams quaden raedt / maer meesten-deel uyt de verdorvene nature van des Konings eygen haestigh hooft.

Op den 29 May 1630 zijnde Saturdag omtrent 1 uer na de middag wierd den tegenwoordigen Koning van Schotlant geboren / 's daegs daer aē quam dē Koning tot Pauls Crost om God te danken voor de geboorte van sijn soon. Den Koningh van Schotlandt wordt geboren.

Omtrent May 1633. trock hy na Schotland, en wierd daer gekroont den 18 Juny, zijnde Sol in de 70de. graed van Cancer, Luna in de 7de. van Taurus. In Julius hadde hy een gevaerlijcke over vaert van Brunt Eyland, soo dat hy ter naeuwer noodt behouden over raeckte / een ghedeelte van sijn huysraedt bleef in de loop. d'Ecclypsis, was 's Maendaghs daer aen.

Anno 1634 wierd hy swaerlijck geplaeght met factie in sijn Hof / 't welck hem seer onrustigh maeckte / maer by Artikelen heeft hy alles wederom in ordre en stilte gebrachte; doenmaels heeft hy oock een swaere schattinge laten uytgaen over 't gantse Rijck / doorgaens genoemt scheep-gelt, om dat men uytgaf dattet tot onderhoud was van de vloot / en voorwaer een groot gedeelte van dien wierd daer toe geimployeert / de Matroosen daer mede promptelijk betaelt / en 2 jaren achter een een treflijke vloot van Koninckijcke schepen toegestelt / streckende tot groote reputatie van de Natie.

In dit scheep-gelt hadden de meeste geen behagen / zijnde een simpele vondt en aerdighe practijck om d'ondersaten te schatten en scheeren / en tot

tot een jaerlijckse contributie te brengen; Ick was toen selfs Collecteur ter plaetse daer ick leefde / my ghedenckt dat mijn Quote was 11 gulden/ en niet meer; is 't dat wy de voorige tijden by de tegenwoordige daer wy in leven vergelijcken / soo sullen wy groot onderschepdt daer in mercken / alsoo de nootwendighept van onse Armeen te maintineeren sulcks is vereyschende / want mijn jaerlijckse Contributien aen de Militie zijn by nae ofte meer als 200 guldens / hoewel mijn Capitael geensins meerder is als voor desen; tegen dit scheep-gelt hebben veel treffelijcke Luyden gemurmureert / soo dat het noch eyndlijck in 't Parlement is afgeschaft.

In Anno 1638. quam de Koninginne Moeder van Vranckrijck, en Moeder van d'Engelse Koninginne, Weduwe van Hendrick de IV. te Lonnon in Engelandt op den 31 October. Sy hadde weynigh gesleep en Staet-Juffers by haer; den Koningh heeft haer beleefdelijck en genereuslijck onthaelt / schoon datter yeder een tegen was; also men observeerde dat waer of in wat Landt dese oude ellendige Koninginne quam / daer volghde terstondt op pestilentie of oorlogh / of dieren tijdt / of d'eene ongeluck of d'ander; 't is my vremt hoe sy soo ongheluckigh konde zijn / of eenigh Landt daer sy in quam; 't is waer / en 't is my seer wel bekent / dat sommige luyden geboren onder een ongeluckige constellatie des Hemels ('t en zy dat boven de Nature en t'eenemael in den geest leven) so machtigh ongeluckigh zijn in 't gene sy by der handt nemen / dat al wroeten en woelen sy noch soo seer om rijck en groot te worden in de werelt / so is alles te weynigh om een gering leven te bekomen / schoon ghenomen datse met een goedt Capitael onderstut worden om neeringe mee te beginnen / en datse veel goede en getrouwe Vrienden hebben die haer ondertusschen de handt bieden. 't Kan zijn dat soodanigen ongheluckigen Fortuyn desen ouden Koninginne van kints-been aen by-gewoont heeft / als dat 't et gerekent wierd voor een ongeluckige Prognosticatie van yets quaets te lande daer sy quam.

In November ging een Proclamatie uyt om de groote vergaderinge in Schotlandt te doen scheyden / doch al te vergeefs; want de Schotten hebben dese Privilegie haer toebehoorende / dat waer en wanneer 't haer ghelieft geen Placcaten of Beveelen van hare Koninghen te ghehoorsamen / 't en zy dat die Placcaten met haer eyghen humeuren en phantasyen over-een komen. Dese Proclamatie en wierd niet alleen niet geacht maer belacht van de Schotten, dewelcke toonden dat 'et haer ernst was / beginnende volck te werven tot haer eygen defensie / en willende geensins gedoogen het halve Paepse gemeene-Bede-Boeck; Dit volck-werven van de Schotten bracht soo veel te wegen by onse Prelaten dat sy de ooren opstaecken / en principaelijck de luye Bisschoppen, dewelcke by malkanderen quamen / en onder haer eyghen Levitische Geslachte groote sommen ghelts uyt-maeckten tot maintineeringhe van een Armee teghens de Schotten, dien sy nu meer als Turcken hateden. Verscheyden particuliere Luyden worden gheciteert ten Hove te compareeren / en gedwongen groote sommen gelts te verschieten tot maintineeringe van een Armee. Ick hebb' sommige hooren seggen / dat den Koning in sijn Schat-kisten doenmaels boven de 600000 ponden

den steerlings hadde/ geen groote sommen voor soo een suynige Prins/ die sulcke groote inkomsten hadde.

Op of omtrent den 27. Marty 1639. trock den Koning naer Schotlandt, sijn Armee volghde hem voort / waer van tot Generael ghestelt wierd den Graef van Arundel, een Man van destigen Adel/ moed en couragie/ wiens voor-saten verscheyden reysen Generalen hebben geweest tegens de Schotten, en dat met goedt succes: Den meesten Adel deser Natie trock met den Koningh op in dese tocht / doch tegen haer danck en wil / want de Engelsche en Schotsche nu samen geleeft hebbende als Broeders, of volck van eenderley Natie/ by na 40. jaren lang / en onder malkanderen ghetrouwt zijnde / soo heeft het haer vreemt gedacht ja ongeoorloft en onbetamelijck dat dese Natie tegens de Schotten soude oorlogen / en dat alleen om d'onversadelijcke lust van eenighe domineerende Priesters, half-Paepsche Bisschoppen, en een obstinaten Koning te voldoen / die van dese braveerende Priesters sich by de neus liet omleyden. 't Was de ghemeene soldaet geensins na sijn sin / en gingen vast pruttelende mee. Eyndlijck beyde leghers lagen etlijcke daghen by malkander / nochtans en hebb' ick niet verstaen datter so veel als een Luys aen beyde kanten doodt gheknipt is; alsoo de Schotten seer noode de Engelsen sochten te terghen / en dese al immers soo noode haer eenige ergenisse te geven. In Junio 1639. wierd een Vrede getroffen tusschen beyde Natien/ daer den Engelschen Adel seer toegeneghen was en vlijtigh in arbeyde.

Den Koningh selfs haeckte boven al na dese Unie met de Schotten, ghelijck als blijcken sal uyt dese navolghende Historie: dien dagh die bestemt was tusschen den Engelsen en Schotsen Adel om te consuleeren over die Artikelen van Accoort of pacificatie die den Schotsen Adel soude voorstellen / den Adel van beyde kanten neder-geseten zijnde / soo begost den Graef van Arondel met een destighe stemmigheydt de Schotten te bestraffen over hare onbedachtsaemheyt en rebellie van volck te werven teghens haren wettelijcken Koningh / ende te turbeeren de Vrede van beyde Natien / en niette-min prees hy de goedtaerdigheydt des Koninghs, dewelcke/ niet tegenstaende haer groote moedwilligheyt en quade bejegeningen / seer genegen was aen te hooren hare Gravamina en Requesten diese voor te stellen hadden / en tot dien eynde had hy hem / Generael zijnde van d'Engelse Armee, en eenige andere uytverkorene Edelen des Raets geordineert op dien dagh by-een te komen / met malkanderen te handelen / en te hooren wat sy tot haer eygen verschooninge te seggen hadden; desen destighen Man voortvarende in sijne reden/ en de fouten der Schotten aggraveerende / so quam sijn Majesteyt daer op onverwacht in de Kamer / eyschte de Artikelen die de Schotten begeerde gheconfirmeert en gheconsenteert te hebben / las die nauwlijcks over/ of hy onderteyckende se voort / sonder met yemant van sijn Raet daer over te consuleeren/ dit nam den Engelsen Adel so qualijck/ dat sy 's daeghs daer aen dat de Schotse Artikelen ondertekent waeren / haer al-te-mael naer Huys toe spoeyden / den Koningh bleef achter / en oeffende sich daghelijcks in een gecken spel / ghenoemt Negen-Spelden;

sijn

sijn Consoorten daer mede accordeerende / waren Lackeyen, Pagien, &c. Hy en quam soo dra niet weer te Lonnon, of hy liet die Artikelen van den Beul verbranden / makende dat hy in het eene belacht / en in 't ander voor een persoon van een gheringen oordeel gerekent wierd: maer op die tijdt wierd het verbranden van de Schotse Artikelen toegeschreven den raedt die hem ghegheven wierd en het ernstigh aenhouden van de hooghmoedighe Clergie en Bisschoppen, die hem in alles / daer sijn ooren nae jeuckten te wille waren / selfs tot sijn ondergang en ruyn.

Ecclypsis in de Son. Daer geschieden in dit jaer 1639. vijf Ecclypsissen inde Son en inde Maen: drie in de Son en twee in de Maen; die sich onder onsen Horizont vertoonde was d'Ecclypsis in de Son, die hier by ons te Lonnon begon op den 22 May, zijnde Woensdagh te 3 uren en 52 minuten na de middagh.

Sijn Majesteyt was teghens de Schotten te velde op dese selfde tijdt toen het Ecclypsis was / sommige die met hem waren ghetuyghden datse so bitteren koude over dagh noyt en hadden gevoelt om die tijdt des jaers daer de Sonne soo hoogh was. Ick sal my weynigh bemoeyen met het prognosticeerende deel van dese Ecclypsis, nochtans mocht ick u wel seggen / dat Mercurius in 't begin van d'Ecclypsis de Clergie ofte de Geestelijckheyt voor oogen stelde: in 't midden van d'Ecclypsis was de Maen haren significator / ende sy verbrandt en dicht aen des Draecken-steert, 't welck veel ellende aen en over de Priesters beduyde. d'Ecclypsis prophetteerde den Koning veel verraeds en schade van sijn vrienden de Schotten; de geëcclypseerden graed was in den graed daer teghen over / bykans van Sol in haer radix; gelijckerwijs als dese Ecclypsis des Koninghs swarigheden of haer beginsel vertoonde / alsoo heeft oock Luna haer Ecclypsis in d'achtste graed van Sagittarius in Anno 1648 een eynde gemaeckt van sijn swarigheyt / etc.

d'Effecten van dese Ecclypsis haer meeste influentie op den Koning van Spangien, alsose viel even op den graed van sijn 7de. Huys / so dat op den 11. ofte 12. Octobris 1639. op onse Engelse Custen / voor ons neus / bykans in onse haven de Hollanders sijn groote Scheeps-vloot aen brandt staken en deden verdrencken / dien sy in Vlaenderen souden landen. Ick weet wel dat sommige haer niet en ontsien hebben te segghen dat de 8000 persoonen in de Spaensche Vloot hier in Engelandt aen landt souden geset worden tot assistentie van sijn Majesteyt, maer 't was een loutere loghen; want wie soude haer konnen belet hebben van te landen in Kent, indien 't sijn Majesteyt bevolen hadde; dit ben ick versekert dat den Spangiaert seer moeyelijck was op sijn Majesteyt, dat hyse soo nae by onse haven liet vergaen; dit stiet haer oock tegen de borst / dat sijn Majesteyt met sijn beloofde Ammonitie van oorlogh als Canon en Boskruyt / 't welck haer ontbrack / achter bleef / of door slofigheyt of door verraedt van onse Officiers / so dat sy de nederlage kregen. Toen sijn Majesteyt van Engelant ter ooren quam dat de Spaensche en Hollandsche Vloot soo nae aen d'Engelse Custe waren / soo seyde hy tot eenen die by hem stondt / Ick wenschte wel dat ick met eere van beyde Vlooten ontslagen ware.

In dit jaer hebben de Schotten door een acte onder haer selven ghepasseert,

feert / al de Bisschoppen verstooten / dewelcke naderhandt hier quamen bedelen / ende wierden door Cantelbergs voorspraeck rijckelijck onderhouden; sijn Majesteyt nam het verjaghen van de Bisschoppen soo qualijck / als dat hy ghereſolveert was der Schotten stoutigheyt te temmen / en dese sijn Landts-luyden het Negotieeren met Engelandt te verbieden / tot dien eynde dede hy hare schepen arresteeren / waer over de Schotten soo dol en rasende waeren / dat sy haer in Anno 1640. wederom op de been in de wapenen begaven; den Koningh roept in April het Parlement by een weghen de Schotten, doch het Parlement en wilde niet eenen penningh contribueeren om sijn voor-ghenomene Armee teghen de Schotten te maintineeren / en daerom doet hy in May het Parlement scheyden / waer over de Engelsen gantsch onvernoeght waeren / maer de Schotten daer door te meer gheanimeert / soo dat haer Armee schielijck op de been raeckte en soo stout wierd / als datse sonder noodighen op den 17 Augusti in Enghelandt quamen; Den Koningh stelde een Armee van Engelsen toe om haer 't hooft te bieden / doch soodanigh was de generaele inclinatie selfs van den ghemeenen Soldaet, en soo seer was Willem Laud Arch-Bisschop van Cantelbergh by yeder een ghehaet / als dat de gemeene soldaten nergens anders mee te paeyen waren als met een Parlement, niet eenen Engelsman wilde teghen de Schotten aen / die nu al ghekroopen waeren in de stercke Stadt Nieuw-Casteel: onse Soldaten muytineerden / d'Officieren waeren doorgaens onghewilligh om te dienen / de nieuw-ghewordene Soldaten sloeghen in sommighe Provincien haere Officieren, ende en wilden niet optrecken: alle dese Commotien hebben den Koningh weynigh konnen beweghen om den Oorlogh te casseeren / zijnde gheduerigh aenghepoort van de Bisschop en de Clergie, dewelcke in haere by-een-komsten veel contribueerden tot den Oorlogh / en belasteden haere Creatueren dat sy op haere besondere Preeck-Stoelen teghens de godloose Schotten souden uyt-vaeren / ende het volck in-blaesen datse alsoo graegh de handt souden bieden / als offe met Heydenen en Turcken te doen hadden. Sijn Majesteyt belastede den Adel op nieu dat sy hem in dese Noordse tocht souden by wonen / dewelcke hem traeghlijck of veel-eer ongewilligh dan andersins tot York convoyeerden.

Yeder een wiste wel dat de Clergie een stoocke-brandt van desen oorlogh was / dien den Adel nu niet langher mochte luchten / want nu bedreef de hooge Commissie-Court en andere vuyle Courten grouwelijcke ongerechtigheydt teghens den persoon en de goederen van een yeder Heer / die by geval daer quam; daer was oock eenen Wrenn Bisschop van Norwich, geboren te Londen, wiens Vader Puppen en sulcke snuysterv verkochte; desen Quant seyde rondt uyt / dat hy dien dagh noch hoopte te beleven dat hy een Predikant alsoo hoogh verheven soude sien als een Ioncker in Engelandt; en voorwaer de trotsigheyt van desen stouten Borgers soon is de voornaemste oorsaeck gewееst dat de Clergie onder de voeten gheraeckt is; wat desen Wrenn belangt / ick weet dat Cantelberg hem verheven heeft tot die Kerckelijcke en Hoofsche Digniteyten / dien hy ghenooten heeft;

 vor

voor my en is oock niet verborgen / en ick heb 't oock verstaen uyt Cantelberghs Dienaers, dat hy dickmaels seyde / dat de harstige en ongefondeerde Procedueren van desen Wrenn de Clergie tot niet souden brenghen; doch aenghesien dat hy d'eenighe Instrument sijnder verhooginge was / soo en konde hy hem niet tegen-vallen / of het soude tot disreputatie van hem en de generale Clergie strecken: hy was oock op sich selven niet weynigh onvernoeght dat hy so een onwaerdigen en verachten mensch tot dien hoogheydt hadde opgetrocken / die nu een schande en laster was van de Kerckmeesters, ende een extra-ordinary plaegh voor de gantsche Natie; want door dien hy veel hondert Drapierders in de Provincien van Norfolck en Suffolck so plaeghde en pijnighde / daer door wierden sy genootsaeckt haer Vaderlandt te verlaten / en met hare Familien na de vereenighde Provincien in Nederlandt te vertrecken / alwaer sy de Hollanders de Const en het Handtwerck van Laecken-drapieren geleert hebben / tot groot nadeel en armoede van dese Natie / etc. en noch leeft desen snooden Wrenn, &c.

Eyndlijck hield het oorlogen op aen beyde kanten tusschen de Schotten en Engellen door een eenparige toestemminge / eenige kleyne schermutselen vielen daer wel voor / doch tot geen effect; den Koningh doen hy sagh datter geen andere middelen tot sijn voordeel konden bedacht worden / en dat de soldaten met een generale opset hadden besloten niet tegen de Schotten te willen vechten / soo heeft hy eyndlijck / hoewel seer noode / door het ernstigh aenhouden van den Engelschen Adel het beroepen van een nieuw Parlement geconsenteert teghen den 3. van November, 1640. Doch dit dient ghy wel te weten ondertusschen / dat toen den Koningh sagh dat hy d'Engelsen geensins konde animeeren teghen de Schotten, soo ontbood hy den Graef van Strafford, den Vice-Roy van Yerland den gewesenen Sr. Thomas Wentworth een van den Adel / die voor desen hem een hevigen vyandt was / doch naderhandt het soet van de Hoofse Eer-tytelen in-ghesoghen hebbende / keerde hy sijn rocxken om en wierde Koninghs, ende wierd alsoo Vice-Roy van Yerlandt; een persoon van so treffelijcke gaven en so diepen oordeel als eenigh Engelsman die daer leeft; desen Strafford (segg' ick) heeft hy ontboden / om met hem raed te slaen wegen dese uytbarstende oneenigheden; Straffords consulteeren met Cantelbergh heeft weynigh om 't lijf / want den Bisschop was in alles / behalven in Kerckelijcke affairen / so dom als een Ezel; de handt van voorsienigheyt verzelschapte nu het Parlement en de Republijcke van Engelandt, welcke de gunst van al het couragieus volck na haer trecken / den Koning daer-en-tegen raeckte dagelijcx in decadentie. In April 1641. beschuldight het Parlement Strafford over sijn quaet comportement / sijn verraed en tyranny tegens de Republijcke gheduerende sijn regeeringe in Yerlandt; het Parlement sat hem dapper op de hielen / en schoon dat Strafford hem so wel met sulcken klare kloecdigheyt wiste te defendeeren en te verdedigen als yemant ter werelt soude konnen doen / nochtans wierd hy schuldigh bevonden / ende ghecondemneert om te sterven / gelijck hy oock dee. T. Graef van Arundel was Cancelier, den Koning ondertekende de sententie des doots of persoonlijck of door

sijn

sijn gecommitteerde; aldus is Strafford gestorven / den kloeckste Politicus die oyt dese Natie voortgebracht heeft.

Yeder een beschuldighde den Koningh over sijn trouwloosheyt en bleuhertigheyt aengaende desen persoon / dewelcke in sijn gemoed gerust was dat Strafford niet schuldigh en was aen verraet des doots / maer slechs aen eenige misslagen / echter evenwel de sententie sijns doodts of met sijn eygen of met sijn gecommitteerden haer handt onderteekende.

Sommige affirmeeren dat hy met den selfden pen en op de selfde tijd een Acte van een drie-jarigh of eeuwigh Parlement teyckende / welcke niet sonder consent van beyde Huysen soude scheyden. Sommige willen segghen dat de Koninginne hem tot beyde dese dingen bewillighde / andere beschuldigen Hamilton daer mee; 't en scheelt niet wie 't gedaen heeft / of hem daer toe aenriedt / 't was sijn ondergangh.

Daer en is niet veel aen de sake ghelegen wie de Schotten in Enghelandt gelockt heeft / sommige meynen dat Pim: Hambden en andere instrumenten daer van zijn geweest / 't is misschien waer / en dattet den Koning wel wiste / maer niet konde voorkomen; 't zy so als 't wil / het Parlement heeft de Schotten haer schade met een dappere somme gelts vergoedet / ende geordineert datse uyt het Rijck souden vertrecken / gelijckse oock deden; soo dat den Koningh eygentlijck om de teghenwoordige dreygende verschillen te stillen naer Schotlandt vertrock in Augusto 1641.

In de selfde Maent van 't jaer 1641. sagh ick den ouden Koninginne-Moeder van Vranckrijck vertrecken uyt Lonnen in compagnie van Thom. Graef van Arundel; 't was een droevigh spectakel / en perste de tranen uyt mijn oogen niet alleen / maer oock van veele anderen die 't sagen / dat soo een oude / kreupele / magere / arme Koningin, die met d'eene been in 't graf ging / gedwongen wierd van hier te vertrecken / hebbende geen plaets van residentie in de werelt voor haer overigh behouden / als dien die de curtesy van de harde Fortuyn haer assigneerde; sy is geweest d'eenige statige en heerlijcke Vrouw van Europa, Huysvrouw van d'aldergrootste Koning die daer ooyt in Vranckrijck geleeft heeft / den Moeder van eenen Koning en twee Koninginnen; den Koning en droegh niet veel na den Graef van Arundel, door dien hy strengh en stemmigh van Natuer was / geen nieuwigheden noch vleyeryen in het Hof konde verdraghen / en groot van Maeghschap was / etc. doch dit was d'eenige en principaelste oorsaeck van allen / dat hy Rechter zijnde over Strafford in de beschuldinge sijns verraedts sijn stemme gaf; desen Arundel hadde den Koningh sijn hooghertigheyt en des Konings ondanckbaerheyt aen hem en sijne Familie te ruycken gegeven / ien hy aen Arundel hadde bewesen; dies neemt Arundel sijn slagh waer / n treckt uyt het Rijck met de voornoemde oude Koninginne, als over den Koning onvernoeght zijnde / toen hem aengedient wierd / dat sijn Majesteyt em soude missen; 't Is een slechten Hondt (seght den Graef) die geen naeuyren weert is, en schoon dat hy een Koningh is, soo sal hy echter ghewaer orden dat Arundels affectie t'sijnwaerts in consideratie mochte komen, &c. n weynigh jaren daer na is Arundel te Padua gestorven / zijnde de laetste

 onder

onder d'Engelse Natie, die den sleep van den ouden Adel ophield; hy was een groot Lief-hebber van Antiquiteyten en van d'Engelse Natie: hy was een voornaem Patroon van het vervallene Adeldom / en Maerschalck van Engelandt zijnde heeft hy wat te strict gheweest over de Gemeente / waer over hy geensins bemint / maer veel eer van haer ghehaet wierd; niet-te-min den Adel en is niet weynigh aen hem verplicht.

In October 1641. beginnen de Yeren eenparigh te rebelleeren en d'arme Engelsen te massacreeren / die haer selven niet en konden redden uyt de noodt soo als de saken doen liepen / dervende bequame Gouverneurs om haer aen te leyden; en om de waerheydt te segghen / de maniere die eerst gehanthaest wierd om de Rebellye te stuyten / heeft die onderstut; want steunende op sommighe van den Yerschen Adel, en veele onder haer met wapenen voorsien zijnde / besorghen haer eyghen In-ghesetenen daer mee / welcke daer op voort d'Engelsen verrieden. Hier uyt ontstaet een groote questie of dit vermoorden van d'Engelsen gheweest sy met consent en commissie van den Koningh aen de Yeren. Veele hebben met woorden geaffirmeert en in openbare Druck gheconfirmeert dat hy schuldigh aen soo een vileynighe daedt soude zijn / 't welck ick niet en kan ghelooven / naer dien ick noyt sekerlijck konde vernemen / welcke die Commissien waren daer de Yeren van roemden/alsoo 't slechs het seggen is van de Catholijcke Yeren, om met opset andere aen haer kant te locken / en meenigen een met praetjes paeyende / soo hebbense ghedaen volghens des Koninghs Commissie; Had dit waerachtigh geweest / 't soude maer meer als billick gheweest zijn te oordeelen dat sy schuldigh ware aen d'assistentie tot destructie van Rochel, doch my staet beters van hem te vermoeden / ten aensien dat hy Gereformeert, een Christen, en een Koning was. Nochtans dunckt my dat in sijn gewaende Boecxken dese saecke weynigh voldaen wordt. Twee principale dingen worden den Koningh te laste gelegt: I. Waerom sijn Majesteyt sulcken medoogentheydt aen de Yeren getoont heeft / als dat hy niet meer als 40 Placcaten teghens die Rebellen in Yerlandt heeft laten uytgaen / en dat tot geen effect / of ten ontijde als 't e laet was; en dat hy haer boven dien gherespecteert heeft. Ick weet dat hy met sijn eyghen handt de woorden Yersche Rebellen heeft uyt-ghewischt en daer voor gestelt Yersche onderdanen, in een sekere hantschrift (geschreven door Sr. Eduward Walker, en hem gepresenteert) dien ick ghesien hebbe aengaende de Yersche rebellie &c. 2. Toen het Parlement kleedinge en andere behoeftigheyt soud' voor d'Engelse Soldaten in Yerlant, den Coninck heeftse onder wegen gearresteert; en daer mede d'Engelsche en Walen tegens het Parlement voorsien: de redenen / hier van zijn van de schrijver van sijn voornoemde Boecxken εἰκὼν βασιλική ghenoemt / niet eens aengheroert.

Terwijl het Parlement in Anno 1641. imo Novembris, noch sit / komt den Koningh te Lonnon, word van haer in de grootste staet en magnificentie onthaelt / en van etlijcke honderden in goude ketens te ghemoet gegaen / en nu wordt anders niet uyt-gheroepen als Hosanna, welkom

Majesteyt , welkom. De Koninginne merckende datter lichtelijck een scheuringe tusschen den Koning en het Parlement soude komen t'ontstaen/ hadde door met loosheyt de Stadt voor hem te verseekeren; hy aen d ander zijde paeyt de Borgers met soete woorden/ seght dat hy haer hare landen in Yerlandt wederom behandigen sal/ een belofte dien hy wel wiste nooyt te sullen konnen volbrengen/ etc. my ghedenckt oock dat hy op haer versoeck Kers-tijdt tot Whitte-hall ghehouden heeft/ daer hy 't anders voorgenomen hadde tot Hampton-Court te houden; hy heeft oock sommighe Raedts-Heeren tot Ridders geslagen; op sijn wederkomste uyt Schotland verklaerde hy aen beyde Huysen/ dat hy dat Rijck in soo gerusten en goeden standt ghelaten hadde als men soude konnen wenschen; 't En is niet vremt dat hy haer vernoeght liet/ daer hy haer alles gaf datse eyschten/ en onderteekende 't gene sy begeerden/ en bevestighde soo veel als haer ruyme conscientien konden versoecken.

Maer nu in Ianuarius Anno 1641. begost een Zee van ongelucken ons aen boort te komen/ en ons lang-gecontinueerde geluck te bestormen door d'oneenigheydt tusschen den Koningh en beyde Huysen des Parlements, en dat ten deele door de samen-rottinge van veel honderden die op een onbeleefde manier het Parlement-huys quamen becingelen; 't is waer/ dese onbeleefde samen-rottinge was den Koning gantsch tegen de borst; waer op het slimste vermoedende (ghelijck hy selfs uytstroopde) heeft hy voor Whitte-Hall een troup soldaten tot sijn guarde gehouden; hy hadde oock veel rouwe Gasten/ waer van sommighe seer beleeft waren/ die binnen Whitte-Hall met haer gheweer op haer zijde ghereedt stonden/ om in alle voorvallende noodt by der handt te zijn; voorwaer der menschen herten begosten nu te vertsagen/ en veele hebben gemerckt dat den Koningh met toorn tegens des Parlements Proceduerenontsteken was/ en dat hy voor hadde tegens haer te oorlogen; hy liet sich sulcks oock ontvallen; 't Gebeurde op een tijdt dat toen sommighe van de woeste Borghers te Whitte-Hall quamen/ een onder den hoop sich verstoute uyt te roepen gheen Bisschoppen; eenige van de ghewapende van binnen quamen met haer zijdgeweer uytloopen/om de stoutigheyt van desen vry-post met woorden/sose mochten gelden/ of anders met slagen te straffen; wat tusschen haer beyden in woorden passeerde was haer best bekent/ den Borger stouter in 't spreken als in 't slaen/ wierd gequetst/ en is/ so my bericht is/van de quetsure gestorven; seer veele hebben geaffirmeert dat op of omtrent die plaetse daer desen persoon gequetst wierd/ den Koning onthooft wierd/ alfo het Schavot daer recht tegen over stondt.

Dat volck of de Borgers die so voor Westmunster plachten t'samen te rotten waren meest luyden van gheringen aensien/ doch daer toe van de destighste op-gehitst; en nochtans waren 'er soodanighe onder die moedigh waren ende een stricter leven leyden als de ghemeene man/ en wierden door de banck ghenoemt Puriteynen, en hadden onder de Tyrannye van de Bisschoppen veel uyt-ghestaen; sy waeren doorgaens vroome en goedt-meynende Luyden/ hoewel datter nu en dan eenighe particu-

liere

liere Hoeden onder-taecken / streckende tot disreputatie van d'anderen; sy waren modest in haer habijt maer niet in de tong ; haer hayr droegen se met de ooren gelijck / weshalven de gene die soo voor Westmunster met tieren en rasen aenhielden / Rondt-hoofden wierden ghenoemt ; die van de Court ter contrarie droegen lang hayr en hangende locken / en gingen altijdt met zijd-gheweer / en wierden van dese luyden Cavaliers ghenoemt / so dat eyndlijck uyt gewoonte de gene die het Parlement aenhingen Rond-hoofden, en die den Koningh toegedaen waren / de naem van Cavaliers behielden.

Om recht uyt te gaen / 't gene ick uyt dese tumulten des Stadts ghemerckt hebbe / is dit ; voor eerst / waren de versmaedtheden der Borghers die eenighsins wel gesint waren / geduerende deses Konings regeeringhe / swaer en menighvuldigh / wordende geduerigh gelastert of van de hooge Commissie-Court ofte van de Star-kamer, soo dat sy als mannen in wiens borst den Geest der vryheydt logeerde / blijde waren dat sy haer suchten en leet liever op sulcken oproerige als zedige manier mochten uyten / verseekert zijnde / soo dit Parlement eens quam te scheyden / dat de trotserighe Clergie haer hael en beroupt soude maken ; wat den Koning aengaet van hem en haddense geen redres te verwachten / alsoo sijn humeur haer al te wel bekent was ; dat schoon hy in de tijdt des Parlements dickmaels beloste dede van alle swarigheden te reformeeren / nochtans sijn beste vriendt dien hy heeft en sal niet een dingh konnen voorstellen dat hy tot nut en voordeel van sijn Onderdanen onder vacantie des Parlements gedaen heeft. Die schade lijden hebben gemeenlijck verlof om te spreken / en soo hadden de Borgers.

Dese gantsche Kers-tijd stacken in de Court de hoofden in 't heymelijck by een / en secreete raedt wierd by de Koninginne en haer party gehouden / daer den Koning sich tot laet in den nacht dickmaels liet vinden: welckers besluyt eyndlijck daer op uytliep / dat hy vijf van de principale Leden des Parlements op-eyschte / doch alsoo de hoedanigheydt deser Acte yeder een ghenoegh bekent is / sal ick den Leser met des selfs wijdtloopigh verhael voor dit mael niet lastigh vallen / maer dit slechs tot een besluyt van dese sake daer by doen / dat des Konings eere en reputatie hier door grootelijcks wierd gekrenckt.

Den Autheur des boecks klaeght dat de moetwilligheydt des oproers soodanigh was / als dat sijn Majesteyt de straeten niet veyligh mochte gebruycken / sonder perijckel te loopen van sijn leven. Dit is een loutere logen : want schoon dat den Coningh sijn middagh-mael in de stadt hield op dien dagh / en de 5 gemelde Leden van de Borgers eyschte / soo wiert nochtans aen sijn Persoon geen moetwilligheyt altoos bewesen / alleen sijnder eenige gheweest die hem toe-riepen toen hy de straeten passeerde: Sir, laet ons onse behoorlijcke vryheyt hebben, wy en begeeren niet meer: waer op hy dickmaels antwoorde / dat sy die souden hebben &c.

Na dat dese 5 gemelde Leden des Parlements met groote eere en triumphe in 't huys der Gemeente waeren ingehaelt / traden sommighe in dis-

cours

cours met sijn Majesteyt, en onder anderen gaven sy hem te kennen dat hy de gunste en affectie van de Matroosen quijt was/ want sy geresolveert waren haer Request aen het Parlement over te geven/ etc. Ick ben verwondert/ sprack den Coningh, hoe ick de gunste van dese water-Rotten verlooren hebbe. Een [illegible] hoe waer dat hem onbedachtelijck ontvallen is; want yeder een moet weten/ dat de Schepen van Engelant en dese kloecke Matroosen/ d'eenige kracht van 't landt zijn.

Sijn Majesteyt merckende dat hem alles tegen-liep/ en siende dat de herten der Gemeente tot het Parlement geneyght waeren/ soo trock hy op den 10 Januarij 1641 na Hampton-Court, ende en konde noopt met bidden en smeecken bewogen worden sich in 't Parlement te presenteren/ hoe wel sy sulcks demoedelijck verscheyden reysen van hem waren versoeckende. 't Eene ongeluck volghden het ander/ want op den 25 Februarij trock de Coninginne naer Hollandt, en den Coningh naderhant na Iork-shire. Op dese tijdt was'er een suffisante Magazijn van wapenen in Hul, overigh behouden van 't gevecht tegen de Schotten. Het Parlement heeft de sorghe van dien bevolen aen een van haer eygen leden Sir Iohan Hotham, welcke de Stadt en wapenen ten dienst des Parlements getrouwelijck bewaerde. Want sijn Majesteyt in April 1642 eyschte de Stadt op/ meynende daer door de Wapenen in sijn gewelt te bekomen/ maer wiert genootsaeckt onverrichter saecke te vertrecken.

Den Graef van Warwick van de Matroosen seer bemindt drough sorghe voor de Scheeps-vloot; soo dat het Parlement in korte daghen voorsien waeren met menighte van wapenen voor de Soldaeten te lande/ en van menighte van Schepen voor haer te assisteren ter Zee. Sijn Majesteyt ondertusschen ontbloot zijnde van de gunste sijns volcks en van middelen om een Armee te mainteneren/ dien hy [illegible]/ soo men meynde/ op de been socht te brengen/ hoorde van Hul te besichtigen na Iork. Het Parlement perfecte intelligentie bekomen hebbende/ en verseeckert zijnde dat hy haer met gewelt van Wapenen [illegible] wilde/ begosten haer teghenwoordige staet t' overdencken/ wien sy tot Generael souden verkiesen/ hoe sy Volck en gelt souden mogen verwerven om haer selven en de Republijcke te defenderen.

't Was een lust om aen te sien hoe dat d'eene voor en d'ander na in beyde [illegible] den Coning gingen [illegible]: so datter weynigh in 't huys [illegible] sitten. Van Heeren was Essex de [illegible] de voornaem[illegible]/ een [illegible] en die [illegible] wel geacht wiert; Dese wierd in dese [illegible] van beyde huysen genomineert en aengenomen tot den Parlements [G]eneral. Ick ben hier verwondert over de wonderlijcke bestieringhe [illegible] den Almachtigen Godt/ die het Volck bewooghde dat sy desen Man [illegible] haeren Generael souden verkiesen/ desen Graef, desen vroomen ziel/ [illegible] ick/ die door [illegible] van den Coningh Iacobus ongeloof[illegible] [illegible]

[illegible] Essex het Generaelschap af-gheslagen/ onse saecke soude na alle [illegible] in 't begin te gronde gegaen hebben/ alsoo wy geen Edelman

op die

op die tijt en hadden die gewilligh of capabel was tot soo een hooge bedieninge; ja daer wasser naeuwlijcks eenen onder die te betrouwen was/ soo dat Godt Essex verweckt hadde om den Soon te castijden/ wiens Vader hem tot sijn onschuldt te kort gedaen hadde.

In dese somer hebben haer veele Borgers voor Soldaeten laten aennemen; Ruyterij en Voet-volck wierden verschaft/ en och! hoe veel verraders hebben in d'eerste tocht onder de Militie van 't Parlement commandeghevoert / soo dat indien Godt selfs aen onser sijde niet en waere gheweest/ wy souden nootsaeckelijck hebben moeten verlooren gaen.

De jonge Maets van de Stadt Lonnon hebben de groote helft van Essex Infantery opgemaeckt; deftige Paerden hadde hy / maer de Ruyters waeren on-ervaeren/ want sy wierden soo als sy haer lieten opteeckenen in dienst aenghenomen; om de waerheyt te seggen / het Parlement was blijdt datse maer yemandt gewilligh sagen om haer te dienen; daerom deden sy schoone belosten/ die sommige so behaeghden / dat het koper-werck en de penningen der Borgeren op het publijck geloof quamen aenrollen.

Sijn Majesteyt ondertusschen was op die tijt seer benauwt om gelt en wapenen/ hebbende over geen Magazijnen te commanderen/ als die alleen van de Noorder Quartieren; Ja / in wat Graefschap dat hy oock quam (en hy doorwandelde veele) was hy so beleeft als dat hy raedt schafte om haere wapenen t'arresteren/ en sleeptese mee tot sijn dienst/ voorwendende dattet was tot behoudenisse van het volck en sijn eygen Persoon.

Den Coningh hadde de meeste tijt tot Iorck gelegen of in eenighe naestgelegene Graefschappen tot in Augustus leggen swerven/ en hadde weynig uyt-gerecht; want de besondere Graefschappen waeren doorgaens sijn desseyn gantsch niet toe-gedaen / soo dat hy in de meeste plaetsen eer geaffronteert als geassisteert wiert/ niet te min is hy eyndlijck tot Nottingham gekomen/ en heeft daer sijnen Standaert opgerecht/ (met een volkomen resolutie ten Oorlogh) op den 22ste. Augusti 1642 hebbende weynige paerden by hem/ maer op hope van meerder assistentie van de Walschen te sullen bekomen/ dien hy dachte dat meest op de Monarchy versot waeren.

De Heraulten ofte ten minsten die toen by den Coningh waeren/ waeren onkondigh hoe en op wat manier sy den Coninghlijcken Standart souden oprechten / daerom hebbense die door een van de gaten ofte bovenste plaetsen van Nottingham-Casteel gesteecken. Coningh Richard de derde hande daer sijnen Standaert oock op-gerecht etc. Het behaeghde sijn Majesteyt niet dat sijn Standaert binnen het Casteel gestelt was; hy seyde/ men behoordese in een openbaere plaets te setten/ daer yeder een vrylijck mocht by komen/ en niet in een gevangen-huys; sy hebben het derhalven volgens sijn commissie buyten het Casteel gevoert/ in een perck daer aen gelegen/ daer yeder een gemackelijck konde by komen. Toen sy't in der aerde setten souden/ vermerckten sy dattet een loutere steenrotse was/ so datse met degens en messen een kleyn gat maeckten om den Standart in te setten; doch 't was al moeyte verlooren/ want sy waeren gedwongen

door

voor die tijdt het selvighe op haer armen te dragen/ waer door sommighe Heeren een quaet vermoeden kregen van wegen den Coningh, en daer upt sustineerden langh van te voren dat den Coningh met sijn Armee niet veel soude opdoen. Ick hebb' oock verstaen dat hy binnen 8 a 10 dagen geen 30 persoonen en kreegh die hem wilden dienen.

Na den 22ste. Augustus 1642 was het overige van sijn leven niet anders als een Dool-hof van droefheyt / gedurigh on-geluck/ daer de voorsienigheyt / soo 't schijnt/ hem van den eersten in-gangh tot het Rijck / toe geordineert hadde. Sijne Oorlogen zijn van verscheyden geleerde pennen beschreven / daer ick den Leser na sende. Ick sal slechts noch een weynighjen van hem verhaelen/ en daer mee besluyten.

3 Favoryten heeft hy gehadt/ Buckingham, die doorsteken wiert; Willem Laud, en Thomas Graef van Strafford, welcke beyde onthooft wierden. De Bisschoppen en Clergie dien hy meest favoriseerde en t'eenemael avanseerde/ en ter gelegener tijt ruineerde: heeft hy moeten beleven en sien dat haere Bisdommen wierden verkocht/ de Bisschoppen selfs bespot / en alle de gansche Clergie van sijn aenhangh t'eenemael upt-geroept.

Na den Engelsen Adel en vroegh hy niet veel / dan voor soo veel als hy sijn eygen insichten in haer bevoeghde; de soodanighe nochtans die so ongeluckigh waeren datse haer leven en middelen voor hem pericliteerden dese wierden met haere Familien upt-geput; 't is jammer dat veele onder haer geen geluckiger en danckbaerder Meester hadden gedient.

Hy heeft beleeft dat de Schotten sijn Landslupden / aen wien hy soo veel weldaden hadde bewesen/ tegens hem selfs hebben geoorloogt/ hem/ doch tot een hooger prijs als de Iooden Christum deden/ verkocht/ en dat sy selfs gevoeghlijck in route gheslaghen en voor schelmen en slaeven verkocht wierden. Sy hebben haer meeste profijt t'allen tijt van hem ghemaeckt/ veranderende haer affectie na dat sijn Fortuyn veranderde.

Den Stadt Lonnon dien hy so seer verdruckt en veracht hadde/ 1000de. van haer Borghers heeft hy tegens hem in de Wapenen gesien/ en dat sy prospereerden/ en hy tot niet consumeerde.

Het Parlement daer hy voor desen een grouwel voor hadde en soo versmade / heeft hy boven sien leggen/ en den spot en schimp dien hy te vooren op Elliot en anderen wierp / sagh hy dat nu in Folio op hem geladen wierden.

Met Spangien en heeft hy geen volkomen correspondentie gehadt van die tijt af dat hy daer geweest is/ en noch minder sedert dat hy haren vloot in sijn habens liet vergaen; en alderminst / na dat hy een Ambassadeur van Portugal ontfingh/ alsso den Coningh van Spangien hem sijn valschept en trouwloosheyt verweet. Voorwaer de Nativiteyten van beyde Coningen waeren zeer contrarie.

Met Vranckrijck en stont hy in geen goede aliantie / alsoo de ghereformeerden sijn verraedt aen Rochel versoepden: de Papisten aldaer hem weynigh beminnende en toe vertrouwende/ om dat hy sommige van haer Religie in Engelant soo hart bejegent hadde. Upt loosheyt socht hy ye-

 der

der een te behaeghen; maer in effect en heeft hy niemandt voldaen.

Deenmercken en mocht hem niet luchten; sondt hem weynigh of geen assistentie; daer benevens was den ouden Coningh yets anders vermoedende.

Den Sweedt klaeghde seer over hem dat hy breuckvalligh was in tm heymlijcke contract tusschen haer beyde.

De Protestante Princen van Hoogh-duytschlandt hadden een walginge voor sijn naem/ etc.

Met den Coningh van Portugal hadd' hy weynigh te schaffen.

De Hollanders waeren alleen beleeft om haer eygen insichten/ en soo verre als sijn penningen wilden strecken; hebben hem wapenen verschaft tot soo hooge prijs/ als datse den Turck elders beter koop soude bekomen. Maer sy en vroegen na hem niet in sijn voorspoet/ noch en hadden geen deernisse met hem in sijn tegenspoet; waer door hem dese woorden quamen t'ontvallen/ dat hy aldien hy oopt op sijn stoel meer raeckte, so soude hy Hans Boter-bax haer visscherye duer doen betalen/ en voor al haer hoeverye voldoen etc.

Met een woort/ hy was doorgaens ongheluckigh in de Wereldt/ na 't oordeel van sijn Vrienden en Vyanden. Sijn vrienden klaegen over sijn trouwloosheyt; sijn vyanden plachten te seggen/ men kan hem niet te vast geboeyt houden. Hy wiert meer beklaeght als Coningh, dan wegen eenige affectie die sy hem toe-droegen als Mensch.

Veele gelegentheden wierden hem tot sijnder herstellinge aengeboden: eerst door verscheydene Tractaten alles in roock verdwijnende/ door sijn eygen verkeertheyt. Daer na door verscheydene gelegentheden en victorien/ die hy niet en achtervolgde; eerst toen Bristol uyt slaphertigheyt door Fines wierd opgegeven; hadd' hy toen naer Lonnon gekomen/ alles waer sijn ghewecst/ maer tot gheen effect tot Gloester tarderende/ so wierd hy daer na dapper af-gesmeert van Essex.

Toen Essex in het Westen in Cornwal de nederlaegh kreegh/ hadd' hy toen voort na Lonnon sich gespoeyt/ sijn Armee soude toen buyten twijffel dien Stadt vermeestert hebben; want Manchester was toen sijn vyandt niet/ schoon dat hy Generael was van de gheassocieerde Graefschappen. Of hadd' hy eer dat de Schotten in Engelandt quamen/ Nieuw-Casteel belast Zuydwaerts naer Lonnon te marcheeren/ de stadt konde hem niet ontvlucht hebben/ en dan hadd' het gedaen werck geweest.

Ofte toen hy in Anno 1645. Leceyster had ingenomen/ so hy toen spoedigh naer Lonnon gemarcheert hadde, ick en weet niet wie hem soude hebben konnen wederstaen.

Onder al sijn ongeluckken en is dese/ die ick u verhalen sal/ de minste niet: toen het Parlement voor de laetste mael Propositien hem nae 't Eyland Wight toesonden/ soo wierd hem geraden dat den eenigen middel was dat hy onse Ghecommitteerde beleefdelijck onthaelde/ d' Artijckelen/ die sy brachten/ onderteyckende/ en voor al dat hy sich naer Lonnon doch spoeyde/ en alles haestigh uytvoerde; hy was daer toe gewilligh/ en dede schoon

belof

beloften van sulcks te willen doen; onse Ghecommitteerden en waren soo bya niet gekomen/ of een van haer/ een oude loose Vos, hield' alle nachten lange en heymelijcke conferentie met hem / en toen sijn Majesteyt hem dit sijn voornemen hadde te kennen gegeven van de Propositien t'onderteyckenen/ soo heeft hy hem dat gladt af-geraden en verklaert/ Dat hy op beter conditien met sijn Parlement soude konnen accordeeren; want hy wilde hem versekeren dat het Opper-huys hem t'eenemael toegedaen was.

Dit was de laetste en swaerste misslagh of ongheluck die den Koningh noyt over-gekomen is/ dat hy hem soo liet regeeren en verleyden van dien eers'lende oude Peer / die noyt geluckigh was voor 't Parlement of Republijcke. Doch hier uyt en uyt diergelijcke is lichtelijck te mercken hoe seer hy altijdt genegen was nae slimme raedt te luysteren; soo van te vooren oock toen hem eenige Propositien toegesonden wierden / was hy selfs genegen om het Parlement op haer voorstel te voldoen / liet hy hem van de Schotse Commissarissen by de neus vatten / en verachtende de Engelschen steunde hy op de Schotten, rusende op haer kout geaffectioneerde landt/ schoon dat hy wiste dat sy de oorsaeck waren van sijn en sijner nakomelingen ondergangh/ door dien sy hem verkocht en verrieden.

Toen hy op Carisbroeck-Casteel ghevanghen sat / waren daer paerden over-al in Sussex en Kent gereedt gemaeckt om hem na de Militie te Kent te vervoeren / om het hooft van dien te zijn / ende met de gherevolteerde schepen/ soo hy konde/ t'ontvluchten; dat so naby quam/ dat hy sijn beenen tot aen sijn borst toe uyt het venster gekregen hadde; doch of hy uyt vreese verbaest was/ dan of hy/ gelijck hy selfs seyde/ het lijf daer niet door konde krijgen/ hy bleef altoos achter/ en is 't niet ontkomen; veel diergelijcke ongeluckten zijn hem gerescontreert / soo dat men in der daedt magh seggen/ dat hy was *Regum infelicissimus*, d'alderongeluckighste onder de Koningen. Hy wierd onthooft in 't publijck op den 30 January 1648.

Koningh Karel doodt zijnde/ zijn sommighe dwase Borghers versot gheweest op sijn beeldt voor desen op de oude Beurs op-gherecht; het Parlement heeft die af-ghenomen/ en in des selfs plaets dese woorden laeten uytkouwen:

Erit Tyrannus Regum ultimus, anno Libertatis Angliæ restitutæ primo, Anno Dom. 1648. Ian. 30.

Dat is:

Den laetsten der Koningen verlaet dit leven als een Tyran, in 't eerste jaer van Engelands herstelde Vryheyt, in 't jaer onses Heeren 1648. de 30 January.

Wat my aengaet ick en vertrouw' niet dat hy de slimste maer d'ongheluckighste der Koningen geweest is.

Veele zijnder die het Parlement om het onthoofden van den Koningh swaerlijck beschuldight hebben / doch soo wie een seeckere Tractaet door Goodwin gheschreven tot verdedinge hier van / sal komen te lesen / sal daer volkomen contentement genieten; en mercken konnen dat het Parlement niet anders gedaen heeft als dat recht is / en daer sy in conscientie toe verplicht waren tot behoudenisse van dese Republijck.

FINIS.

op die tijt en hadden die gewilligh of capabel was tot soo een hooge bedieninge; ja daer wasser naeuwlijcks eenen onder die te betrouwen was/ soo dat Godt Essex verweckt hadde om den Soon te castijden/ wiens Vader hem tot sijn onschuldt te kort gedaen hadde.

In dese somer hebben haer veele Borgers voor Soldaeten laten aennemen; Ruyterey en Voet-volck wierden verschaft/ en och! hoe veel verraders hebben in d'eerste tocht onder de Militie van 't Parlement commande ghevoert / soo dat indien Godt selfs aen onser sijde niet en waere gheweest/ wy souden nootsaeckelijck hebben moeten verlooren gaen.

De jonge Maets van de Stadt Londen hebben de groote helft van Essex Infantery opgemaeckt; deftige Paerden hadde hy / maer de Ruyters waeren on-ervaeren/ want sy wierden soo als sy haer lieten opteeckenen in dienst aenghenomen; om de waerheyt te seggen / het Parlement was blijdt datse maer yemandt gewilligh sagen om haer te dienen; daerom deden sy schoone belosten/ die sommige so behaeghden / dat het koper-werck en de penningen der Borgeren op het publijck geloof quamen aenrollen.

Sijn Majesteyt ondertusschen was op die tijt seer benauwt om gelt en wapenen/ hebbende over geen Magazijnen te commanderen/ als die alleen van de Noorder Quartieren; Ja / in wat Graefschap dat hy oock quam (en hy doorwandelde veele) was hy so beleeft als dat hy raedt schafte om haere wapenen t'arresteren / en sleeptese mee tot sijn dienst/ voorwendende dattet was tot behoudenisse van het volck en sijn eygen Persoon.

Den Coningh hadde de meeste tijt tot Iorck gelegen of in eenighe naestgelegene Graefschappen tot in Augustus leggen swerven/en hadde weynig uyt-gerecht; want de besondere Graefschappen waeren doorgaens sijn desseyn gantsch niet toe-gedaen / soo dat hy in de meeste plaetsen eer geaffronteert als geassisteert wiert/ niet te min is hy eyndlijck tot Nottingham gekomen/ en heeft daer sijnen Standaert opgerecht/ (met een volkomen resolutie ten Oorlogh) op den 22ste. Augusti 1642 hebbende weynige paerden by hem/ maer op hope van meerder assistentie van de Walschen te sullen bekomen/ dien hy dachte dat meest op de Monarchy versot waeren.

De Heraulten ofte ten minsten die toen by den Coningh waeren/ waeren onkondigh hoe en op wat manier sy den Coninghlijcken Standart souden oprechten / daerom hebbense die door een van de gaten ofte bovenste plaetsen van Nottingham-Casteel gesteecken. Coningh Richard de derde hande daer sijnen Standaert oock op-gerecht etc. Het behaeghde sijn Majesteyt niet dat sijn Standaert binnen het Casteeel gestelt was; hy seyde / men behoordese in een openbaere plaets te setten/ daer yeder een vryelijck mocht by komen/ en niet in een gevangen-huys; sy hebben het derhalven volgens sijn commissie buyten het Casteel gevoert/ in een perck daer aen gelegen/ daer yeder een gemackelijck konde by komen. Toen sy't in der aerde setten souden/ vermerckten sy dattet een loutere steenrotse was/ so datse met degens en messen een kleyn gat maeckten om den Standart in te setten; doch 't was al moeyte verlooren/ want sy waeren gedwongen

voor

voor die tijdt het selvighe op haer armen te dragen/ waer door sommighe Heeren een quaet vermoeden kregen van wegen den Coningh, en daer uyt sustineerden langh van te voren dat den Coningh met sijn Armee niet veel soude opdoen. Ick hebb' oock verstaen dat hy binnen 8 a 10 dagen geen 30 persoonen en kreegh die hem wilden dienen.

Na den 22ste. Augustus 1642 was het overige van sijn leven niet anders als een Dool-hof van droefheyt / gedurigh on-geluck/ daer de voorsienigheyt / soo 't schijnt/ hem van den eersten in-gangh tot het Rijck / toe geordineert hadde. Sijne Oorlogen zijn van verscheyden geleerde pennen beschreven / daer ick den Leser na sende. Ick sal slechts noch een weynighjen van hem verhaelen/ en daer mee besluyten.

3 Favoryten heeft hy gehadt/Buckingham, die doorsteken wiert; Willem Laud, en Thomas Graef van Strafford, welcke beyde onthooft wierden. De Bisschoppen en Clergie dien hy meest favoriseerde en t'eenemael avanseerde/ en ter gelegener tijt ruineerde: heeft hy moeten beleven en sien dat haere Bisdommen wierden verkocht/ de Bisschoppen selfs bespot / en alle de gansche Clergie van sijn aenhangh t'eenemael uyt-geroeyt.

Na den Engelsen Adel en vroegh hy niet veel / dan voor soo veel als hy sijn eygen insichten in haer beooghde; de soodanighe nochtans die so ongeluckigh waeren datse haer leven en middelen voor hem pericliteerden dese wierden met haere Familien uyt-geput; 't is jammer dat veele onder haer geen geluckiger en danckbaerder Meester hadden gedient.

Hy heeft beleeft dat de Schotten sijn Landslupden / aen wien hy soo veel weldaden hadde bewesen/ tegens hem selfs hebben geoorloogt/hem/ doch tot een hooger prijs als de Ioden Christum deden/ verkocht/ en dat sy selfs gevoeghlijck in route gheslaghen en voor schelmen en slaeven verkocht wierden. Sy hebben haer meeste profijt t'allen tijt van hem ghemaeckt/ veranderende haer affectie na dat sijn Fortuyn veranderde.

Den Stadt Londen dien hy so seer verdruckt en veracht hadde/1000de. van haer Borghers heeft hy tegens hem in de Wapenen gesien/ en dat sy prospereerden/ en hy tot niet consumeerde.

Het Parlement daer hy voor desen een grouwel voor hadde en soo versmade / heeft hy boven sien leggen/ en den spot en schimp dien hy te vooren op Elliot en anderen wierp / sagh hy dat nu in Folio op hem geladen wierden.

Met Spangien en heeft hy geen volkomen correspondentie gehadt van die tijt af dat hy daer geweest is/en noch minder sedert dat hy haren vloot in sijn havens liet vergaen; en alderminst / na dat hy een Ambassadeur van Portugal ontfingh/alsoo den Coningh van Spangien hem sijn valschheyt en trouwloosheyt verweet. Voorwaer de Nativiteyten van beyde Coningen waeren zeer contrarie.

Met Vranckrijck en stont hy in geen goede aliantie / alsoo de ghereformeerden sijn verraedt aen Rochel versoeyden: de Papisten aldaer hem weynigh beminnende en toe vertrouwende/om dat hy sommige van haer Religie in Engelant soo hart bejegent hadde. Uyt loosheyt socht hy ve-

der een te behaeghen ; maer in effect en heeft hy niemandt voldaen.

Deenmercken en mocht hem niet luchten ; ſondt hem weynigh of geen aſſiſtentie; daer benevens was den ouden Coningh yets anders vermoedende.

Den Sweedt klaeghde ſeer over hem dat hy breuckvalligh was in een heymlijcke contract tuſſchen haer beyde.

De Proteſtante Princen van Hoogh-duytſchlandt hadden een walginge voor ſijn naem/ etc.

Met den Coningh van Portugal hadd' hy weynigh te ſchaffen.

De Hollanders waeren alleen beleeft om haer eygen inſichten / en ſoo verre als ſijn penningen wilden ſtrecken; hebben hem wapenen verſchaft tot ſoo hooge prijs/als datſe den Turck elders beter koop ſoude bekomen. Maer ſy en vroegen na hem niet in ſijn voorſpoet / noch en hadden geen deerniſſe met hem in ſijn tegenſpoet ; waer door hem deſe woorden quamen t'ontvallen/ dat hy aldien hy oopt op ſijn ſtoel meer raeckte, ſo ſoude hy Hans Boter-bax haer viſſchery duer doen betalen / en voor al haer boeverp voldoen etc.

Met een woort/ hy was doorgaens ongheluckigh in de Wereldt / na't oordeel van ſijn Vrienden en Vyanden. Sijn vrienden klaegen over ſijn trouwlooſheyt ; ſijn vyanden plachten te ſeggen / men kan hem niet te vaſt geboeyt houden. Hy wiert meer beklaeght als Coningh, dan wegen eenige affectie die ſy hem toe-droegen als Menſch.

Veele gelegentheden wierden hem tot ſijnder herſtellinge aengeboden: eerſt door verſcheydene Tractaeten alles in roock verdwijnende/ door ſijn eygen verkeertheyt. Daer na door verſcheydene gelegentheden en victorien / die hy niet en achtervolgde ; eerſt toen Briſtol uyt ſlapherigheyt door Fines wierd opgegeven ; hadd' hy toen naer Lonnon gekomen/ alles waer ſijn gheweeſt / maer tot gheen effect tot Gloceſter vertoevende / ſoo wierd hy daer na dapper af-geſmeert van Eſſex.

Toen Eſſex in het Weſten in Cornwal de nederlaegh kreegh / hadd' hy toen voort na Lonnon ſich geſpoeyt / ſijn Armee ſoude toen buyten twijffel dien Stadt vermeeſtert hebben ; want Mancheſter was toen ſijn vyandt niet / ſchoon dat hy Generael was van de gheaſſocieerde Graefſchappen. Of hadd' hy eer dat de Schotten in Engelandt quamen / Nieuw-Caſteel belaſt Zuydwaerts naer Lonnon te marcheeren/ de ſtadt konde hem niet ontvlucht hebben/ en dan hadd' het gedaen werck geweeſt.

Ofte toen hy in Anno 1645. Leceyſter had ingenomen / ſo hy toen ſpoedigh naer Lonnon gemarcheert hadde, ick en weet niet wie hem ſoude hebben konnen wederſtaen.

Onder al ſijn ongeluckken en is deſe/ die ick u verhalen ſal/ de minſte niet; toen het Parlement voor de laetſte mael Propoſitien hem nae 't Eylandt Wight toeſonden/ ſoo wierd hem geraden dat den eenigen middel was dat hy onſe Ghecommitteerde beleefdelijck onthaelde / d'Artijckelen / die ſy brachten/ onderteyckende/ en voor al dat hy ſich naer Lonnon ſpoede/ en alles haeſtigh uytvoerde; hy was daer toe gewilligh/ en dede ſchoone

belof-

beloften van sulcks te willen doen; onse Ghecommitteerden en waren soo bya niet gekomen/ of een van haer/ een oude loose Vos, hield' alle nachten lange en heymelijcke conferentie met hem / en toen sijn Majesteyt hem dit sijn voornemen hadde te kennen gegeven van de Propositien t'onderteyckenen/ soo heeft hy hem dat gladt af-geraden en verklaert/ Dat hy op beter conditien met sijn Parlement soude konnen accordeeren; want hy wilde hem versekeren dat het Opper-huys hem t'eenemael toegedaen was.

Dit was de laetste en swaerste misslagh of ongheluck die den Koningh noyt over-gekomen is/ dat hy hem soo liet regeeren en verleyden van dien eers'lende oude Heer / die noyt geluckigh was voor 't Parlement of Republijcke. Doch hier uyt en uyt dierghelijcke is lichtelijck te mercken hoe seer hy altijdt genegen was nae slimme raedt te luysteren; soo van te vooren oock toen hem eenige Propositien toegesonden wierden / was hy selfs genegen om het Parlement op haer voorstel te voldoen / liet hy hem van de Schotse Commissarissen by de neus vatten / en verachtende de Engelschen steunde hy op de Schotten, roemende op haer hout geaffectioneerde landt/ schoon dat hy wiste dat sy de oorsaeck waren van sijn en sijner nakomelingen ondergangh/ door dien sy hem verkochten en verrieden.

Toen hy op Carisbroeck-Casteel ghevanghen sat / waren daer paerden over-al in Sussex en Kent gereedt gemaeckt om hem na de Militie te Kent te vervoeren / om het hooft van dien te zijn / ende met de gherevolteerde schepen/ soo hy konde/ t'ontvluchten; dat so naby quam/ dat hy sijn beenen tot aen sijn borst toe uyt het venster gekregen hadde; doch of hy uyt vreese verbaest was/ dan of hy/ gelijck hy selfs seyde/ het lijf daer niet door konde krijgen/ hy bleef altoos achter/ en is 't niet ontkomen; veel diergelijcke ongelucken zijn hem gerescontreert / soo dat men in der daedt magh seggen/ dat hy was *Regum infelicissimus*, d'alderongeluckighste onder de Koningen. Hy wierd onthooft in 't publijck op den 30 Ianuary 1648.

Koningh Karel doodt zijnde/ zijn sommighe dwase Borghers versot geweest op sijn beeldt voor desen op de oude Beurs op-gherecht; het Parlement heeft die af-ghenomen / en in des selfs plaets dese woorden laeten uythouwen:

Erit Tyrannus Regum ultimus, anno Libertatis Angliæ restitutæ primo, Anno Dom. 1648. *Ian.* 30.

Dat is:

Den laetsten der Koningen verlaet dit leven als een Tyran, in 't eerste jaer van Engelands herstelde Vryheyt, in 't jaer onses Heeren 1648. de 30 January.

Wat my aengaet ick en vertrouw' niet dat hy de slimste maer d'ongheluckighste der Koningen geweest is.

Veele zijnder die het Parlement om het onthoofden van den Koningh swaerlijck beschuldight hebben / doch soo wie een seeckere Tractaet door Goodwin gheschreven tot verdedinge hier van / sal komen te lesen / sal daer volkomen contentement genieten ; en mercken konnen dat het Parlement niet anders gedaen heeft als dat recht is / en daer sy in conscientie toe verplicht waren tot behoudenisse van dese Republijck.

FINIS.

